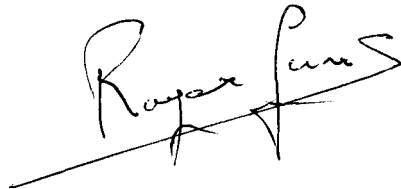

ALGEMENE PRACTISCHE RECHTSVERZAMELING

Alain DE NAUW

Docent aan de V.U. Brussel

TUSSENKOMST VAN DERDEN VOOR DE STRAFRECHTER

A handwritten signature in black ink, which appears to read 'Roger Fiers', is written over a long, horizontal, slightly wavy line that spans the width of the signature.

1985

E. Story-Scientia

wetenschappelijke uitgeverij

Gent

In deze verhandeling is de stof bijgehouden tot 1 december 1984.

VUL 7 8397

© 1985, E. Story-Scientia
ISBN 90 6439 366 4
D/1985/0009/7

No part of this book may be reproduced in any form by print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

	Blz.
AFKORTINGEN EN CITEERWIJZEN	IX
LITERATUURLIJST	XIII
	Nr.
Titel I ALGEMENE BESCHOUWINGEN	1- 20
Hfst. I DE BEPALINGEN VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK EN HET STRAFPROCES	1- 4
Hfst. II BEGRIPPEN	5- 11
Afd. I Tussenkomst	5
Afd. II Derden	6- 11
Hfst. III DE VERSCHILLENDE VORMEN VAN TUSSENKOMST	12- 16
Afd. I Vrijwillige en gedwongen tussenkomst	12- 14
Afd. II Bewarende en agressieve tussenkomst	15- 16
Hfst. IV BIJZONDERE GEVALLEN VAN TUSSENKOMST	17- 20
Afd. I Oproeping tot vrijwaring	17- 18
Afd. II Bindendverklaring van een vonnis	19- 20
Titel II DE EVOLUTIE VAN DE RECHTSPRAAK	21- 49
Hfst. I DE RECHTSPRAAK VOOR HET CASSATIEARREST VAN 16 APRIL 1934	22- 23
Hfst. II DE CASSATIERECHTSPRAAK VAN 1934	24- 27
Hfst. III DE CASSATIERECHTSPRAAK VAN 1935 EN 1939	28- 31
Hfst. IV DE RECHTSPRAAK NA HET CASSATIEARREST VAN 24 MAART 1947 .	32- 38
Hfst. V BEOORDELING VAN DE HUIDIGE RECHTSPRAAK	39- 49
Afd. I De vorderingen van burgerrechtelijke aard voor de strafrechter	40- 42
Afd. II De hoedanigheid van de partijen in het strafproces	43- 46
Afd. III De toepassing van het Gerechtelijk Wetboek	47- 49
Titel III ARTIKEL 9 VAN DE WET VAN 1 JULI 1956	50-129
Hfst. I INLEIDING	50- 60
Afd. I Uitzonderlijke regel	50
Afd. II Wetsgeschiedenis	51- 53
Afd. III Juridische argumenten	54- 56
Afd. IV Het belang van de partijen	57- 60

Hfst. II	DE VERZEKERAAR EN DE LEIDING VAN HET STRAFPROCES	61- 78
Afd. I	De verzekeraar	61- 76
	§ 1. Het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds	62- 69
	§ 2. De rechtspersonen vrijgesteld van de verplichting tot verzekering	70- 74
	§ 3. Burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen	75
	§ 4. Het Belgisch Bureau van Autoverzekeraars	76
Afd. II	De feitelijke leiding van het geding	77- 78
Hfst. III	GEVALLEN VAN TUSSENKOMST	79- 90
Afd. I	Gedwongen tussenkomst van de verzekeraar	80- 84
	§ 1. Gedwongen tussenkomst op verzoek van de benadeelde	81- 83
	§ 2. Gedwongen tussenkomst op verzoek van de verzekerde	84
Afd. II	Vrijwillige tussenkomst van de verzekeraar	85
Afd. III	Gedwongen tussenkomst van de verzekeringnemer	86
Afd. IV	Gedwongen tussenkomst van de verzekerde	87
Afd. V	Tussenkomst in hoger beroep	88- 90
Hfst. IV	GEVOLGEN VAN TUSSENKOMST	91-127
Afd. I	Rechten van de partijen	92-101
	§ 1. Rechten van de burgerlijke partij	93- 95
	§ 2. Rechten van de verzekerde	96
	§ 3. Rechten van de verzekeraar	97-101
Afd. II	Rechtsmiddelen	102-119
	§ 1. Verzet	103
	§ 2. Hoger beroep	104-109
	A. Recht op hoger beroep	104
	B. Hoofdberoep en incidenteel beroep	105
	C. Devolutieve werking	106-109
	§ 3. Cassatieberoep	110-119
	A. Recht op cassatieberoep	110
	B. Vereisten inzake hoedanigheid en belang	111-112
	C. Aard van de bestreden beslissing	113-114
	D. Vormvereiste	115
	E. Omvang van de cassatie	116-119
Afd. III	Gezag van gewijsde	120-127
	§ 1. De uitspraak over de strafvordering	120-122
	§ 2. De uitspraak over de burgerlijke rechtsvordering	123-127
Aanhangsel	DE BENELUX-OVEREENKOMST BETREFFENDE DE VERPLICHTE AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING INZAKE MOTORRIJTUIGEN	128-129
Titel IV	KRITISCH OVERZICHT	130-146
Hfst. I	ARTIKEL 9 VAN DE WET VAN 1 JULI 1956	130-137
Afd. I	De burgerlijke partijstelling	131
Afd. II	Het initiatiefrecht van het Openbaar Ministerie	132
Afd. III	De afzonderlijke bestraffing van de alcoholintoxicatie en de regresvordering en de verzekeraar	133-136
Afd. IV	De aanwezigheid van de verzekeringnemer	137

Hfst. II	HET RECHT VAN DE VERDEDIGING	138-146
Afd. I	Het recht van verdediging van de derden	139-142
Afd. II	Het recht van verdediging van de beklaagde	143-146
ZAAKREGISTER		blz. 101

LIJST VAN AFKORTINGEN EN CITEERWIJZEN

<i>A.A.</i>	Ars aequi (Nederland)
<i>A.c.P.</i>	Archiv für die zivilistische Praxis (Duitsland)
<i>Adm.Lex.</i>	Administratief Lexicon
<i>Ann.Dr.</i>	Annales de Droit
<i>Ann.Dr.Sc.Pol.</i>	Annales de Droit et des Sciences Politiques
<i>Ann.F.Dr.Liège</i>	Annales de la Faculté de Droit de Liège
<i>Ann.F.Dr.Louvain</i>	Annales de la Faculté de Droit de Louvain
<i>Antwerpen</i>	Hof van Beroep te Antwerpen
<i>Arbbl.</i>	Arbeidsblad
<i>Arbh.</i>	Arbeidshof
<i>Arbrb.</i>	Arbeidsrechtbank
<i>Arr.Cass.</i>	Arresten van het Hof van Cassatie
<i>Arrond.</i>	Arrondissementsrechtbank
<i>Arr.R.v.St.</i>	Verzameling der Arresten van de Raad van State
<i>Belg.Jud.</i>	La Belgique Judiciaire
<i>Bergen</i>	Hof van Beroep te Bergen
<i>Besl.Regt.</i>	Besluit van de Regent
<i>Besl.W.</i>	Besluitwet
<i>B.G.B.</i>	Bürgerliches Gesetzbuch (Duitsland)
<i>Bgbl.</i>	Bundesgesetzblatt
<i>B.G.H.</i>	Bundesgerichtshof
<i>B.G.H.Z.</i>	Entscheidungen des Bundesgerichtshofes in Zivilsachen (Duitsland)
<i>B.R.H.</i>	Belgische Rechtspraak in Handelszaken — Jurisprudence Commerciale de Belgique
<i>Brussel</i>	Hof van Beroep te Brussel
<i>B.T.I.R.</i>	Belgisch Tijdschrift voor Internationaal Recht (R.B.Dr.Int.)
<i>B.T.Soc.Z.</i>	Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid
<i>Bull.Ass.</i>	Bulletin des Assurances
<i>Bull.Civ.</i>	Bulletin civil de la Cour de cassation (Frankrijk)
<i>Bull.Crim.</i>	Bulletin criminel de la Cour de cassation (Frankrijk)
<i>Bull.E.G.</i>	Bulletin van de Europese Gemeenschappen
<i>B.W.</i>	Burgerlijk Wetboek
<i>Cass.</i>	Hof van Cassatie
<i>Cass.fr.</i>	Cour de Cassation (Frankrijk)
<i>Cass.it.</i>	Corte di Cassazione (Italië)
<i>Chr.</i>	Chronique
<i>C.civ.fr.</i>	Code civil (Frankrijk)
<i>C.civ.it.</i>	Codice civile (Italië)
<i>C.comm.fr.</i>	Code de commerce (Frankrijk)
<i>Cl. et B.</i>	Jurisprudence des tribunaux de première instance
<i>Corr.</i>	Correctionele Rechtbank
<i>C.pr.civ.fr.</i>	Code de procédure civile (Frankrijk)
<i>Dall.Hebd.</i>	Dalloz Hebdomadaire (Frankrijk)
<i>Duitsl.</i>	Duitsland
<i>Faill.</i>	Faillissement
<i>Faill.W.</i>	Faillissementswet
<i>Fr.</i>	Frans, Frankrijk

<i>Gaz.Pal.</i>	La Gazette du Palais (Frankrijk)
<i>Gedr.St., Kamer</i>	Gedrukte Stukken, Kamer
<i>Gedr.St., Senaat</i>	Gedrukte Stukken, Senaat
Gent	Hof van Beroep te Gent
Ger.W.	Gerechtelijk Wetboek
G.W.	Grondwet
H.G.B.	Handelsgesetzbuch (Duitsland)
H.R.	Hoge Raad der Nederlanden
H.v.B.	Hof van Beroep
Hyp.W.	Hypotheekwet
<i>J.Comm.Br.</i>	Jurisprudence commerciale de Bruxelles
J.C.P.	Juris-Classeur Périodique (Frankrijk)
<i>J.H.J.</i>	Jurisprudentie van het Hof van Justitie
<i>J.Liège</i>	Jurisprudence de la Cour d'appel de Liège
<i>J.Port Anv.</i>	Jurisprudence du Port d'Anvers
<i>J.Soc.</i>	Journal des Sociétés
<i>J.T.</i>	Journal des Tribunaux
<i>J.T.T.</i>	Journal des Tribunaux du Travail
<i>J.Z.</i>	Juristenzeitung (Duitsland)
K.B.	Koninklijk Besluit
Kh.	Rechtbank van Koophandel
Kort ged.	Kort geding
Krijgsr.	Krijgsraad
Lg.	Landgericht (Duitsland)
<i>Limb.R.</i>	Limburgs Rechtsleven
Luik	Hof van Beroep te Luik
M.B.	Ministerieel Besluit
Mil.Ger.	Militair Gerechtshof (Krijgshof)
<i>M.v.T.</i>	Memorie van Toelichting
Ned.	Nederlands, Nederland
Ned.B.W.	Nederlands Burgerlijk Wetboek
Ned.Rv.	Nederlands Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
Ned.W.Kh.	Nederlands Wetboek van Koophandel
Nieuw Ned. B.W.	Nieuw Nederlands Burgerlijk Wetboek
<i>N.J.</i>	Nederlandse Jurisprudentie
<i>N.J.B.</i>	Nederlands Juristenblad
<i>N.J.W.</i>	Neue Juristische Wochenschrift (Duitsland)
Nov.	Les Nouvelles
Olg.	Oberlandesgericht
O.M.	Openbaar Ministerie
<i>Omnil.</i>	Omnilegie
Ontw. Ned. B.W.	Ontwerp Nederlands Burgerlijk Wetboek
<i>Onuitg.</i>	Onuitgegeven
O.R.	Obligationenrecht (Zwitserland)
<i>Pand.B.</i>	Pandectes Belges (1878-1946)
<i>Pand.fr.Pér.</i>	Pandectes françaises Périodiques
<i>Pand.Pér.</i>	Pandectes Périodiques
<i>Parl.Hand., Kamer</i>	Parlementaire Handelingen, Kamer
<i>Parl.Hand., Senaat</i>	Parlementaire Handelingen, Senaat
<i>Pas.</i>	Pasicrisie

<i>Pasin.</i>	Pasinomie
<i>Pol.</i>	Politierechtbank
<i>Prov.W.</i>	Provinciewet
<i>Publ.E.G.</i>	Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen
<i>R.Acc.Trav.</i>	Revue des Accidents de Travail et de Droit Industriel et Social
<i>Rb.</i>	Rechtbank
<i>R.Banque</i>	Revue de la Banque
<i>R.Crit.J.B.</i>	Revue Critique de Jurisprudence Belge
<i>R.Dr.B.</i>	Revue de Droit Belge
<i>R.Dr.Int.Comp.</i>	Revue de Droit International et de Droit Comparé
<i>R.Dr.Pén.</i>	Revue de Droit Pénal et de Criminologie
<i>Rec.Dall.</i>	Recueil Dalloz
<i>Rec.Gén.Enr.Not.</i>	Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat
<i>Rec.J.Dr.Adm.</i>	Recueil de Jurisprudence du Droit administratif et du Conseil d'Etat
<i>Rec.Jur.Niv.</i>	Recueil de la Jurisprudence du Tribunal de Nivelles
<i>Rec. Sirey</i>	Recueil Sirey
<i>Rép.P.Dr.B.</i>	Répertoire Pratique du Droit belge
<i>Rev.Crit.Lég. et Jur.</i>	Revue critique de Législation et de Jurisprudence (Frankrijk)
<i>Rev.Rég.Dr.</i>	Revue Régionale de Droit
<i>R.Faill.</i>	Revue des Faillites, Concordats et Liquidations
<i>R.G.A.R.</i>	Revue Générale des Assurances et des Responsabilités
<i>R.G.Z.</i>	Entscheidungen des Reichsgerichts in Zivilsachen
<i>R.Int.Dr.Comp.</i>	Revue Internationale de Droit Comparé
<i>R.Not.B.</i>	Revue du Notariat belge (vanaf 1971)
<i>R.P.Not.</i>	Revue Pratique du Notariat belge (tot 1970)
<i>R.P.S.</i>	Revue Pratique des Sociétés Civiles et Commerciales
<i>R.S.Z.</i>	Rijksdienst voor sociale zekerheid
<i>R.T.</i>	Rechtskundig Tijdschrift
<i>R.Trav.</i>	Revue du Travail
<i>R.Trim.Dr.Civ.</i>	Revue trimestrielle de droit civil
<i>R.Trim.Dr.Comm.</i>	Revue trimestrielle de droit commercial
<i>Rv.</i>	Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (vóór 1967)
<i>R.v.St.</i>	Raad van State
<i>R.W.</i>	Rechtskundig Weekblad
<i>Scheidsr. besliss.</i>	Scheidsrechterlijke beslissing
<i>Sem.J.</i>	La Semaine Juridique (Frankrijk)
<i>S.E.W.</i>	Sociaal Economische Wetgeving. Tijdschrift voor Europees en Economisch Recht
<i>Somm.</i>	Sommaire
<i>Stbl.</i>	Belgisch Staatsblad
<i>Sv.</i>	Wetboek van Strafvordering
<i>Sw.</i>	Strafwetboek
<i>T.</i>	Titel
<i>T.Best.</i>	Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen
<i>Themis</i>	Rechtsgeleerd Magazijn Themis (Nederland)
<i>T.P.R.</i>	Tijdschrift voor Privaatrecht
<i>T.Soc.R.</i>	Tijdschrift voor Sociaal Recht (en van de Arbeidsgerechten)
<i>Turnh.R.</i>	Turnhouts Rechtsleven
<i>T.Vred.</i>	Tijdschrift van de Vrederechters
<i>T.v.S.</i>	Tijdschrift voor Strafrecht (Nederland)
<i>Tw.</i>	Trefwoord
<i>Verz.</i>	De Verzekering

XII

LIJST VAN AFKORTINGEN EN CITEERWIJZEN

<i>vgl.</i>	Vergelijk
Vred.	Vrederecht, vredegerecht
V.T.Sv.	Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering
W.	Wetboek
<i>Weekblad R.</i>	Weekblad van het Recht
W.Kh.	Wetboek van Koophandel
<i>W.P.N.R.</i>	Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie (Nederland)
W.R.	Werkrechtersraad
W.R. Ber.	Werkrechtersraad van hoger beroep
Z.G.B.	Zivilgesetzbuch — Code Civil (Zwitserland)
Z.I.V.	Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
z.j.	Zonder jaartal, zonder datum
z.pl.	Zonder plaats
Z.P.O.	Zivilprozessordnung (Duitsland)

LITERATUURLIJST

1. VERHANDELINGEN

- ANDERSEN, R., *La réglementation des prix en droit belge*, Brussel, 1977.
- BESSON, A. en PICCARD, M., *Les assurances terrestres en droit français*, tweede druk, Parijs, 1964.
- BEYENS, E., *L'assurance des véhicules automoteurs*, in *Les Nouvelles, Droit commercial*, V, *Les Assurances*, Brussel, 1964.
- BRAAS, A., *Précis de procédure pénale*, derde druk, twee delen, Brussel, 1950-1951.
- CARNOT, *De l'instruction criminelle considérée dans ses rapports généraux et particuliers avec les lois nouvelles et la jurisprudence de la Cour de Cassation*, 6 delen, Parijs, 1810-1832.
- CARTON DE TOURNAI, R. en VAN DER MEERSCH, P., *Assurances terrestres (contrats particuliers)* in *Rép.P.Dr.B.*, compl. III, Brussel, 1969.
- CASSART, G., BODSON, P. en PARDON, J., *L'assurance automobile obligatoire de responsabilité civile*, Brussel, 1957.
- CONSTANT, J., *Traité élémentaire de droit pénal*, twee delen, Luik, 1965.
- DALCQ, R., *Traité de responsabilité civile*, in *Les Nouvelles, Droit commercial*, V, twee delen, Brussel, 1959-1962.
- DE GEEST, A., A.P.R., Tw. *Verbeurdverklaring*, Brussel, 1971.
- DE MORTIER, E., *Code des douanes et accises*, twee delen, Brussel, 1890.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge*, negen delen, Brussel, 1962-1975.
- DE RUYCK, J., *Le Bureau belge des assureurs automobiles. Le Fonds commun de garantie automobile. L'assurance automobile frontière*, Brussel, 1979.
- DE SURAY, J., *Droit de l'urbanisme et de l'environnement*, drie delen, Brussel, 1974-1979.
- DE VROEDE, P., A.P.R., Tw. *Prijzregeling*, Gent, 1976.
- D'HAENENS, J., *Belgisch strafprocesrecht*, vier delen, Gent, 1980.
- DUMON, F., *La cour de justice Benelux*, Brussel, 1980.
- FETTWEIS, A., *Handboek voor gerechtelijk recht, Bevoegdheid*, II, Antwerpen, 1971.
- FONTIGNY, A., *Les questions préjudicielles*, in *Les Nouvelles, Procédure pénale*, I, 1, Brussel, 1946.
- GARRAUD, R., *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, zes delen, Parijs, 1907-1929.
- GLASSON, E., TISSIER, A. en MOREL, R., *Traité théorique et pratique d'organisation judiciaire, de compétence et de procédure civile*, vijf delen, Parijs, 1925-1936.
- HELIE, F., *Traité de l'instruction criminelle*, drie delen, Brussel, 1863-1869.
- HOFFMAN, J.B., *Traité théorique et pratique des questions préjudicielles*, drie delen, Brussel/Luik, 1865.
- JANSSENS-BRIGODE, A., *L'assurance de responsabilité*, Brussel, 1961.
- LALOUX, P., *Traité des assurances terrestres*, Brussel/Luik, 1944.
- MANGIN, J., *Traité de l'action publique et de l'action civile*, Brussel, 1839.
- MARCHAL, A. en JASPAR, J.P., *Traité théorique et pratique de droit criminel*, drie delen, derde druk, Brussel, 1975-76-82.
- MERLE, R. en VITU, A., *Traité de droit criminel*, twee delen, Parijs, 1979-1981.
- MERLIN, *Répertoire universel et raisonné de jurisprudence*, zesendertig delen, Parijs, 1826.
- MORELLI, P., *L'intervention des tiers devant les juridictions répressives*, thesis verdedigd aan de universiteit te Parijs op 7 december 1948.
- MORIN, A., *Dictionnaire de droit criminel*, Parijs, 1842.
- NEVEN, G., *Traité des douanes et accises*, Brussel, 1933.
- NYPELS, J., *Commentaire du code de procédure pénale*, Brussel, 1878.
- PERRICHON, J. en LECLERCQ, J., *Appel en matière répressive* in *Rép.P.Dr.B.*, compl. I, Brussel, 1964.
- ROOSENS, A., *Ruimtelijke ordening en stedenbouw*, Brussel, 1963.
- ROUARD, P., *Traité élémentaire de droit judiciaire privé*, vijf delen, Brussel, 1973-1980.
- STASSE, R., *Action civile* in *Rép.P.Dr.B.*, compl. III, Brussel, 1969.
- Studiecentrum tot hervorming van de staat. De hervorming van de rechtspleging, III, Brussel, 1937.

- TROUSSE, P.E. en RIGAUX, M., *Les crimes et délits du code pénal*, III en IV, Brussel/Parijs, 1957 en 1963.
- TROUSSE, P.E., *Principes généraux du droit positif belge* in *Les Nouvelles, Droit pénal*, I, twee delen, Brussel, 1956 en 1962.
- VAN EECKHOUT, W., *Le droit des assurances terrestres*, Brussel, 1933.
- VANHALEWYN, J. en DUPONT, L., *A.P.R.*, Tw. *Valsheid in geschriften*, Gent, 1975.
- VANHOUDT, C.J. en CALEWAERT, W., *Belgisch Strafrecht*, drie delen, Gent, 1976.
- VAN LENNEP, R., *Gerechtig Wetboek*, vier delen, Leuven, 1969.
- VANQUICKENBORNE, M., *De regresvordering van de verzekeraar tegen de verzekerde wiens staat van dronkenschap afzonderlijk bestraft werd*, Brussel, 1972.
- VAN ROYE, R., *Manuel de la partie civile*, Brussel, 1945.

2. BIJDRAGEN

- CASSART, G. en PARDON, J., *Les principes nouveaux introduits par la loi sur l'assurance obligatoire des véhicules automobiles*, J.T., 1956, 610-611.
- CHESNE, G., *L'assureur et le procès pénal*, R.Sc.crim., 1965, 283-336.
- DECLERCQ, R., *Raakvlakken gerechtelijk privaatrecht-strafprocesrecht*, T.P.R., 1980, 32-78.
- DELAHAYE, P., *Allerlei over cassatieberoep in strafzaken*, in *Recht in beweging. Opstellen aangeboden aan Prof. Mr. Ridder R. Victor*, Deurne, 1973, I, 229-253.
- DELVAUX, P.H., *Intervention devant les juridictions répressives de l'assureur de la responsabilité civile et contradictions de jugement*, R.Crit.J.B., 1980, 335-354.
- DELVOIE, G., *De regresvordering van de verzekeraar bij strafrechtelijke veroordeling van de verzekerde tot afzonderlijke straffen wegens inbreuk op de wegcode enerzijds, rijden onder invloed anderzijds*, R.G.A.R., 1977, 9708.
- DEKKERS, R., *Du recours de l'assureur contre l'assuré condamné pour homicide involontaire et pour inaptitude de conduire*, R.Crit.J.B., 1970, 316-325.
- DEVOS, C., *L'intervention forcée devant les tribunaux répressifs*, J.T., 1925, 109-120 en 125-140.
- DU JARDIN, J., *La personne lésée dans l'action pénale*, R.Dr.Pén., 1968-69, 673-705.
- FREDERICQ, S., *De wet van 4 juli 1972 tot wijziging van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen*, R.W., 1973-74, 1025-1034.
- GOLDSCHMIDT, A., *Over de vrijwillige tussenkomst in strafzaken*, R.W., 1933-34, 785-790.
- HAYOIT DE TERMICOURT, R., *Considérations sur le projet de code judiciaire*, J.T., 1966, 497-508.
- HEBRAUD, P., *Les garants de la réparation devant les juridictions répressives*, in *Mélanges Magnol*, Parijs, 1948, 189-224.
- HIRSCH, J.L., *L'arrêt de la Cour de Cassation du 19 septembre 1968 et le recours de l'assureur*, J.T., 1969, 93-94.
- HUMBLET, P., *Un dangereux piège à loups. Les malentendus de la chose jugée au pénal et au civil quand le prévenu acquitté au premier degré est condamné au second, sans appel de la partie civile contre la décision d'incompétence*, J.T., 1972, 707-708.
- KOHL, A., *Le code judiciaire, droit commun de la procédure*, Ann.F.Dr.Liège, 1975, 401-538.
- LEBEAU, L., *L'intervention en matière pénale*, J.T., 1948, 421-424.
- LIBOUTON, J., *Les propositions et le projet de loi relatifs au recours de l'assureur automobile contre son assuré*, J.T., 1973, 327.
- MAHIEU, M., *La nature juridique des obligations mises à charge de l'Etat par l'article 14 de la loi du 1er juillet 1956 sur l'assurance automobile obligatoire*, R.G.A.R., 1972, 8832.
- MICHEL, R., *De l'intervention des compagnies d'assurance devant les tribunaux répressifs en matière d'accidents*, J.C.P., 1964, I, 1881.
- MINET, A., *Principes de l'assurance automobile obligatoire et droits des tiers lésés*, J.T., 1957, 473-482.
- PIRET, R., *De la compétence du tribunal saisi de l'action principale à connaître de l'action en déclaration de jugement commun dirigé contre un tiers*, J.Comm.Br., 1928, 288-305.
- POTVIN, G. en LE GRIEL, J., *L'intervention des tiers devant les juridictions répressives françaises et belges*, Belg.Jud., 1934, 481-497 en 513-534.
- POTVIN, G., *Over de gedwongen tussenkomst in strafzaken*, R.W., 1934-35, 193-198.
- RUTSAERT, J., *L'autorité de la chose jugée au criminel sur le civil*, in *Mélanges en l'honneur de Jean Dabin*, Brussel, 1963, 887-910.

- RUTTEN, A. en THIRIAR, R., *L'assurance obligatoire des véhicules automoteurs*, *R.Dr.Pén.*, 1951-52, 902-951.
- SCHEPENS, E., *Het gezag van het gewijsde van strafrechtelijke uitspraken*, *R.W.*, 1968-69, 1153-1170.
- SCHUERMANS, L., *Action directe, exceptions, déchéances et recours. Quelques réflexions sur l'opposition d'intérêts entre assureur et assuré devant le juge répressif*, *R.G.A.R.*, 1982, 10458.
- SEGRS, J., *Over prejudiciële geschillen*, *R.W.*, 1950-51, 1497-1508.
- TROUSSE, P.E., *L'autorité de la chose jugée au répressif sur le procès civil ultérieur*, *R.Dr.Pén.*, 1966-67, 696-719.
- ULRIX, R., *Het waarborgfonds, het Belgisch bureau der automobielverzekeraars en de grensverzekering*, *R.W.*, 1956-57, 1587-1602.
- VAN DEN BOSSCHE, J., *Le civilement responsable et spécialement celui de l'incapable au répressif*, *R.Dr.Pén.*, 1966-67, 36-71.
- VAN EYLL, J., *L'intervention des tiers est-elle recevable devant les juridictions répressives?* *R.Dr.Pén.*, 1938, 593-647.
- VAN GOMPEL, R., *Les problèmes de l'intervention de l'assureur de responsabilité civile automobile devant les juridictions répressives*, *Bull.Ass.*, 1962, 12-20.
- VAN QUICKENBORNE, M., *De afzonderlijke bestraffing van de alcoholintoxicatie in het verkeer en de regresvordering van de verzekeraar*, *R.W.*, 1975-76, 465-478.
- VENTE, A., *De l'intervention en matière criminelle, correctionnelle et de police*, *Belg.Jud.*, 1853, 609-614.
- VERMOESEN, P., *De l'intervention et de l'appel en garantie devant les juridictions répressives*, *R.G.A.R.*, 1930, 633.
- WARLDMONT, R., *Peut-on intervenir à fin civile, peut-on agir en garantie devant une juridiction répressive?*, *Belg.Jud.*, 1932, 33-42.

TITEL I

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

HOOFDSTUK I

DE BEPALINGEN VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK EN HET STRAFPROCES

1 De strafrechter doet hoofdzakelijk uitspraak over twee vorderingen: de strafvordering en de burgerlijke rechtsvordering

De strafvordering wordt uitgeoefend door het Openbaar Ministerie en door sommige administraties tegen fysische personen die verdacht zijn van een misdrijf. Bovendien kunnen de personen, die krachtens artikel 1384 B.W. burgerrechtelijk aansprakelijk zijn voor de beklaagde, in het strafproces betrokken worden in de hoedanigheid van burgerrechtelijk aansprakelijke partij voor de gerechtskosten en wanneer de wet dit uitdrukkelijk bij wijze van uitzondering bepaalt voor de geldboete.

De burgerlijke rechtsvordering kan worden uitgeoefend door de benadeelden d.z. de personen die door het misdrijf in hun private belangen zijn geschaad, tegen de daders van het strafbaar feit die voor het strafgerecht vervolgd worden. Ze kan ook gericht worden tegen de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon, indien deze als partij voor de strafrechter is betrokken.

Ruwweg zijn dus partijen bij de strafvordering alleen: het Openbaar Ministerie (of bepaalde administraties) en de beklaagde (of beschuldigde) plus de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon. Zijn partijen bij de burgerlijke rechtsvordering voor de strafrechter: de burgerlijke partij en de beklaagde (of beschuldigde) plus de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon.

Het gaat hier slechts om een schets omdat er een verband bestaat tussen de twee processen waarover de strafrechter uitspraak kan doen. Als de strafvordering nog niet ingesteld is, kan de benadeelde op eigen initiatief de burgerlijke rechtsvordering voor de strafrechtsmacht instellen door een proceshandeling, waardoor meteen noodzakelijk de strafvordering ingesteld wordt.

Doch deze schets toont meteen aan dat het meer zorgvuldig is te spreken over tussenkomst voor de strafrechter dan over tussenkomst in strafzaken. De tussenkomst voor de strafrechter heeft betrekking op een geding waarin de strafvordering en de burgerlijke rechtsvordering verenigd kunnen zijn. Tussenkomst voor de strafrechter is dus ruimer dan tussenkomst in strafzaken.

De vraag rijst of derden die voorlopig (zie verder, nr. 6 tot 11) kunnen omschreven worden als ieder die buiten de hiervoor beschreven procesrechtelijke verhoudingen m.b.t. de strafvordering of de burgerlijke rechtsvordering staat, voor de strafrechter kunnen tussenkomen.

Kunnen deze derden door tussenkomst partij worden voor de strafrechter?

Het Gerechtelijk Wetboek organiseert in het burgerlijk procesrecht zorgvuldig een dergelijke procedure, die ook in andere rechtsplegingen voorkomt. Op grond van het beginsel dat het belang de maat van elke rechtsvordering is, is er de tussenkomst van derden toegelaten.

Is dit ook het geval voor de strafrechter? Er is wel opgemerkt dat het woord tussenkomst zelf een vreemd begrip is voor de taal van het strafproces (R. GARRAUD, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, 1, nr. 131; A. VENTE, *De l'intervention en matière criminelle, correctionnelle et de police*, Belg. Jud., 1853, 609). Het lijdt in elk geval geen twijfel dat noch de „Ordonnance criminelle” van 1670, noch de Wet van 3 Brumaire van het jaar IV, noch het Wetboek van Strafvordering van 1808, noch de Wet van 17 april 1878 houdende de Voorafgaande Titel ervan, het woord gebruiken (J. VAN EYLL, *L'intervention de tiers est-elle recevable devant les juridictions répressives?*, R. Dr. Pén., 1938, 594).

2 De rechtspraak besliste onder de gelding van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering dat, behoudens een afwijkende wetsbepaling, de regels van dat Wetboek betreffende de tussenkomst niet toepasselijk zijn voor de strafgerechten, daar het Wetboek van Strafvordering en de wetten betreffende de strafrechtspleging de partijen aanduiden die voor die gerechten een eis kunnen instellen of tegen wie een eis kan worden ingesteld (Cass., 24 maart 1947, *Arr. Cass.*, 1947, I, 93, *Pas.*, 1947, I, 123; 16 febr. 1953, *Arr. Cass.*, 1953, 414, *Pas.*, 1953, I, 461; 21 aug. 1958, *Arr. Cass.*, 1958, 900, *Pas.*, 1958, I, 1243; Brussel, 28 nov. 1953, *J.T.*, 1954, 40; Luik, 24 dec. 1953, *J. Liège*, 1953-54, 199; Gent, 16 febr. 1961, *R.W.*, 1961-62, 102). De toepassing van de bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering aangaande de tussenkomst werd ook verworpen omdat ze als gevolg zou kunnen hebben aan de strafgerechten bevoegdheid toe te wijzen in verband met andere vorderingen van burgerlijke aard dan de vordering van de door het misdrijf benadeelde partij, de vordering van de burgerrechtelijk aansprakelijke partij en de vordering tot schadeloosstelling van de van vervolging vrijgestelde beklaagde tegen de burgerlijke partij (Luik, 19 febr. 1947, *R.W.*, 1946-47, 874).

3 De invoering van het Gerechtelijk Wetboek heeft deze rechtspraak niet gewijzigd. Nochtans deden de opstellers van dat Wetboek wat het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet had gedaan: zij gingen ervan uit dat het procesrechtelijk systeem dat zij uitwerkten, in beginsel moest dienen niet enkel als regeling van de privaatrechtelijke processen, maar bovendien, in zekere mate, als norm voor alle gerechten (R. DECLERCQ, *Raakvlakken gerechtelijk privaatrecht-strafprocesrecht*, T.P.R., 1980, 32; A. KOHL, *Le code judiciaire, droit commun de la procédure*, Ann.F. Dr. Liège, 1975, 403).

Het is niettemin verkeerd te stellen dat de formulering van art. 2 Ger. W. als gevolg heeft dat de art. 811 e.v. Ger. W., die de tussenkomst voor alle gerechten, ongeacht de vorm van de rechtspleging, toelaten, ook in het strafprocesrecht kunnen toegepast worden (*anders*: M. MAHIEU, noot onder Cass., 4 nov. 1971, *J.T.*, 1972, 427).

Art. 2 Ger.W. bepaalt dat de in het Gerechtelijk Wetboek gestelde regels van toepassing zijn op alle rechtsplegingen behoudens wanneer deze geregeld worden door niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen of door rechtsbeginselen waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de toepassing van de bepalingen van dit Wetboek.

De oorspronkelijk voorgestelde tekst van voornoemd art. 2 hield in dat in het Ger.W. gestelde regels van toepassing zijn op alle rechtsplegingen onverminderd de toepassing van niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen (*Gedr.St.*, *Senaat*, 170 [1964-65], blz. 23). Met HAYOIT DE TERMICOURT mag aangenomen worden dat ondanks de voorgestelde bepaling de art. 811 e.v. Ger.W. het strafproces niet betreffen, omdat de art. 63, 67, 152, 153 en 182 Sv. de enige personen aanduiden, die voor de strafgerechten als partij mogen optreden (R. HAYOIT DE TERMICOURT, *Considérations sur le projet de code judiciaire*, *J.T.*, 1966, 498).

Gelet op de door de wetgever uiteindelijk aangenomen bepaling is het niet verwonderlijk dat de rechtspraak thans beslist dat behoudens uit een bijzondere wet voortvloeiende afwijking de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tussenkomst niet van toepassing zijn op de strafgerechten (*Cass.*, 15 febr. 1978, *Arr.Cass.*, 1978, 714, *Pas.*, 1978, I, 695; *Cass.*, 18 sept. 1979, *Arr.Cass.*, 1979-80, 54, *Pas.*, 1980, I, 51; *Cass.*, 14 dec. 1983, *R.W.*, 1984-85, 902, *R.Dr.Pén.*, 1984, 405; *Corr. Namen*, 7 jan. 1983, *Rev.rég.dr.*, 1983, 162).

4 De strafgerechten kunnen in bepaalde gevallen beslissen over de burgerlijke rechtsvordering samen met de uitspraak over de strafvordering. Ze kunnen ook over de burgerlijke rechtsvordering beslissen als in een vonnis of arrest op strafgebied een eindbeslissing geveld wordt, terwijl op burgerlijk gebied ofwel geen uitspraak gebeurt ofwel slechts een tussenvonnis of -arrest wordt gewezen. Bepaalde auteurs leidden daaruit af dat de regels van het burgerlijk procesrecht betreffende de tussenkomst toch van toepassing zijn op de strafgerechten, omdat ze kennis kunnen nemen van de burgerlijke rechtsvordering (noot J. BERTEN onder *Cass.*, 16 febr. 1953, *R.G.A.R.*, 1955, 5596.2; C. DEVOS, *L'intervention forcée devant les tribunaux répressifs*, *J.T.*, 1925, 128 en L. LEBEAU, *L'intervention en matière pénale*, *J.T.*, 1948, 423). Dit standpunt kan bezwaarlijk bijgevalen worden omdat de aard van de te volgen rechtspleging afhangt van de aard van het gerecht dat de zaak behandelt, en niet van de aard van de vordering waarover het gerecht beslist. Tenzij er een leemte is, gelden enkel de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering bij de behandeling van de burgerlijke rechtsvordering voor de strafgerechten (BRAAS, *Précis de procédure pénale*, I, nr. 191 en 212; J. D'HAENENS, *Belgisch strafprocesrecht*, I, A, blz. 37; R. STASSE, *Rép.P.Dr.B.*, *Compl. III*, *Tw. Action civile*, nr. 175).

HOOFDSTUK II BEGRIPPEN

AFDELING I

TUSSENKOMST

5 Het is ondenkbaar de stof van de tussenkomst van derden voor de strafrechter te behandelen, zonder het begrip tussenkomst te bepalen.

In onze rechtstaal wordt onder invloed van het Frans het woord tussenkomst soms gebruikt in de betekenis van andere woorden, zoals bemiddeling, bijdrage, hulp, medewerking, opdracht, optreden, toedoen, toezicht, verzoek ... (J. MOORS, *Juridisch woordenboek, Nederlands-Franse woordenlijst*, blz. 262 e.v.). De artikelen 285 tot 288 van het Nederlands Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering hebben betrekking op voeging en tussenkomst. Deze verschillende benamingen worden gebruikt om het hier te lande gemaakt onderscheid tussen bewarende en agressieve tussenkomst (zie verder, nr. 16 en 17) weer te geven. Verder treft men in de Nederlandse rechtsleer de uitdrukkingen „vrijwillige en gedwongen tussenkomst”, „binding van vonnis” en „vrijwaring” aan (R.P. CLEVERINGA, *Mr. W. Van Rossem's Verklaring van het Nederlands Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*, blz. 739 e.v.). De Nederlandse auteurs over strafprocesrecht bieden weinig of geen hulp om het woord tussenkomst terminologisch te zuiveren. Deze toestand is zeker niet vreemd aan de zeer beperkte bevoegdheid van de benadeelde om zich ter vergoeding van de door het delict toegebrachte schade in het strafproces te voegen. Op een uitzondering na (J.M. VAN BEMMELEN, *De positie van de beledigde partij in het strafproces, T.v.S.*, 1942, 131 e.v.) besteden ze weinig aandacht aan de Belgische rechtspraak inzake tussenkomst.

Voor de definitie van het woord tussenkomst in de rechtspleging kan worden verwezen naar het Gerechtelijk Wetboek.

Het artikel 15, eerste lid, Ger.W. definieert de tussenkomst als „de rechtspleging waarbij een derde persoon partij wordt in het geding”.

Deze omschrijving mag in het strafprocesrecht overgenomen worden. Bepaalde auteurs hebben gepoogd de tussenkomst in het strafproces te bepalen (R. GARRAUD, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, I, nr. 131; J.B. HOFFMAN, *Traité théorique et pratique des questions préjudicielles*, III, nr. 669; J. VAN EYLL, *L'intervention des tiers est-elle recevable devant les juridictions répressives?*, *R.Dr.Pén.*, 1938, 601; A. VENTE, *De l'intervention en matière criminelle, correctionnelle et de police*, *Belg.Jud.*, 1853, 69; P. VERMOESEN, *De l'intervention et de l'appel en garantie devant les juridictions répressives*, *R.G.A.R.*, 1930, 633.1). Ze hebben nochtans in hun definities vergeten de nadruk erop te leggen dat de derde ten gevolge van de tussenkomst partij in het geding wordt. Een getuige neemt

ook deel aan een strafproces of wordt erin geplaatst. Hij wordt echter geen partij en beschikt niet over bepaalde rechten die voortvloeien uit de hoedanigheid van partij (zie verder, nr. 104).

De bepaling van art. 15, eerste lid, Ger. W. wijst er tevens op dat de tussenkomst een tussenvordering is, omdat ze in de loop van een rechtsgeding wordt ingesteld.

Ofschoon de tussenkomst een tussenvordering is, leidt ze niet noodzakelijkerwijze een bijkomende vordering in. Met GLASSON, TISSIER en MOREL mag echter aangenomen worden dat het overbodig is een reeks vorderingen in het leven te roepen die zowel het karakter van hoofdvorderingen als van tussenvorderingen vertonen. Enkel de vorderingen die een geding inleiden zijn hoofdvorderingen, terwijl alle vorderingen in de loop van een geding ingesteld tussenvorderingen zijn, hoewel ze niet altijd alleen maar bijkomend zijn (GLASSON/TISSIER/MOREL, *Traité théorique et pratique d'organisation judiciaire, de compétence et de procédure civile*, III, nr. 234).

De procedure van tussenkomst introduceert een met de hoofdvordering samenhangende betwisting (P. VERMOESEN, *De l'intervention et de l'appel en garantie devant les juridictions répressives*, R.G.A.R., 1930, 663.1). Om deze reden wordt trouwens in het gerechtelijk privaatrecht toegestaan dat de tussenvordering tot tussenkomst bij de oorspronkelijke zaak wordt gevoegd (A. FETTWEIS, *Handboek voor Gerechtelijk Recht*, II, nr. 157). Deze band van samenhang bestaat eveneens bij de tussenkomst van derden in het strafproces: b.v. wanneer de beklaagde voor de strafrechter vervolgd wordt wegens onopzettelijke doding of verwondingen, en wegens alcoholintoxicatie, is er samenhang tussen laatstgenoemde tenlastelegging en de zware fout die de verzekeraar kan opwerpen ten einde op de verzekerde verhaal uit te oefenen. Deze verknochtheid sluit echter niet in dat de verzekeraar met een dergelijk doel voor de strafrechter mag tussenkomen (zie verder, nr. 98).

AFDELING II

DERDEN

6 Hoewel de term tussenkomst zelf niet in het Wetboek van Strafvordering te vinden is, bestaan er nochtans gevallen van tussenkomst voor de strafrechter.

Artikel 67 Sv. bepaalt dat de klagers zich burgerlijke partij kunnen stellen in elke stand van het geding tot de sluiting van de debatten. Dit is een vorm van tussenkomst in het geding tussen het Openbaar Ministerie en de beklaagde (R. GARRAUD, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, I, nr. 131; A. GOLDSCHMIDT, *Over de vrijwillige tussenkomst in strafzaken*, R.W., 1933-34, 785; J. VAN EYLL, *L'intervention des tiers est-elle recevable devant les juridictions répressives?* R.Dr.Pén., 1938, 598). De klager leidt aldus in de loop van het rechtsgeding over de strafvordering een tussenvordering, in, met name de burgerlijke rechtsvordering, waarvan de wetgever de voeging bij de strafvordering heeft toegestaan wegens hun samenhang (J. NIJPELS, *Commentaire du code de procédure pénale*, blz. 46 e.v.). Op deze wijze wordt deze klager partij in het civielrechtelijk

geding dat de strafrechter te samen met de strafvordering handelt.

Diegene die beweert door een misdrijf benadeeld te zijn kan echter niet alleen zich burgerlijke partij stellen in een reeds aan de gang zijnde procedure. Hij kan ook vooraleer het Openbaar Ministerie de strafvordering instelt zich burgerlijke partij stellen voor de onderzoeksrechter (art. 63 Sv.) of de beklaagde rechtstreeks voor de politie- of de correctionele rechtbank dagvaarden (art. 145 en 182 Sv.). In deze gevallen stelt hij daardoor de strafvordering in beweging. Zonder de strafvordering zelf uit te oefenen, wordt hij net als in het vorig geval partij in het civielrechtelijk geding waarover de strafrechter samen met de strafvordering uitspraak zal doen. Doch bezwaarlijk kan worden gezegd dat hij in een hangende procedure tussenkomt.

Ook de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon kan als partij voor de strafrechter worden betrokken (zie boven, nr. 1). Het Openbaar Ministerie en de burgerlijke partij kunnen de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon voor de politie- en de correctionele rechtbank dagvaarden (art. 145 en 182 Sv.). Deze procedure is een vorm van tussenkomst, zowel m.b.t. de strafvordering als m.b.t. de burgerlijke rechtsvordering (conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 april 1934, *Belg.Jud.*, 1934, 394; J. VAN DEN BOSSCHE, *Le civilement responsable et spécialement celui de l'incapable au répressif*, *R.Dr.Pén.*, 1966-67, 39-40; J. VAN EYLL, *L'intervention des tiers est-elle recevable devant les juridictions répressives?*, *R.Dr.Pén.*, 1938, 599-625).

Nu er gevallen van tussenkomst voor de strafrechter bestaan, is het nodig het begrip derde te omschrijven om het onderwerp van deze studie af te bakenen.

7 Derden ten aanzien van het geding voor de strafrechter zijn alle overige personen, buiten de partijen aan wie het Wetboek van Strafvordering bevoegdheid verleend om voor de strafrechter een vordering in te stellen of tegen wie een vordering kan worden ingesteld.

Weliswaar zou het begrip derde ruimer kunnen worden opgevat wanneer aangenomen wordt dat voor de strafrechter de noodzakelijke partijen enkel het Openbaar Ministerie en de beklaagde zijn. De burgerlijke partij en de burgerrechtelijk aansprakelijke partij zijn volgens die opvatting derden.

Verkozen zal worden enkel als derde te beschouwen zij die bij afwezigheid van wettekst niet bevoegd zijn om deel te nemen aan de strafvordering of aan de burgerlijke rechtsvordering. Aldus zijn de burgerlijke partij en de burgerrechtelijk aansprakelijke partij uit het begrip derde uitgesloten. Het Wetboek van Strafvordering leidt tot deze restrictieve opvatting. De benadeelde is in feite geen derde, maar is de rechtsonderhorige aan wie de rechtsvordering tot herstel van de schade door een misdrijf veroorzaakt behoort, omdat hij schade geleden heeft (art. 3 van de Wet van 17 april 1878). Om schadevergoeding te bekomen mag hij deelnemen aan de vastlegging van het strafbaar feit en van het principe van de bestraffing van de dader. De burgerrechtelijk aansprakelijke partij dient ook uit het begrip derde uitgesloten te worden. Hij moet de geldelijke gevolgen van het misdrijf dragen wanneer het gepleegd wordt door een persoon op wie hij gezag heeft. Het Wetboek van Strafvordering bepaalt zowel de vrijwillige tussenkomst van de burgerlijke partij als de

gedwongen tussenkomst van de burgerrechtelijk aansprakelijke partij. De rechtsleer in België aanvaardt meestal hun optreden voor de strafrechter en dagelijks nemen ze deel aan procedures voor de strafrechter. Het strookt derhalve noch met de wetteksten noch met de rechtspraktijk de burgerlijke partij en de burgerrechtelijk aansprakelijke partij als derden t.a.v. de vorderingen waarover de strafrechter uitspraak moet doen, te beschouwen.

8 Een ten volle overtuigende definitie van derden in strafzaken geeft MORELLI: „Les tiers sont ceux qui, maintenus en dehors des rapports de droit noués entre les parties et consolidés par le lien juridique d'instance parce que n'ayant pas qualité, sur la base d'une interprétation restrictive des textes, pour figurer au procès pénal, n'en ont pas moins intérêt, soit à appuyer la position de l'une des parties au dit procès, soit à tirer avantage de la décision à intervenir, soit à influencer celle-ci, soit enfin à se prémunir contre les conséquences dommageables ou susceptibles de résulter à leur égard, du déroulement ou de l'issue des débats” (P. MORELLI, *L'intervention des tiers devant les juridictions répressives*, blz. 13).

9 Uit de definitie van „derde” (POTVIN/LE GRIEL, *L'intervention des tiers devant les juridictions répressives françaises et belges*, Belg. Jud., 1934, 483), dienen hier te worden uitgesloten niet enkel de door het misdrijf benadeelde personen maar ook degenen die ertoe gerechtigd zijn om in hun plaats op te treden, zoals b.v. de erfgenamen van de benadeelde, de derden gesubrogeerden die krachtens wettelijke (art. 22 van de Wet van 11 juni 1874 betreffende de Verzekeringen; art. 70, § 2, van de Wet van 9 aug. 1963 betreffende de Ziekte- en Invaliditeitsverzekering; art. 47 van de Wet van 10 april 1971 betreffende de Arbeidsongevallen; art. 52 e.v. en 75 van de Wet van 3 juli 1978 betreffende de Arbeidsovereenkomsten en 98 van de Wet van 8 juli 1976 betreffende de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn) of conventionele subrogatie (art. 1249 e.v. B.W.) in de rechten van het slachtoffer treden en de curator van een faillissement die namens de massa van de schuldeisers optreedt (J. D'HAENENS, *Belgisch strafprocesrecht*, I, A, blz. 149).

Samen met de Franse rechtsleer en rechtspraak (J. ROBERT, *Actions nées de l'infraction pénale. Action civile. Exercice. Règles de capacité*, Jur. Class. Proc. pén., nr. 33 e.v.) kan aangenomen worden dat de vraag of voor de strafgerechten de schuldeiser de vordering tot schadevergoeding van zijn schuldenaar kan uitoefenen met toepassing van artikel 1166 B.W., verband houdt met de bekwaamdheidsvereisten om de burgerlijke rechtsvordering in te stellen en niet de tussenkomst van derden voor de strafrechter betreft. Nu eenmaal aangenomen wordt dat om zich burgerlijk partij voor de strafrechter te mogen stellen men moet bewijzen dat men persoonlijk door het misdrijf benadeeld heeft kunnen zijn, kan men bezwaarlijk aannemen dat de schuldeisers de rechten en de vorderingen van de benadeelde van een misdrijf voor het strafgerecht zouden uitoefenen in geval van verzuim van de benadeelde, zelfs wanneer die rechten en die vorderingen niet uitsluitend aan de persoon van de benadeelde verbonden zijn.

10 Daar de benadeelde uit het begrip derde geweerd wordt, zijn ook de ge-

meenschappelijke organisaties eruit gesloten, zoals de wettelijke beroepsverenigingen die zich burgerlijke partij mogen stellen om het herstel te vragen van de schade van de door een misdrijf veroorzaakte krenking van belangen tot bescherming waarvan zij werden opgericht. Deze organisaties mogen ook optreden voor de verdediging van de individuele rechten die hun leden halen uit hun hoedanigheid van aangeslotene (Cass., 12 sept. 1972, *Arr.Cass.*, 1973, 47, *Pas.*, 1973, I, 43). Een belang bij de strafrechtelijke beteugeling is echter onvoldoende. Dit valt immers samen met het belang van de maatschappij, dat uitsluitend door de uitoefening van de strafvordering wordt beschermd (Cass., 9 dec. 1957, *Arr.Cass.*, 1958, 212, *Pas.*, 1958, I, 375; 12 okt. 1964, *Pas.*, 1965, I, 152).

11 De aanwezigheid in de strafrechtspleging van de administratie van douane en accijnzen (art. 281 algemene Wet van 18 juli 1977 inzake douane en accijnzen), het bosbeheer (art. 120 Boswetboek) en het bestuur van waters en bossen (art. 10, 29 en 32 Wet van 1 juli 1954 op de Riviervisserij) is ook geen vorm van tussenkomst. Het gaat om uitzonderingen op het monopolie van het Openbaar Ministerie om de strafvordering in te stellen. Al is er soms sprake van een bijgevoegde partij of van een gecombineerd optreden, steeds betreft het modaliteiten van de uitoefening van de strafvordering en niet een vorm van tussenkomst (J. D'HAENENS, *Belgisch strafrecht*, I, A, blz. 91 e.v.). Het optreden van de gemachtigde ambtenaar of van het college van burgemeester en schepenen, krachtens artikel 65 Stedebouwwet is ook geen vorm van tussenkomst. Het houdt enkel in dat over de vordering tot herstel bedoeld in deze wetsbepaling alleen kan worden beslist na een klacht die geen enkele wettige bepaling aan vormvereisten heeft verbonden (Cass., 16 jan. 1973, *Arr.Cass.*, 1973, 506, *Pas.*, 1973, I, 484; 17 sept. 1974, *Arr.Cass.*, 1975, 70, *Pas.*, 1975, I, 61; 13 nov. 1979, *Arr.Cass.*, 1979-80, 326, *Pas.*, 1980, I, 335).

DE VERSCHILLENDE VORMEN VAN TUSSENKOMST

AFDELING I

VRIJWILLIGE EN GEDWONGEN TUSSENKOMST

12 De werking van de procedure onderscheidt twee vormen van tussenkomst: het initiatief ligt óf bij de tussenkomende derde óf bij een van de partijen in het geding. Naar gelang van het geval is de tussenkomst vrijwillig of gedwongen.

13 Art. 16, eerste lid, Ger.W. definieert de vrijwillige tussenkomst als volgt: „De tussenkomst is vrijwillig wanneer de derde opkomt om zijn belangen te verdedigen”.

Deze bepaling sluit alle denkbare gevallen van tussenkomst voor de strafrechter niet in. Een derde zou b.v. vrijwillig wensen tussen te komen in het geding in het enkel belang van de verdachte en beweren dat hij het misdrijf gepleegd heeft (POTVIN/LE GRIEL, *L'intervention devant les juridictions répressives françaises et belges*, Belg.Jud., 1934, 487). Een dergelijke, denkbare vorm van tussenkomst geschiedt op vrijwillige wijze, zonder dat de derde zijn eigen belangen verdedigt.

De omschrijving van GOLDSCHMIDT kan worden bijgevalen: „Men verstaat onder vrijwillige tussenkomst de handeling waardoor iemand die staat buiten het geding dat aanhangig is tussen twee partijen, zich mengt in het geding en aldus partij in zake wordt” (A. GOLDSCHMIDT, *Over de vrijwillige tussenkomst in strafzaken*, R.W., 1933-34, 785). Deze definitie is te verkiezen boven andere bepalingen, die niet uitdrukkelijk stellen dat de derde door de tussenkomst partij in het proces wordt (J. VAN EYLL, *L'intervention des tiers est-elle recevable devant les juridictions répressives?*, R.Dr.Pén., 1938, 604; R. VAN ROYE, *Manuel de la partie civile*, nr. 82; P. VERMOESEN, *De l'intervention et de l'appel en garantie devant les juridictions répressives*, R.G.A.R., 1930, 633.2; R. WARLOMONT, *Peut-on intervenir à fin civile, peut-on agir en garantie devant une juridiction répressive?*, Belg.Jud., 1932, 38).

14 De omschrijving van de gedwongen tussenkomst in art. 16, tweede lid, Ger.W. luidt als volgt: „Zij (de tussenkomst) is gedwongen wanneer de derde in de loop van een rechtspleging gedagvaard wordt door een of meer partijen”.

De modaliteit van instelling van de procedure wordt in deze bepaling duidelijk geschetst. Sommige rechtsgeleerden formuleren een gelijkaardige omschrijving van de gedwongen tussenkomst voor de strafrechter (MERLE/VITU, *Traité de droit criminel*, II, nr. 898; R. VAN ROYE, *Manuel de la partie civile*, nr. 90; R. WARLOMONT, *Peut-on intervenir à fin civile, peut-on agir en garantie devant une juridiction répressive?*, Belg.Jud., 1932, 34). De definities uit de rechtsleer ontsnappen noch

tans niet aan de reeds geopperde kritiek dat de derde tengevolge de tussenkomst partij in het proces wordt. Die opmerking geldt niet voor artikel 16 Ger.W. dat aansluit op artikel 15 Ger.W. dat de tussenkomst definieert als de rechtspleging waarbij een derde persoon partij wordt in het geding.

AFDELING II

BEWARENDE EN AGRESSIEVE TUSSENKOMST

15 De procedure van tussenkomst kan ingegeven worden door uiteenlopende doeleinden. Al naar gelang van het doel, wordt de tussenkomst, hetzij bewarend of conservatoir en dan bijkomend, hetzij agressief of accusatoir en dan hoofdzakelijk genoemd.

Art. 15, tweede lid, Ger.W. bepaalt dat de tussenkomst ertoe strekt, hetzij de belangen van de tussenkomende partij of van een der partijen in het geding te beschermen, hetzij een veroordeling te doen uitspreken of vrijwaring te bevelen. De eerste twee gevallen betreffen bewarende tussenkomsten, terwijl de laatste twee betrekking hebben op agressieve tussenkomsten (P. ROUARD, *Traité élémentaire de droit judiciaire privé*, I, nr. 198).

16 VAN EYLL definieert die bewarende en agressieve tussenkomsten in het strafprocesrecht als volgt: „L'intervention conservatoire est l'incident de la procédure par lequel l'initiateur de la procédure (intervenante volontaire ou appelant en intervention forcée) vise uniquement à la sauvegarde de ses droits, sans postuler aucune condamnation à son profit, à charge du défendeur sur incident. L'intervention agressive est l'incident par lequel l'intervenante ou l'appelant en intervention postulent à leur profit une condamnation nouvelle, distincte de celle qui est poursuivie par l'action principale” (J. VAN EYLL, *L'intervention des tiers est-elle recevable devant les juridictions répressives?*, *R.Dr.Pén.*, 1938, 615).

De meerderheid van de auteurs beoordelen zoals VAN EYLL het doel van de tussenkomst vanuit het standpunt van de persoon die de procedure in werking stelt. In geval van vrijwillige tussenkomst, is de initiatiefnemer een derde, terwijl hij, bij gedwongen tussenkomst, een partij in het geding is. Volgens hen geldt de indeling in bewarende en agressieve tussenkomst zowel in de gevallen van vrijwillige als bij gedwongen tussenkomst (conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 en 30 april 1934, *Belg.Jud.*, 1934, 403; POTVIN/LE GRIEL, *L'intervention devant les juridictions répressives françaises et belges*, *Belg.Jud.*, 1934, 525; R. VAN ROYE, *Manuel de la partie civile*, nr. 82 en 90; P. VERMOESEN, *De l'intervention et de l'appel en garantie devant les juridictions répressives*, *R.G.A.R.*, 1930, 633.1).

Deze redenering is overtuigender dan het standpunt van P. LECLERCQ. Hij neemt het doel van de procedure enkel vanuit de tussenkomende derde in aanmerking. Het onderscheid tussen bewarende en agressieve tussenkomst geldt derhalve in zijn visie

slechts bij vrijwillige tussenkomst. In geval van gedwongen tussenkomst eist de derde niets, maar wordt steeds tegen hem gevorderd (noot P. LECLERCQ onder Cass., 16 april 1934, *Pas.*, 1934, I, 241).

Het onderscheid tussen bewarende en agressieve tussenkomst is van belang omdat de tussenkomst tot het verkrijgen van een veroordeling niet voor de eerste maal kan plaatsvinden in hoger beroep (zie verder, nr. 89 e.v.).

AFDELING I

OPROEPING TOT VRIJWARING

17 In het gerechtelijk privaatrecht beoogt de oproeping tot vrijwaring een dekking tegenover een gebeurlijke veroordeling en een ontlasting van die veroordeling door de verplichting van de garant terug te betalen wat de verweerder moet betalen (R. VAN LENNEP, *Gerechtigd Wetboek*, III, blz. 960).

Voor de strafrechter is oproeping tot vrijwaring niet denkbaar m.b.t. de strafvordering. Het is strijdig met de openbare orde dat de veroordeelde de gevolgen van de uitspraak over de strafvordering zou doen dragen door een derde (R. GARAUD, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, I, nr. 140c; J.B. HOFFMAN, *Traité théorique et pratique des questions préjudicielles*, III, nr. 678). De strafrechtelijke aansprakelijkheid vertoont essentieel een persoonlijk karakter. De burgerrechtelijke aansprakelijke partij kan dan ook in algemene regel slechts veroordeeld worden tot schadeloosstelling tegenover de burgerlijke partij en zal de gerechtskosten dienen te dragen (art. 162, eerste lid, en 194 Sv.). Behoudens afwijkende wetsbepalingen kan zij niet veroordeeld worden tot de geldboeten (art. 67 Wegverkeerswet; BRAAS, *Précis de procédure pénale*, I, nr. 297; DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, II, nr. 971.F; DALCQ, *Traité de la responsabilité civile in Nov.*, *Droit civil*, I, nr. 1566).

De oproeping tot vrijwaring in het strafproces betreft dan ook enkel de burgerlijke rechtsvordering. Ze is de procedure waardoor een derde als partij in het geding betrokken wordt om het aandeel vast te stellen dat hij zal bijdragen in de veroordeling en welke ten behoeve van de burgerlijke partijen uitgesproken wordt.

Hierbij dient herhaald te worden dat de burgerrechtelijke aansprakelijke partij uit het begrip derden geweerd werd (zie boven, nr. 7), hoewel de rechtstreekse dagvaarding, tegen deze partij gericht door het Openbaar Ministerie of de burgerlijke partij, als een oproeping tot vrijwaring zou kunnen gelden in verband met de veroordeling tot schadevergoeding en in de gerechtskosten.

18 In geval van oproeping tot vrijwaring wordt de derde door een of meer partijen gedagvaard. Zijn tussenkomst is dan gedwongen.

De meeste auteurs menen dat de oproeping tot vrijwaring een agressieve tussenkomst is (conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 april 1934, *Belg.Jud.*, 1934, 403; P. LALOUX, *Traité des assurances terrestres*, nr. 281).

Hun standpunt kan zonder bezwaar goedgekeurd worden. De agressieve tussenkomst is bepaald als een tussenkomst tot het verkrijgen van een nieuwe veroordeling, gescheiden van de reeds ingeleide hoofdvordering (zie boven, nr. 16). De oproeping

tot vrijwaring is niet bijkomend t.a.v. de burgerlijke rechtsvordering (noot J. BERTEN onder Cass., 16 febr. 1953, *R.G.A.R.*, 1955, 5596; conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 en 30 april 1934, *Belg.Jud.*, 1934, 403; anders : L. LEBEAU, *L'intervention en matière pénale*, J.T., 1948, 422).

De burgerlijke rechtsvordering heeft tot doel het herstel van de schade door een misdrijf veroorzaakt. De oproeping tot vrijwaring strekt om op grondslag, hetzij van het gemeen recht, hetzij van een bijzondere overeenkomst, te doen bepalen dat een derde de last van de veroordeling ten behoeve van de burgerlijke partijen zal dragen.

P. LECLERCQ meent daarentegen dat de oproeping tot vrijwaring noch onder de bewarende noch onder de agressieve tussenkomst kan gerangschikt worden omdat hij die onderverdeling doet steunen op het doel van de procedure vanuit het standpunt van de tussenkomende derde en niet van de initiatiefnemer van de tussenkomstprocedure. Het onderscheid tussen bewarende en agressieve tussenkomst kan volgens hem niet doorgevoerd worden bij gedwongen tussenkomst en derhalve niet bij de oproeping tot vrijwaring omdat het initiatief nooit bij de tussenkomende derde berust (noot P. LECLERCQ onder Cass., 16 april 1934, *Pas.*, 1934, I, 241).

Daar de oproeping tot vrijwaring een agressieve vorm van tussenkomst is en dan ook een nieuwe eis inleidt, kan voor het eerst in hoger beroep niet wettig beslist worden dat een opgeroepen derde gehouden is de beklaagde te vrijwaren voor de tegen hem uitgesproken veroordelingen op burgerrechtelijk gebied (zie verder, nr. 89).

AFDELING II

BINDENDVERKLARING VAN EEN VONNIS

19 In het gerechtelijk privaatrecht is de vordering tot bindendverklaring van een vonnis een tussenvordering waarbij een derde tot partij in het geding wordt gemaakt om tegenover hem aan de uitspraak het vermoeden van juistheid van het gewijsde te verbinden. De rechterlijke beslissing kan hem aldus worden tegengeworpen, ofschon art. 23 Ger.W., opdat het gezag van het rechterlijk gewijsde zou gelden, o.m. vereist dat de vordering tussen dezelfde partijen zou bestaan (BRAAS, *Précis de procédure civile*, II, nr. 1102).

In het strafprocesrecht dringt de uitspraak op de strafvordering zich op aan allen, ook aan degenen die geen partij in het strafproces geweest zijn (J. D'HAENENS, *Belgisch strafprocesrecht*, I, A, blz. 163). De beslissing op de burgerlijke rechtsvordering heeft daarentegen slechts een betrekkelijk gezag. Aldus bepaalt art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 dat het vonnis gewezen in een geschil ter zake van door een motorrijtuig veroorzaakte schade aan de verzekeraar, aan de verzekerde of aan de benadeelde slechts kan worden tegengeworpen, indien zij in het geding partij zijn geweest dan wel daarin zijn geroepen. Niettemin kan het vonnis, dat in een geschil tussen de benadeelde en de verzekerde is gewezen, ook aan de verzekeraar worden tegengeworpen indien is komen vast te staan dat hij in feite de

leiding van het geding op zich heeft genomen. Deze wetsbepaling wekt de indruk dat derden niet mogen benadeeld worden door een geding, waarin ze de mogelijkheid niet hebben gekregen hun verweermiddelen te laten gelden. De vordering tot bindendverklaring van een vonnis biedt aan de derde de mogelijkheid niet enkel om de procesvoering te volgen, doch tevens om zijn verweermiddelen aan te wenden (noot J. BERTEN onder Cass., 16 febr. 1953, *R.G.A.R.*, 1955, 5596.3).

Aan de hand van deze elementen kan in het strafprocesrecht de vordering tot bindendverklaring van een vonnis omschreven worden als een tussenvordering waarbij een derde tot partij in het geding wordt om hem de uitspraak op de burgerlijke rechtsvordering te kunnen tegenwerpen en die hem aldus de mogelijkheid geeft zijn verweermiddelen te doen gelden.

20 Het spreekt vanzelf dat de derde die tot bindendverklaring van een vonnis wordt opgeroepen, partij in het geding wordt door middel van een vorm van *gedwongen* tussenkomst (G. POTVIN, *Over de gedwongen tussenkomst in strafzaken*, *R.W.*, 1934-35, 197).

Het bewarend of agressief karakter van de vordering tot bindendverklaring van een vonnis wordt betwist. Volgens bepaalde auteurs (R. PIRET, *De la compétence du tribunal saisi de l'action principale à connaître de l'action en déclaration de jugement commun dirigé contre un tiers*, *J.Comm.Br.*, 1928, 301) is deze vordering een verdoken oproeping tot vrijwaring. De meerderheid van de rechtsleer kent echter aan dergelijke vordering een *bewarend karakter* toe (conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 en 30 april 1934, *Belg.Jud.*, 1934, 403; G. POTVIN, *Over de gedwongen tussenkomst in strafzaken*, *R.W.*, 1934-35, 197; R. VAN ROYE, *Manuel de la partie civile*, nr. 94; P. VERMOESEN, *De l'intervention et de l'appel en garantie devant les juridictions répressives*, *R.G.A.R.*, 1930, 633.6).

Hun stelling kan grotendeels goedgekeurd worden. De vordering tot bindendverklaring van een vonnis kan een eerste stap zijn in de richting van een oproeping tot vrijwaring. Deze vordering kan ten opzichte van de opgeroepen derde de uitspraak op de burgerlijke rechtsvordering vastleggen. Het neemt echter niet weg dat de procedure bij een dergelijke vordering niet zover gaat als bij een oproeping tot vrijwaring en niet noodzakelijk zal worden voortgezet om de veroordeling van de derde te verkrijgen. Het probleem van de vrijwaring wordt bij deze tussenkomst niet ter beslechting aan het gerecht voorgelegd (noot J. BERTEN onder Cass., 16 febr. 1953, *R.G.A.R.*, 1955, 5596.3 en *Studiecentrum tot hervorming van de staat. De hervorming van de rechtspleging*, III, blz. 209 e.v.).

In dit opzicht leidt de vordering tot bindendverklaring geen nieuwe vordering in, gescheiden van de reeds aangebrachte hoofdvordering (zie boven, nr. 16). Ze is derhalve een bewarende vorm van tussenkomst.

Uit dit alles mag dan ook besloten worden dat het verkeerd is te stellen dat het onderscheid tussen de eis tot gedwongen tussenkomst ten einde de tot tussenkomst opgeroepene te doen veroordelen en de oproeping tot tussenkomst ten einde het vonnis voor hem bindend te doen verklaren in rechte maar weinig belang heeft (noot 2 onder Cass., 9 nov. 1970, *Arr.Cass.*, 1971, 226). Weliswaar heeft voor de derde in

beide gevallen de oproeping het karakter van een hoofdvordering (noot 2 onder Cass., 10 juni 1948, *Pas.*, 1948, I, 370), doch de eis tot gedwongen tussenkomst, voor het eerst in hoger beroep ingesteld, is slechts ontvankelijk wanneer hij uitsluitend tot doel heeft het arrest bindend te horen verklaren met de tot tussenkomst opgeroepen partij en niet in zoverre dat hij strekt tot vrijwaring voor de uitgesproken veroordelingen op burgerrechtelijk gebied (zie verder, nr. 89).

TITEL II

DE EVOLUTIE VAN DE RECHTSPRAAK

21 Het standpunt van de rechtspraak heeft een opmerkelijke ontwikkeling ondergaan.

Vier perioden kunnen worden onderscheiden:

- a. vóór het cassatiearrest van 16 april 1934 was tussenkomst toegelaten naar gelang van het belang van een derde,
- b. de arresten van 16 april 1934 laten sommige bewarende vormen van tussenkomst toe,
- c. alle vormen van tussenkomsten van derden werden verboden door het arrest van 8 april 1935,
- d. een nuancering van deze strikte regel werd aangenomen in het arrest van 24 maart 1947, wanneer de wet de strafrechter toelaat tegelijkertijd een veroordeling, een sanctie of een andere maatregel uit te spreken ten laste van een derde, die niet vooraf in de zaak geroepen werd.

HOOFDSTUK I

DE RECHTSPRAAK VOOR HET CASSATIEARREST VAN 16 APRIL 1934

22 In de eerste periode heeft het Hof van Cassatie zich tweemaal moeten uitspreken over de ontvankelijkheid van de procedure van tussenkomst.

Het geval aan de controle van de cassatierechter voorgelegd op 20 juni 1910 betreft een vrijwillige tussenkomst.

Een derde wenste zich te voegen bij de verdachte vervolgd wegens onwettige uitoefening van de geneeskunde. De derde vroeg de vrijspraak, opdat niet zou worden beslist dat de door hem aan de verdachte verkochte geneesmiddelen samengestelde geneesmiddelen waren (*Studiecentrum tot hervorming van de staat. De hervorming van de rechtspleging*, III, blz. 198 e.v.). De bestreden beslissing had de tussenkomst afgewezen bij ontstentenis aan een voldoende belang bij de derde.

Het Hof van Cassatie verwierp de voorziening omdat de feitenrechter op onaantastbare wijze nagaat of het aangehaald geldelijk of zedelijk belang voldoende is om tussen te komen, en niet omdat de tussenkomst van derden in beginsel niet toegelaten is. Het Hof besliste als volgt: „Attendu que l'intervention volontaire est admise pour permettre à celui qui en use de sauvegarder ses intérêts personnels. Que si l'intervenant peut se borner à appuyer les conclusions de l'une des parties en cause, c'est toutefois à la condition que cette attitude corresponde à la défense d'un droit qui lui

est propre, quelle qu'en soit la nature''. Verder beslist het arrest dat, aangezien geen enkele wettekst de voorwaarden van de ontvankelijkheid van de tussenkomst bepaalt, de feitenrechter op onaantastbare wijze oordeelt, uit aanmerking van de feiten en de omstandigheden van het aanhangige geding, of het geldelijk of zedelijk belang dat wordt aangevoerd als grondslag voor de tussenkomst, voldoende is om deze procedure ontvankelijk te maken (*Pas.*, 1910, I, 353).

23 De doctrine neemt eensgezind aan dat het arrest van 20 juni 1910 betrekking had op een geval van vrijwillige bewarende tussenkomst (conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 april 1934, *Belg. Jud.*, 1934, 394; J. VAN EYLL, *L'intervention des tiers est-elle recevable devant les juridictions répressives?*, *R.Dr.Pén.*, 1938, 629; R. VAN ROYE, *Manuel de la partie civile*, nr. 84). Dezelfde eensgezindheid bestaat niet meer in verband met het geval voorgelegd aan het Hof op 3 maart 1924 (*Pas.*, 1924, I, 229).

Het betrof een beheerder van een handelsvennootschap, vervolgd wegens afpersing van een handtekening. De vennootschap wenste in het geding tussen te komen om zich te vrijwaren tegen de mogelijke gevolgen van een veroordeling van de verdachte, om aldus haar burgerrechtelijke aansprakelijkheid volkomen te dekken.

Het bestreden arrest wees de tussenkomst van de vennootschap af omdat het belang van de derde niet voldoende was om haar tussenkomst in de procedure tussen het Openbaar Ministerie en de beklagde te wettigen en de derde geen enkel recht kon opeisen of verdedigen (Luik, 17 okt. 1923, *R.Dr.Pén.*, 1924, 73).

Het Hof van Cassatie wees de voorziening van de derde af en bevestigde de leer van de rechtspraak van 20 juni 1910. Het arrest is echter in meer algemene termen opgesteld: „Attendu qu'aucun texte de loi ne règle les conditions de recevabilité de l'intervention volontaire; que le juge de fond apprécie donc souverainement, d'après les faits et circonstances du procès, si l'intérêt pécuniaire ou moral allégué pour servir de base à l'intervention justifie la recevabilité de celle-ci”.

Heeft dit arrest een bredere draagwijdte dan dat van 20 juni 1910 en betreft het alle gevallen van vrijwillige tussenkomst zonder een onderscheid te maken tussen de bewarende en agressieve vormen? Met CORNIL en VAN EYLL mag aangenomen worden dat de cassatierechter zich niet uitdrukkelijk uitgesproken heeft over de geldigheid van de laatste vorm van tussenkomst, doch enkel over de ontvankelijkheid van bewarende vormen van vrijwillige tussenkomst (conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 april 1934, *Belg. Jud.*, 1934, 394 en J. VAN EYLL, *L'intervention des tiers est-elle recevable devant les juridictions répressives?*, *R.Dr.Pén.*, 1938, 629) omdat het niet ging om een tussenkomst tot het verkrijgen van een nieuwe veroordeling gescheiden van de reeds ingeleide hoofdvordering (zie boven, nr. 16). De derde had immers voor de feitenrechter enkel de vrijspraak van de verdachte wegens de tenlastelegging van afpersing gevraagd omdat hij de geldigheid van de zogezegde afgeperste overeenkomst nastreefde (A. GOLDSCHMIDT, *Over de vrijwillige tussenkomst in strafzaken*, *R.W.*, 1933-34, 757). De redenering van andere auteurs die uit het arrest van 3 maart 1924 de uitdrukkelijke goedkeuring van de ontvankelijkheid van de agressieve tussenkomst afleiden overtuigt derhalve niet ten volle (P. VERMOESEN, *De l'inter-*

vention et de l'appel en garantie devant les juridictions répressives, R.G.A.R., 1930, 633.3; in mindere zin R. VAN ROYE, *Manuel de la partie civile*, nr. 84), hoewel de bewoordingen van het arrest algemener zijn dan die van het arrest van 20 juni 1910.

24 Nadat de feitenrechters op uiteenlopende wijze uitspraak hadden gedaan omtrent de ontvankelijkheid van de verschillende vormen van tussenkomst (POTVIN/LE GRIEL, *L'intervention des tiers devant les juridictions répressives françaises et belges*, Belg. *Jud.*, 1934, 513 e.v.), heeft in 1934 het Hof van Cassatie in enkele arresten zijn leer nader omschreven:

Op 16 april 1934 moest het Hof kennis nemen van een gedwongen agressieve tussenkomst (*Pas.*, 1934, I, 238).

De beklaagde had derden rechtstreeks voor de correctionele rechtbank gedagvaard en hij verzocht het gerecht ze te veroordelen wegens de misdrijven die het Openbaar Ministerie hem ten laste had gelegd.

De Correctionele Rechtbank te Tongeren en het Hof van Beroep te Luik hadden deze oproeping van derden niet ontvankelijk verklaard.

Het Hof van Cassatie onderzoekt in de eerste plaats of de eis tot tussenkomst uitgaande van de beklaagde al dan niet een vordering inleidt die reeds aanhangig was voor het strafgerecht. Daar het Openbaar Ministerie enkel vervolgingen had ingesteld tegen de beklaagden, was geen vordering tegen de derden hangend. De rechtstreekse dagvaarding betrof dus een agressieve vorm van tussenkomst (zie boven, nr. 16). Vervolgens gaat het Hof na of deze agressieve tussenkomst een vordering inleidt waarvan de strafrechter kennis mag nemen en of die vordering ingesteld is door personen aan wie de wet bevoegdheid verleent om voor de strafgerechten op te treden. De rechtstreekse dagvaarding had betrekking op de strafvordering. Doch de beklaagde is niet ontvankelijk om derden tot tussenkomst op te roepen in de strafvervolgingen die tegen hem zijn ingesteld. De openbare vordering kan immers enkel uitgeoefend worden door de ambtenaren die de wet daarmee belast (art. 1 Sv.). De regels betreffende de uitoefening van de burgerlijke rechtsvordering brengen ook geen heil voor de initiatiefnemer van de procedure. Het recht om zich burgerlijke partij te stellen en daardoor de strafvordering in werking te brengen behoort alleen aan hen die door het misdrijf schade hebben geleden terwijl in casu de eiser tot tussenkomst door het misdrijf niet benadeeld was. Bovendien konden de derden niet aangezien worden als burgerrechtelijk aansprakelijke personen. Trouwens enkel het Openbaar Ministerie en de burgerlijke partij kunnen de burgerrechtelijk aansprakelijke personen voor de correctionele rechtbank dagvaarden. De initiatiefnemer van de procedure was in het voorgelegd geval de beklaagde.

De cassatierechter wijst dus in de eerste plaats op het beginsel dat de strafgerechten enkel kennis kunnen nemen van de door het Wetboek van Strafvordering bepaalde vorderingen, en zulks slechts voor zover die vorderingen worden ingesteld door personen aan wie het Wetboek de hoedanigheid verleent om ze uit te oefenen. Bepaalde bewarende vormen van tussenkomst, zowel de vrijwillige als de gedwongen, leiden geen nieuwe vordering in (zie boven, nr. 16) en zijn volgens de conclusie van advocaat-generaal L. CORNIL (*Belg. Jud.*, 1934, 394 e.v.) dus toelaatbaar. Aan de agressieve vormen daarentegen staan de twee eerder vermelde principes in de weg.

25 Op 16 april 1934 werd aan de controle van de cassatierechter een ander geval van tussenkomst voorgelegd, een oproeping tot vrijwaring.

Een beklaagde vervolgd wegens onopzettelijke verwondingen had zijn verzekeraar tot vrijwaring oproepen (*Pas.*, 1934, I, 240).

De Rechtbank van Hoei en het Hof van Beroep te Luik hadden deze oproeping ontvankelijk verklaard. De verzekeraar stelde beroep in cassatie in.

Het Hof van Cassatie achtte dit rechtsmiddel gegrond omdat de bevoegdheid van de strafrechter om kennis te nemen van vorderingen van burgerrechtelijke aard beperkt is. De oproeping tot vrijwaring van de verzekeraar is gegrond op een overeenkomst. Het Wetboek van Strafvordering kent aan de strafrechter enkel de bevoegdheid toe om uitspraak te doen op de vordering van de door het misdrijf benadeelde partij, de vordering van de burgerrechtelijk aansprakelijke partij en de vordering van de van vervolging vrijgestelde beklaagde tegen de burgerlijke partij. De openbare vordering en de burgerlijke rechtsvordering die voor de strafrechter worden ingeleid, zijn onderworpen aan de regels van het strafprocesrecht (zie boven, nr. 4). De bepalingen van het burgerlijk procesrecht betreffende de tussenkomst zijn niet van toepassing op de strafgerechten alleen omdat dezen kennis nemen van de burgerlijke rechtsvorderingen. De vrije keuze van de benadeelde om het herstel van de schade door een misdrijf veroorzaakt te eisen voor de burgerlijke rechter of voor de strafrechter neemt niet weg dat de bevoegdheid van de strafrechter op burgerrechtelijk gebied uitzonderlijk blijft.

De oproeping van de verzekeraar tot vrijwaring voor de strafrechter werd derhalve niet ontvankelijk verklaard. Doch het arrest herhaalt uitdrukkelijk dat de vrijwillige tussenkomst voor de strafrechter toegelaten is, wanneer de initiatiefnemer uitsluitend de bewaring van een eigen recht beoogt en geen veroordeling van een partij vordert. Het behoort in dit geval de feitenrechter toe te oordelen of de tussenkomende partij een gewettigd en voldoende belang heeft.

De conclusie van het Openbaar Ministerie ging zelfs een stap verder en achtte de gedwongen bewarende tussenkomst eveneens ontvankelijk. Als voorbeeld werd de vordering tot bindendverklaring van een vonnis aangehaald (conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 en 30 april 1934, *Belg.Jud.*, 1934, 405 e.v.).

De doortrekking van het onderscheid tussen bewarende en gedwongen tussenkomst naar dat van de gedwongen tussenkomst werd afgewezen door P. LECLERCQ, die aldus kritiek leverde op het cassatiearrest en op de conclusie van het Openbaar Ministerie (zie boven, nr. 16) (noot onder Cass., 16 april 1934, *Pas.*, 1934, 241 e.v.).

Het Hof van Cassatie vernietigde op 30 april 1934 in dezelfde bewoordingen een arrest van het Hof van Beroep te Gent, dat eveneens de gedwongen tussenkomst en de oproeping tot vrijwaring van een verzekeraar op verzoek van de beklaagde ontvankelijk had verklaard (*Pas.*, 1934, I, 261).

26 Op 24 september 1934 had het Hof van Cassatie nog eens de gelegenheid om zich uit te spreken over een beslissing die de oproeping tot vrijwaring van de verzekeraar had toegelaten. De stelling van de ontvankelijkheid van de vrijwillige bewarende tussenkomst werd bevestigd, doch de verzekeraar werd met meer klem uit het strafproces verwijderd dan bij het arrest van 16 april 1934. Het Hof oordeelde dat de verzekeraar van de beklaagde volkomen vreemd is aan het misdrijf en dat de vordering tegen hem ingesteld haar rechtstreekse grondslag niet vindt in het misdrijf, maar wel in een bijzondere overeenkomst gesloten tussen hem en de verzekerde (*Pas.*, 1934, I, 385).

27 De meningen zijn nogal verdeeld omtrent de plaats van de arresten van 1934 in de ontwikkeling van de rechtspraak over de tussenkomst. De mening werd geopperd dat ze de voortzetting van de vorige rechtspraak zijn (conclusie R. HAYOIT DE TERMICOURT bij Cass., 24 maart 1947, *Pas.*, 1947, I, 125). Anderzijds werd gesteld dat ze een beperking van de tussenkomstmogelijkheden aankondigen (L. LEBEAU, *L'intervention en matière pénale*, J.T., 1948, 422). Deze meningen overtuigen niet omdat uit de arresten van 1934 en vooral uit de conclusie van L. CORNIL afgeleid kan worden dat ook gedwongen bewarende tussenkomsten voor de strafrechter ontvankelijk zijn, terwijl vroeger het Hof van Cassatie zich enkel uitgesproken had met betrekking tot de vrijwillige vormen van tussenkomst.

28 Ten gevolge van de cassatiearresten van 1934 leek het alsof de rechtspraak zich verder zou uitspreken in de richting van de ontvankelijkheid van bepaalde vormen van bewarende tussenkomst en van het verbod van elke soort van agressieve tussenkomst.

Op 8 april 1935 evenwel werd voor het Hof een cassatieberoep in het belang van de wet aanhangig gemaakt tegen een arrest dat een vrijwillige bewarende tussenkomst had toegelaten van een derde die zich bij de beklaagde gevoegd had om hem te doen vrijspreken (*Pas.*, 1935, I, 218). Zulk een vorm van tussenkomst stemde overeen met de arresten van 1934 en vooral met de conclusies van het Openbaar Ministerie bij de arresten van 16 april 1934 (zie boven, nr. 24 e.v.).

Het bestreden arrest werd vernietigd. Het Hof van Cassatie herinnert eraan dat het Wetboek van Strafvordering geen andere vorderingen van burgerrechtelijke aard voor de strafrechter toelaat dan de vordering van de door het misdrijf benadeelde partij, de vordering van de burgerrechtelijk aansprakelijke partij en de vordering tot schadeloosstelling van de van vervolging vrijgestelde beklaagde tegen de burgerlijke partij. Het Wetboek regelt niet de tussenkomst van derden die wegens hun persoonlijk belang zich bij de beklaagde zouden aansluiten om zijn verdediging te steunen. Daarenboven beslist het Hof van Cassatie dat de wetgever, wat de verdediging van de beklaagden voor de strafgerechten betreft, regels heeft gesteld die hij voldoende heeft geacht om deze verdediging te verzekeren. Daaruit spruit voort dat de verdediging bij wijze van tussenkomst van een derde als onwettig moet worden aangezien.

29 Het arrest van 6 maart 1939 hernam dezelfde motivering (*Arr. Cass.*, 1939, 72, *Pas.*, 1939, I, 114). Het Hof van Beroep te Brussel had de vrijwillige tussenkomst van de verzekeraar van de beklaagde, die zich wilde aansluiten bij de beklaagde om te doen beslissen dat een deel van de aansprakelijkheid voor een ongeval ten laste van de burgerlijke partij moest blijven, afgewezen. Het eerste cassatiemiddel verwees uitdrukkelijk naar het tweede cassatiearrest van 16 april 1934 (*Pas.*, 1934, I, 240), dat beslist had dat de vrijwillige tussenkomst voor de strafgerechten toegelaten is om aan de derden de mogelijkheid te verlenen een recht te verdedigen dat hun eigen is, op voorwaarde dat hun tussenkomst enkel bewarend is en niet strekt tot veroordeling van een der partijen. Het arrest van 6 maart 1939 preciseert het arrest van 8 april 1935. Het stelt dat de regels gesteld door de wetgever met betrekking tot de verdediging van de beklaagde voor de strafgerechten zowel verband houden met de strafvordering als met de burgerlijke rechtsvordering. De tussenkomst van een derde, die een vorm van verdediging tegen de burgerlijke rechtsvordering is, is evenmin ontvankelijk als dezelfde procedure aangewend als verdedigingsmiddel op de strafvordering.

30 Op 25 september 1939 bevestigde het Hof van Cassatie de rechtspraak van zijn twee vorige arresten (*Arr.Cass.*, 1939, 208, *Pas.*, 1939, I, 393). Het geval voorgelegd aan het Hof betrof een vrijwillige tussenkomst van de verzekeraar van de burgerlijke partij die zich bij haar verzekerde wilde voegen tegen de beklaagde. De cassatierechter wees deze tussenkomst af omdat het Wetboek van Strafvordering geen bewarende vorm van tussenkomst bepaalt uitgaande van een derde die, op grond van het persoonlijk belang dat hij zou hebben om te doen beslissen dat beklaagde voor een ongeval aansprakelijk is, zich aansluit bij de burgerlijke partij ten einde een vonnis in die zin te doen uitspreken.

31 De wijziging in de rechtspraak van het Hof van Cassatie is niet vreemd aan de noot van P. LECLERCQ onder het arrest van 16 april 1934 (*Pas.*, 1934, I, 241). Hij verwierp daarin met klem het onderscheid getrokken in het arrest en vooral in de conclusie van het Openbaar Ministerie tussen de bewarende en de agressieve tussenkomst, in het geval van de gedwongen procedurevorm. Deze noot heeft nochtans geen onmiddellijk gevolg gehad, vermits het Hof nog op 24 september 1934 zijn vroegere rechtspraak bevestigde, met echter een andere uitdrukkingvorm (zie boven, nr. 26).

De cassatierechter heeft in 1935 en in 1939 elke bewarende tussenkomst verboden, zelfs wanneer de derde alleen zijn eigen belangen wil beschermen door zich bij de beklaagde of bij de burgerlijke partij te voegen zonder een nieuwe veroordeling van een partij in het strafproces te vorderen. Agressieve tussenkomst was reeds in 1934 verworpen, zodanig dat elke tussenkomst van derde verboden werd.

DE RECHTSPRAAK NA HET CASSATIEARREST VAN 24 MAART 1947

32 Na de principiële aanvaarding van de tussenkomstprocedure in de arresten van 1910 en 1924, de toelating van bepaalde bewarende vormen in de beslissingen van 1934 en de volledige afwijzing van zulk een rechtspleging in de uitspraak van 1935 en 1939, luidt het Hof van Cassatie in zijn arrest van 24 maart 1947 de vierde en laatste fase van de evolutie van de rechtspraak in (*Arr. Cass.*, 1947, 93, *Pas.*, 1947, I, 123).

Het Hof van Cassatie nam nu een uitzondering aan op het verbod voor derden om tussen te komen of opgeroepen te worden in een strafgeding, wanneer de wet in uitzonderlijke gevallen de strafrechter, bij wie de zaak aanhangig is, toestaat terzelfder tijd met de beslissing over de straf ten aanzien van de beklaagde een veroordeling, een sanctie of een andere maatregel ten laste van een derde uit te spreken.

De wijziging van de leer van het Hof van Cassatie kwam tot stand na de conclusie van HAYOIT DE TERMICOURT (*Pas.*, 1947, I, 123). Hij stelde dat het in strijd zou zijn met het principe zelf van het recht van verdediging, waarvan het Wetboek van Strafvordering verscheidene toepassingen inhoudt, dat een derde niet toegelaten zou zijn in het geding te verschijnen om zich tegen een veroordeling, straf of maatregel te verdedigen.

Als voorbeelden haalde hij de bijzondere verbeurdverklaring aan van de zaken die uit het misdrijf voortkomen.

Art. 42 Sw. vereist niet in alle gevallen dat deze zaken eigendom van de veroordeelde zijn. De derde is gerechtigd tussen te komen in het strafgeding om b.v. staande te houden dat een wettelijke vereiste van de verbeurdverklaring ontbreekt of dat er overmacht of onoverkomelijke dwaling aanwezig is (A. DE GEEST, *A.P.R.*, Tw. *Verbeurdverklaring*, nr. 146).

Ook art. 6 van de Wet van 24 oktober 1902 op het spel legt de verbeurdverklaring op van gelden of geldswaardige papieren, bij het spel ingezet, alsmede de meubelen, werktuigen, gereedschappen en toestellen gebruikt of bestemd voor de dienst van de spelen. Het is niet vereist dat die zaken eigendom van de veroordeelde zijn (*Cass.*, 9 okt. 1939, *Arr. Cass.*, 1939, 212, *Pas.*, 1939, I, 410; Brussel, 2 april 1981, *Pas.*, 1981, II, 103; MARCHAL/JASPAR, *Traité théorique et pratique de droit criminel*, II, nr. 2307; TROUSSE/RIGAUX, *Les crimes et les délits du code pénal*, IV, blz. 569 e.v.; E. DUBOIS, *Crimes et délits contre l'ordre public commis par des particuliers* in *Nov.*, *Droit pénal*, III, nr. 5433).

Er zijn talrijke andere wetsbepalingen die de rechter toelaten een straf met een reëel karakter zoals b.v. de verbeurdverklaring en de sluiting van een inrichting, uit te spreken ten laste van een derde die geen partij in het strafgeding is.

a. art. 222 van de Algemene Wet van 18 juli 1977 inzake douane en accijnzen (over de toepassing van het thans opgeheven art. 23 van de Wet van 6 april 1843 zie E. de MORTIER, *Code des douanes et accises*, II, nr. 1271 e.v.; G. NEVEN, *Traité des douanes et accises*, nr. 407; *Cass.*, 22 sept. 1947, *Arr. Cass.*, 1947, 281, *Pas.*, 1947, I, 368; 28 jan. 1950, *Arr. Cass.*, 1950, 323, *Pas.*, 1950, I, 348).

b. art. 9, § 2 en 5, van de Wet van 22 januari 1945 betreffende de economische reglementering en de prijzen (R. ANDERSEN, *La réglementation des prix en droit belge*, blz. 319 e.v.; P. DE VROEDE, *A.P.R.*, Tw. *Prijzregeling*, nr. 393 e.v.; Cass., 12 mei 1947, *Arr.Cass.*, 1947, 155, *Pas.*, 1947, I, 198). De verbeurdverklaring van de produkten, grondstoffen, eet- en koopwaren of dieren die het voorwerp van de overtreding uitmaken, kan worden uitgesproken, zelfs wanneer de eigenaar van het voorwerp der overtreding een derde persoon is.

De hoven en de rechtbanken kunnen de sluiting van de inrichting bevelen wanneer de overtreding gepleegd wordt door een invoerder, een voortbrenger, een fabrikant, een verdeler of een handelaar. De sluiting kan uitgevoerd worden ten laste van een derde die de inrichting heeft overgenomen nadat de overtreding die tot de sluiting aanleiding gaf, werd vastgesteld. In dat geval zal de derde in het geding betrokken worden. Tegen het vonnis is verzet mogelijk, indien de derde zijn goede trouw kan bewijzen en de onwetendheid waarin hij verkeerde betreffende de bedreiging tot sluiting, die op de inrichting rustte.

c. art. 51 van het K.B. van 16 maart 1968 tot coördinatie van de Wetten betreffende de politie over het wegverkeer. De tijdelijke oplegging en de verbeurdverklaring van het voertuig kunnen bevolen worden in geval van veroordeling wegens het toevertrouwen van een voertuig aan een persoon die niet voorzien is van het rijbewijs of in geval dat het recht tot sturen vervallen is verklaard, wanneer het rijtuig toebehoort aan degene die het aan de bestuurder wetens heeft toevertrouwd.

Deze derden, tegen wie de strafrechter een veroordeling, een sanctie of een maatregel uitspreekt, worden door de cassatierechtspraak beschermd.

Aldus kan onder de gelding van de Besluitwet van 2 december 1946 op de stedenbouw de eigenaar van de door de beklaagde zonder voorafgaande machtiging ontboste gronden in het geding vrijwillig tussenkomen of in de zaak betrokken worden, wanneer de minister van Openbare Werken het herstel van de door het misdrijf betrokken schade, hetzij de bebossing heeft gevorderd, omdat het ten laste van de beklaagde geboden herstel tevens een jegens de eigenaar genomen maatregel is (noot onder Cass., 16 febr. 1953, *Arr.Cass.*, 1953, 415, *Pas.*, 1953, I, 463).

Sedert de afkondiging van de Wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw rijst die hypothese niet meer zo vaak omdat de eigenaar meestal samen met de uitvoerder van die werken vervolgd wordt. Art. 64, tweede lid, bepaalt immers dat de misdrijven begaan bij het gebruik van een grond voor het opstellen van vaste of verplaatsbare inrichtingen, kunnen worden ten laste gelegd van degenen die ze heeft opgesteld alsmede ook van de eigenaar die de opstelling heeft toegestaan of gedoogd (J. DE SURAY, *Droit de l'urbanisme et de l'environnement*, III, nr. 997 en 1007; A.R. ROOSENS, *Ruimtelijke ordening en stedenbouw*, blz. 219 e.v.). De eigenaar zal dan ook vaak aanwezig zijn in het geding ingeval de rechtbank beveelt de plaats in de vorige staat te herstellen. Wanneer hij echter niet met de dader van het misdrijf van onwettig oprichten van een gebouw wordt vervolgd, moet hij strikt genomen niet in de zaak opgeroepen worden opdat de beslissing van veroordeling wettig zou bevelen dat het gebouw zal worden afgebroken (Cass., 9 okt. 1973, *Arr.Cass.*, 1974, 161, *Pas.*, 1974, I, 147; 5 sept. 1978, *Arr.Cass.*, 1978-79, 5, *Pas.*, 1979, I, 5). De eigenaar kan nochtans vrijwillig tussenkomen of in de zaak worden betrokken, vermits de strafrechter jegens hem een maatregel uitspreekt.

33 Het arrest van 24 maart 1947 dient vervolledigd te worden met de uitspraken van 12 mei 1947 en 13 oktober 1947. Hij, die zonder partij te zijn geweest in de aanleg welke het vonnis beëindigt, in dit laatste partij is geworden omdat het een veroordeling of een sanctie of een andere maatregel tegen hem uitspreekt, is bevoegd om hoger beroep tegen dit vonnis in te stellen (Cass., 12 mei 1947, *Arr.Cass.*, 1947, 155, *Pas.*, 1947, I, 198). Op dezelfde wijze, wanneer een arrest ten laste van een derde een veroordeling, een sanctie of een andere maatregel uitspreekt, is deze derde bevoegd om tegen het arrest zich in cassatie te voorzien, zelfs indien hij geen partij is geweest in de aanleg welke dit arrest afsluit (Cass., 13 okt. 1947, *Arr.Cass.*, 1947, 317, *Pas.*, 1947, I, 408).

34 Onmiddellijk na deze arresten werd de vraag geopperd of deze nieuwe rechtspraak het einde van de strenge leer zou betekenen en een terugkeer naar een liberale opvatting zou inleiden (noot J. RICHARD onder Cass., 12 mei 1947, *R.Dr.Pén.*, 1946-47, 965).

Het blijkt echter uit latere rechtspraak dat de cassatierechter de tussenkomst van derden in het strafproces heeft willen beperken tot de uitzonderlijke gevallen, waarin de wet de strafrechter toestaat terzelfder tijd een veroordeling, een sanctie of een andere maatregel ten laste van de derde uit te spreken, zoals sommige auteurs trouwens verwacht hadden (L. LEBEAU, *L'intervention en matière pénale*, J.T., 1948, 424).

Op 21 augustus 1958, werd het verzoek tot vrijwillige tussenkomst van een derde verworpen, dat hierop steunde dat de beklaagde in de loop van de vervolging verklaard had dat een deel van het geld waarop de tegen hem aangehouden tenlasteleggingen betrekking hadden, gediend had voor de moord op haar echtgenoot. Het zedelijk en stoffelijk belang dat de derde naar haar bewering erbij had dat haar rechten door de uitspraak van de strafrechter niet in gevaar zouden worden gebracht ter gelegenheid van de rechtsmiddelen die ze later zou kunnen aanwenden tegen de daders van, aanstokers tot, of deelnemers bij de moord op haar echtgenoot werd onvoldoende geacht, omdat geen veroordeling, sanctie of enige maatregel gewezen of genomen werd ten opzichte van de derde (*Arr.Cass.*, 1958, 900, *Pas.*, 1958, I, 1243).

Het Hof van Cassatie verwierp ook de vrijwillige of gedwongen tussenkomst van de curator van een failliete boedel om zich te verdedigen tegen de veroordeling van de failliete werkgever tot betaling van achterstallige bijdragen, bijdrageopslagen en verwijlinteressen. Art. 16bis van de Wet van 7 januari 1958 betreffende de fondsen voor bestaanszekerheid bepaalt dat de rechter die de straf uitspreekt ten laste van de werkgever die de bijdragen niet heeft betaald of niet heeft betaald binnen de vastgestelde termijnen, de werkgever ambtshalve veroordeelt tot betaling, aan de instelling die met de inning van de bijdragen is belast, van de achterstallige bijdragen, de bijdrageopslagen en verwijlinteressen, die op het tijdstip van het vonnis nog niet zijn gestort. Zelfs indien door deze wetsbepaling aan de fondsen voor bestaanszekerheid een uitvoerbare titel wordt gegeven zonder dat ze zich burgerlijke partij moeten stellen, geldt die bepaling enkel voor de werkgever en kan ze niet tot andere schuldeisers worden uitgebreid. Daarom bezwaart ze volgens het Hof van Cassatie (*Cass.*, 18 juni 1976, *Arr.Cass.*, 1976, 1172, *Pas.*, 1976, I, 1137 en *Cass.*, 27 juni 1977, *Arr.Cass.*, 1977, 1103, *Pas.*, 1977, I, 1088) de failliete boedel niet met een veroordeling, een sanctie of een andere maatregel waartegen de curator zich zou moeten verdedigen. Het arrest van 27 juni 1977 werd gewezen op een ten dele andersluidende conclusie van het Openbaar Ministerie, dat van oordeel was dat de tussenkomst van de curator wettig was omdat, in geval van faillissement, het vonnis tot veroordeling van de gefailleerde aan de boedel niet kan worden tegengeworpen tenzij de curator in het geding is betrokken, en dat de wetgever aan de met inning van de bijdragen belaste instelling, zonder dat deze zich burgerlijke partij behoeft te stellen, een uitvoerbare titel tegen de werkgever of, in geval van faillissement van laatstgenoemde, tegen de boedel heeft willen verlenen.

35 De feitenrechters hebben de leer van de cassatiearresten van 1947 gevolgd: de bepalingen van de burgerlijke rechtspleging betreffende de tussenkomst zijn niet toepasselijk voor de strafgerechten, daar het Wetboek van Strafvordering bepaalt door welke en tegen welke partijen een vordering mag ingesteld worden en, buiten de door de wet uitdrukkelijk voorziene gevallen, voor deze gerechten de tussenkomst van een derde tegen wie geen veroordeling, sanctie of maatregel wordt gevorderd, niet wordt toegelaten.

Daarom werd in vervolgingen wegens bankbreuk de vrijwillige tussenkomst van een derde afgewezen, die vroeg de krachtens de art. 575, 577 en 579 W.Kh. ingestelde vordering van de burgerlijke partij tot

nietigverklaring van een overeenkomst die hij gesloten had met de verdachten, niet ontvankelijk te verklaren (Gent, 16 febr. 1961, *R.W.*, 1961-62, 102).

De cassatieleer van 1947 wordt eveneens aangehaald om een vordering tot bindendverklaring van een vonnis, gericht door de burgerlijke partij tegen de arbeidsongevallenverzekeraar, af te wijzen (Brussel, 1 maart 1967, *J.T.*, 1967, 557 met noot J.L. FAGNART). Ten slotte werd wegens dezelfde motieven de eis verworpen ingesteld door de verdachten om een derde te doen veroordelen om in het strafgeding in hun voordeel tussen te komen en hen tegen elke veroordeling te vrijwaren (Pol. Louveigné, 27 juni 1967, *J.Liège*, 1969-70, 95).

De cassatieleer van 1947 wijst er ook op dat de tussenkomst voor de strafgerechten geen vordering van burgerrechtelijke aard, door geen enkele wettekst uitdrukkelijk aan de strafrechter toegewezen (*Pas.*, 1947, I, 126), aanhangig mag maken.

De burgerlijke rechtsvordering, ingesteld voor het strafgerecht, strekt tot herstel van de schade door een misdrijf veroorzaakt. Wanneer de eis tot tussenkomst niet steunt op een nadeel dat de gedaagden hebben veroorzaakt, doch enkel gegrond is op de vordering een aandeel van de burgerlijke veroordelingen te dragen, is het strafgerecht ter zake onbevoegd (Corr. Luik, 23 febr. 1979, *J.Liège*, 1979, 301).

Ook is de strafrechter niet bevoegd om kennis te nemen van een door de beklaagde tegen zijn medebeklaagde ingestelde vordering tot vrijwaring ten einde, op de grondslag, hetzij van het gemeen recht, hetzij van een tussen hen gesloten bijzondere overeenkomst, de bijdragen vast te stellen in de veroordeling welke hoofdelijk of in solidum te hunnen laste en ten behoeve van de burgerlijke partijen uitgesproken wordt, en ten einde in de aldus bepaalde mate, op zodanige rechtsvordering een veroordeling van verweerder jegens eiser te doen uitspreken (Cass., 10 okt. 1955, *Arr.Cass.*, 1956, 90, *Pas.*, 1956, I, 113). Hoewel de tot vrijwaring opgeroepen persoon in dit geval reeds partij in het geding was, geldt dit geval als een voorbeeld van gedwongen tussenkomst. Er bestond in casu geen geding tussen de beklaagden onderling, doch enkel tussen de burgerlijke partij en elk van de beklaagden. Als een beklaagde dan wil concluderen tegen een medebeklaagde, moet hij hem in een geding betrekken bij gedwongen tussenkomst. In het gerechtelijk privaatrecht bepaalt art. 813 Ger. W. deze vorm van tussenkomst tussen partijen in het geding (P. ROUARD, *Traité élémentaire de droit judiciaire privé*, III, nr. 347).

Wordt de oproeping tot vrijwaring gericht tegen een derde, dan is de met dit doel ingestelde rechtstreekse dagvaarding niet ontvankelijk (Gent, 30 juni 1960, *R.W.*, 1960-61, 891 en Antwerpen, 23 april 1976, *R.W.*, 1976-77, 1970 met noot A. DE NAUW).

De limitatieve opsomming van de vorderingen van burgerrechtelijke aard, die aan het oordeel van de strafrechter kunnen worden onderworpen, verzet zich ook tegen elke vordering tot bindendverklaring van een vonnis gericht tegen een derde die voor een deel (Corr. Gent, 3 okt. 1957, *R.W.*, 1957-58, 2070) of voor het geheel (Corr. Nijvel, 29 april 1966, *Rec.Jur.Trib. Arr. Nivelles*, 1965-66, 197) aansprakelijk zou zijn voor het ongeval dat de verdachte wordt ten laste gelegd.

De strenge ontvankelijkheidsvoorwaarden met betrekking tot de tussenkomst van derden voor de strafgerechten gelden ook voor de jeugdgerechten wanneer ze maatregelen ter bescherming van de minderjarigen nemen (Brussel, 6 dec. 1973, *R.W.*, 1974-75, 250).

36 De totstandkoming van het Gerechtelijk Wetboek heeft deze rechtspraak niet veranderd. Behoudens uit een bijzondere wet voortvloeiende afwijking zijn ook de bepalingen van dat Wetboek betreffende de tussenkomst niet van toepassing op de strafgerechten (Cass., 18 sept. 1979, *Arr.Cass.*, 1979-80, 54, *Pas.*, 1980, I, 51; Cass., 14 dec. 1983, *R.W.*, 1984-85, 902, *R.Dr.Pén.*, 1984, 405). Al neemt de vrijwillige tussenkomende persoon fictief de hoedanigheid van burgerlijke partij, toch blijft hij onbevoegd om op te treden als partij in een geding ter zake van de strafvordering, b.v. met de bedoeling dat het strafgerecht de diplomatieke onschendbaarheid van de verdachte zou vaststellen en derhalve zichzelf onbevoegd dan wel de

vervolgning niet ontvankelijk zou verklaren (Cass., 15 febr. 1978, *Arr.Cass.*, 1978, 714, *Pas.*, 1978, I, 695).

37 Deze voorwaarden maakten vóór de Wet van 1 juli 1956 zowel de vrijwillige als de gedwongen tussenkomst van de verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen voor de strafgerechten onmogelijk.

Generlei wetsbepaling kende vóór de goedkeuring van die wet aan de strafgerechten bevoegdheid toe om kennis te nemen van een eis ingesteld door de benadeelde (Cass., 29 jan. 1951, *Arr.Cass.*, 1951, 292, *Pas.*, 1951, I, 346), door de burgerlijke partij en de beklaagde (Luik, 19 febr. 1947, *R.W.*, 1946-47, 874) of door de burgerrechtelijk aansprakelijke partij (Corr. Bergen, 1 juni 1956, *R.G.A.R.*, 1956, 5794) tegen de verzekeraar van de dader van het misdrijf of van de voor deze burgerrechtelijk aansprakelijke persoon. Om dezelfde redenen kon de eis tot bindendverklaring van een vonnis, ingesteld door de beklaagde (Cass., 16 febr. 1953, *Arr.Cass.*, 1953, 414, *Pas.*, 1953, I, 461; Corr. Nijvel, 3 dec. 1953, *R.G.A.R.*, 1955, 5475) of door de burgerlijke partij (Corr. Nijvel, 5 maart 1957, *J.T.*, 1957, 370) tegen de verzekeraar van de door de verdachte bij het ongeval bestuurde wagen niet ingewilligd worden.

Art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 heeft in bepaalde gevallen de vrijwillige en gedwongen tussenkomst van de verzekeraar voor de strafgerechten mogelijk gemaakt, doch b.v. niet om de verzekeraar te veroorloven voor de strafrechter de fouten te doen gelden die de verzekerde gebeurlijk begaan heeft. De vroegere rechtspraak die deze agressieve tussenkomst verbood, blijft ook na de totstandkoming van de Wet van 1 juli 1956 van kracht (Brussel, 28 nov. 1953, *J.T.*, 1954, 40) (zie verder, nr. 100).

38 In tegenstelling met de andere periodes in de evolutie van de cassatierechtspraak waren de afwijkende uitspraken van de feitenrechters weinigtalrijken beperkten ze zich tot de inwilliging van gevallen van bewarende tussenkomst ter navolging van de cassatiearresten van 1934 (Brussel, 10 juli 1951, *R.G.A.R.*, 1952, 4957; Corr. Aarlen, 10 dec. 1969, *J.Liège*, 1969-70, 196) of tot de ontvankelijkheid van de vrijwillige tussenkomst van een verzekeraar van de ouders waarvan de minderjarige zoon wegens diefstallen voor de jeugdrechter werd vervolgd (Antwerpen, 27 juni 1983, *R.W.*, 1983-84, 1922, met noot).

BEOORDELING VAN DE HUIDIGE RECHTSPRAAK

39 De stellingname van de huidige rechtspraak, die beslist dat, behoudens afwijkende bepaling uit een bijzondere wet en, behalve wanneer de wet bij uitzondering de strafrechter toelaat tegelijkertijd een veroordeling, een sanctie of een andere maatregel uit te spreken ten laste van een derde, de tussenkomst voor de strafgerechten niet mogelijk is, steunt op drie argumenten:

- a. het Wetboek van Strafvordering somt op beperkende wijze de burgerlijke rechtsvorderingen op die voor de strafrechtbanken kunnen aanhangig gemaakt worden;
- b. het Wetboek van Strafvordering duidt de partijen aan die een eis kunnen instellen of tegen wie een eis kan ingesteld worden voor de strafgerechten;
- c. de bepalingen van het gerechtelijk privaatrecht betreffende de tussenkomst zijn voor de strafrechtsmachten niet toepasselijk.

AFDELING I

DE VORDERINGEN VAN BURGERRECHTELIJKE AARD VOOR DE STRAFRECHTER

40 De vorderingen van burgerrechtelijke aard die voor de strafrechter aanhangig kunnen worden gemaakt, zijn nauwkeurig opgesomd in de conclusie van HAYOIT DE TERMICOURT bij het cassatiearrest van 24 maart 1947 (*Pas.*, 1947, I, 126). De voornaamste zijn de vordering van de door het misdrijf benadeelde persoon, de vordering tegen de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon en de vordering tot schadevergoeding van de ontslagen beklaagde tegen de burgerlijke partij.

Daarbij is van belang eraan te herinneren dat art. 3 en 4 van de Wet van 17 april 1878, die de vordering van de door het misdrijf benadeelde persoon bepalen, tot stand kwamen, op initiatief van de minister van Justitie DE LANTSHEERE. Ter verdediging van zijn stelling, stelde de bewindsman vast dat over het algemeen de burgerlijke rechter bevoegd is om van de burgerlijke vordering kennis te nemen en de strafrechter op dit gebied enkel door een soort uitzondering bevoegd is (J. NIJPELS, *Commentaire du code de procédure pénale*, blz. 46 e.v.).

41 Bepaalde rechtsgeleerden hebben uit het bijkomende karakter van de behandeling van de burgerlijke rechtsvordering voor de strafgerechten afgeleid dat voor die gerechten elke vorm van tussenkomst verboden is (R. GARRAUD, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, I, nr. 131; A. VENTE, *De l'intervention en matière criminelle, correctionnelle et de police*, Belg.Jud., 1853, 609 e.v.).

42 De beperkte bevoegdheid van de strafrechter om kennis te nemen van vorderingen van burgerrechtelijke aard is een argument om de oproeping tot vrijwaring voor de strafgerechten af te wijzen. Het voorwerp van de burgerlijke rechtsvordering bestaat in het herstel van de schade door een misdrijf veroorzaakt (F. HELIE, *Traité de l'instruction criminelle ou théorie du code d'instruction criminelle*, III, nr. 3801; P. VERMOESEN, *De l'intervention et de l'appel en garantie devant les juridictions répressives*, R.G.A.R., 1930, 633.5). Het voorwerp van de oproeping tot vrijwaring is daarentegen de vaststelling van de bijdrage van een derde in de veroordeling ten behoeve van de burgerlijke partij (zie boven, nr. 17). Zodanige vordering kan volgens het Wetboek van Strafvordering enkel ingesteld worden tegen de personen die krachtens de wet gehouden zijn tot burgerrechtelijke aansprakelijkheid (J. VAN DEN BOSSCHE, *Le civilement responsable et spécialement celui de l'incapable au répressif*, R.Dr.Pén., 1966-67, 39). De burgerrechtelijke aansprakelijke is echter geen derde (zie boven, nr. 7). De oproeping tot vrijwaring van een derde valt derhalve buiten de uitzonderlijke bevoegdheid van de strafrechter om zich over vorderingen van burgerrechtelijke aard uit te spreken (R. GARRAUD, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, I, nr. 140 c; R. VAN ROYE, *Manuel de la partie civile*, nr. 93), behoudens afwijkende bepaling uit een bijzondere wet b.v.: art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.

De burgerlijke rechtsvordering wordt niet enkel bepaald door haar voorwerp. De hoedanigheid van de initiatiefnemer ervan is ook omschreven. Deze vordering behoort toe aan hem die de schade door het misdrijf veroorzaakt, heeft geleden (art. 3 V.T. Sv.). Wanneer een derde in het strafproces tegen de burgerlijke partij wenst tussen te komen met de bewering dat hij schade ondergaan heeft, moet hij zich burgerlijke partij stellen (POTVIN/LE GRIEL, *L'intervention des tiers devant les juridictions répressives françaises et belges*, Belg.Jud., 1934, 492). Wanneer een beklaagde derden dagvaardt en het strafgerecht verzoekt om ze te veroordelen wegens de misdrijven die het Openbaar Ministerie hem ten laste heeft gelegd, moet hij door het misdrijf benadeeld zijn om zich burgerlijke partij te stellen en daardoor de strafvordering tegelijkertijd in werking te brengen (conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 april 1934, Belg.Jud., 1934, 398). De vraag tegen wie de burgerlijke rechtsvordering ingesteld kan worden, zal verder behandeld worden (zie nr. 45).

De beperkte bevoegdheid van de strafrechter inzake vorderingen van burgerrechtelijke aard is echter geen argument om de bewarende vormen van tussenkomst te verwerpen, omdat de rechtspleging in die gevallen niet tot doel heeft een nieuwe veroordeling te verkrijgen, gescheiden van de reeds ingeleide hoofdvordering. In geval van vordering tot bindendverklaring van een vonnis (G. POTVIN, *Over de gedwongen tussenkomst in strafzaken*, R.W., 1934-35, 197) of wanneer de derde vrijwillig in het geding wenst tussen te komen ter bewaring van een eigen recht zonder enige veroordeling van een partij te vorderen (Cass., 16 april 1934, Pas., 1934, I, 240), wordt geen nieuwe vordering van burgerlijke aard ingesteld. De strafgerechten kunnen in dergelijke gevallen hun bevoegdheid niet afwijzen omdat ze onbevoegd zouden zijn om kennis te nemen van andere burgerrechtelijke vorderingen dan in het Wetboek van Strafvordering is bepaald.

AFDELING II

DE HOEDANIGHEID VAN DE PARTIJEN IN HET STRAFPROCES

43 De hoedanigheid van de personen die de strafvordering en de burgerrechtelijke vorderingen kunnen instellen of tegen wie ze kunnen ingesteld worden voor de strafrechten is door het Wetboek van Strafvordering bepaald. Buiten deze personen heeft geen andere de hoedanigheid om als partij in het strafproces op te treden (R. GARRAUD, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, I, nr. 137; BRAAS, *Précis de procédure pénale*, I, nr. 212).

44 De strafvordering wordt uitgeoefend door de ambtenaar die de wet daarmee belast. Ze wordt dus door organen van de Staat en niet door particulieren uitgeoefend. Deze organen van de Staat zijn in de eerste plaats het Openbaar Ministerie en in sommige uitzonderlijke gevallen bepaalde administraties (J. D'HAENENS, *Belgisch strafprocesrecht*, I, A, blz. 83 e.v.).

Het is derhalve ondenkbaar dat een derde vrijwillig in het strafproces tussenkomt om zich in de plaats van of samen met de verdachte te doen veroordelen (R. GARRAUD, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et procédure pénale*, I, nr. 137.III; L. CORNIL conclusie bij Cass., 16 april 1934, *Belg.Jud.*, 1934, 398; J.B. HOFFMAN, *Traité théorique et pratique des questions préjudicielles*, III, nr. 670 en 672; anders: F. HELIE, *Traité de l'instruction criminelle ou théorie du code d'instruction criminelle*, III, nr. 3803). Evenmin mag een derde tussenkomen om de veroordeling van de verdachte te bekomen b.v. met het oog op een latere procedure tot herziening van zijn eigen veroordeling. Die tussenkomst heeft geen ander doel dan de conclusie van het Openbaar Ministerie te steunen, doch heeft ten gevolge dat particulieren de strafvordering uitoefenen (R. GARRAUD, *a.w.*, I, nr. 133; A. GOLDSCHMIDT, *Over de vrijwillige tussenkomst in strafzaken*, *R.W.*, 1933-34, 790; J.B. HOFFMAN, *Traité théorique et pratique des questions préjudicielles*, III, nr. 672). Het is tevens ondenkbaar dat de verdachte een derde in de zaak kan betrekken om in zijn plaats veroordeeld te worden, omdat hij door deze gedwongen tussenkomst de strafvordering zou uitoefenen (conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 april 1934, *Belg.Jud.*, 1934, 398 en POTVIN/LE GRIEL, *L'intervention des tiers devant les juridictions répressives françaises et belges*, *Belg.Jud.*, 1934, 522).

45 Weliswaar bezitten particulieren de hoedanigheid om de strafvordering in beweging te brengen, hetzij door rechtstreekse dagvaarding voor de politie- of de correctionele rechtbank, hetzij door stelling van burgerlijke partij voor de onderzoeksrechter. Deze particulieren moeten echter behoren tot degenen die door het misdrijf geschaad zijn. De bevoegdheid om de strafvordering in beweging te kunnen brengen is immers beperkt tot de personen die zich burgerlijke partij kunnen stellen (art. 3 V.T. Sv., 63, 145 en 182 Sv.).

Dezelfde voorwaarden gelden om de burgerlijke rechtsvordering te kunnen uitoefenen, nadat het Openbaar Ministerie reeds het initiatief heeft genomen om de straf-

vordering uit te oefenen. Opdat een derde vrijwillig in een reeds aanhangig strafproces zou kunnen tussenkomen en de burgerlijke vordering uitoefenen moet hij zich burgerlijke partij kunnen stellen (R. GARRAUD, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, I, nr. 133).

Daarenboven, wanneer de derde de hoedanigheid van benadeelde bezit, mag hij zich enkel richten tegen de daders van het strafbaar feit en tegen degenen die eraan hebben deelgenomen en die voor het strafgerecht vervolgd worden, alsook tegen de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon.

De beperkingen van de groep personen tegen wie de burgerlijke rechtsvordering kan worden uitgeoefend, sluiten voorzeker uit dat de benadeelde, behoudens afwijkende bepaling uit een bijzondere wet, derden voor het strafgerecht tot gedwongen tussenkomst zou oproepen (J. D'HAENENS, *Belgisch strafprocesrecht*, I, A, blz. 150).

46 Het argument dat het Wetboek van Strafvordering de enige partijen aanduidt die een eis kunnen instellen en tegen wie een eis kan worden ingesteld voor de strafrechten, valt in bepaalde gevallen samen met de beperkte bevoegdheid van de strafrechter om kennis te nemen van burgerrechtelijke vorderingen. Het heeft echter een ruimere draagwijdte. Het heeft immers ten gevolge dat zelfs de tussenkomst die niet strekt tot een veroordeling, gescheiden van de reeds ingeleide hoofdvordering, verworpen moet worden omdat een derde ook in dat geval partij wordt in het geding. Daarenboven geldt dit argument zowel met betrekking tot de tussenkomsten die verband houden met de strafvordering als met de burgerlijke vorderingen.

AFDELING III

DE TOEPASSING VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK

47 Vóór de totstandkoming van het Gerechtelijk Wetboek, is voor de strafrechten de rechtsleer verdeeld geweest omtrent de toepassing van de bepalingen van het burgerlijk procesrecht betreffende de tussenkomst. Volgens sommige auteurs staat de bevoegdheid van de strafrechten en zelfs hun bestaansreden in volledige tegenstelling met die van de burgerlijke gerechten, zodanig dat de wetsbepalingen die voor de burgerlijke rechtbanken gelden voor de strafrechtsmachten geen toepassing vinden (conclusie HAYOIT DE TERMICOURT bij Cass., 24 maart 1947, *Pas.*, 1947, I, 126; J. VAN EYLL, *L'intervention des tiers est-elle recevable devant les juridictions répressives?*, *R.Dr.Pén.*, 1938, 616). Andere rechtsgeleerden stelden dat de onderscheiden bevoegdheid van de burgerlijke en de strafrechten niet ten gevolge heeft dat beide procedures volledig gescheiden zijn (L. LEBEAU, *L'intervention en matière pénale*, *J.T.*, 1948, 422 e.v.; R. WARLOMONT, *Peut-on intervenir à fin civile, peut-on agir en garantie devant une juridiction répressive?*, *Belg.Jud.*, 1932, 39).

48 Sedert het Gerechtelijk Wetboek bestaat er ongetwijfeld geen volledige scheiding meer tussen beide rechtsplegingen. Een procesrechtelijk systeem werd uitgewerkt, dat niet enkel als regeling van de privaatrechtelijke processen moet dienen, maar bovendien, in zekere mate, als norm voor alle gerechten (R. DECLERCQ, *Raakvlakken gerechtelijk privaatrecht-straftprocesrecht*, T.P.R., 1980, 32; A. KOHL, *Le code judiciaire, droit commun de la procédure*, Ann.F.Dr.Liège, 1975, 463).

Art. 812 Ger.W. bepaalt dat de tussenkomst kan geschieden voor alle gerechten, ongeacht de vorm van de rechtspleging. Art. 564 Ger.W. kent aan de rechtbank, waarvoor een vordering aanhangig is gemaakt, bevoegdheid toe om kennis te nemen van de vordering tot tussenkomst. De wetgever heeft zich daarbij laten leiden door de band van samenhang, die meestal bestaat tussen de vordering tot tussenkomst en de oorspronkelijke vordering. Hij poogt te voorkomen dat beslissingen worden uitgesproken die elkaar kunnen tegenspreken. Hij staat toe dat vorderingen, waarvan het wenselijk is dat ze tegelijk worden afgedaan, gezamenlijk worden behandeld (A. FETTWEIS, *Handboek voor gerechtelijk recht*, II, nr. 157).

Art. 2 Ger.W. bepaalt echter dat de in het Gerechtelijk Wetboek gestelde regels van toepassing zijn op alle rechtsplegingen, behoudens wanneer deze geregeld worden door niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen of door rechtsbeginselen waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de toepassing van de bepalingen van dit wetboek.

Deze belangrijke beperking op het gemeenrechtelijk karakter van het Gerechtelijk Wetboek geldt voor de bepalingen betreffende de tussenkomst. Art. 812 Ger.W. betreft het strafproces niet, omdat art. 63, 67, 152, 153 en 182 Sv. de enige personen aanduiden die voor de strafgerechten als partij mogen optreden (R. DECLERCQ, *Raakvlakken gerechtelijk privaatrecht-straftprocesrecht*, T.P.R., 1980, 52; HAYOIT DE TERMICOURT, *Considérations sur le projet de code judiciaire*, J.T., 1966, 498; A. KOHL, *Le code judiciaire, droit commun de la procédure*, Ann.F.Dr.Liège, 1975, 461; anders: noot M. MAHIEU onder Cass., 4 nov. 1971, J.T., 1972, 425).

Behoudens uit een bijzondere wet voortvloeiende afwijking zijn de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tussenkomst dus niet van toepassing op de strafgerechten.

49 Zoals vroeger is aangetoond (zie boven, nr. 4) hangt de aard van de te volgen regels van rechtspleging af van de aard van het gerecht en niet van de aard van de vordering waarover het gerecht beslist. Alleen de regels van de strafrechtspleging gelden t.a.v. de behandeling van de burgerlijke rechtsvordering waarover de strafgerechten uitspraak kunnen doen, hetzij samen met de berechting over de strafvordering, hetzij nadat over de strafvordering is beslist. De burgerlijke rechtsvordering leidt geen zelfstandig civiel proces voor de strafrechter in. De bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tussenkomst zijn dus ook niet van toepassing voor de strafgerechten, in zoverre de tussenkomst de burgerlijke rechtsvordering betreft. De redenering dat art. 812 Ger.W. een algemene draagkracht heeft en toepasselijk is niet enkel op de burgerlijke vorderingen, ingesteld voor de burgerlijke

rechtsmachten, doch ook op alle burgerlijke rechtsvorderingen ook voor de straf-rechter, kan bezwaarlijk overtuigen (R. VAN LENNEP, *Gerechtelijk Wetboek*, III, blz. 961; Antwerpen, 27 juni 1983, *R.W.*, 1983-84, 1922, noot).

Uit het onderzoek van deze drie argumenten mag dan ook besloten worden dat de stelling van de huidige rechtspraak goedgekeurd moet worden.

TITEL III

ARTIKEL 9 VAN DE WET VAN 1 JULI 1956

HOOFDSTUK I

INLEIDING

AFDELING I

UITZONDERLIJKE REGEL

50 Uit het onderzoek van de evolutie van de rechtspraak blijkt dat de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tussenkomst niet van toepassing zijn op de strafgerechten, behoudens uit een bijzondere wet voortvloeiende afwijking (Cass., 15 febr. 1978, *Arr.Cass.*, 1978, 714, *Pas.*, 1978, I, 695; 18 sept. 1979, *Arr.Cass.*, 1979-80, 54, *Pas.*, 1980, I, 51).

De belangrijkste afwijkende bepaling uit een bijzondere wet is ongetwijfeld art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.

Deze wetsbepaling houdt een systeem van vrijwillige en gedwongen tussenkomsten in van alle partijen die belang hebben bij de berechting van een geschil ter zake van een door een motorrijtuig veroorzaakte schade.

Vóór de invoering van deze wetsbepaling oordeelde de rechtspraak dat volgens het Wetboek van Strafvordering de verzekeraar voor het strafrecht niet tot vrijwaring kon worden opgeroepen (Cass., 29 jan. 1951, *Arr.Cass.*, 1951, 292, *Pas.*, 1951, I, 346; Luik, 19 febr. 1947, *R.W.*, 1946-47, 874) en zelfs niet tot bindendverklaring van vonnis (Cass., 16 febr. 1953, *Arr.Cass.*, 1953, 414, *Pas.*, 1953, I, 461; Corr. Nijvel, 3 dec. 1953, *R.G.A.R.*, 1955, 5475; Corr. Nijvel, 5 maart 1957, *J.T.*, 1957, 370). Ook de vrijwillige tussenkomst, zelfs tot enkele bewaring van recht, van de verzekeraar die, wegens het persoonlijk belang dat hij heeft om de beklaagde te zien vrijstellen van een deel van de aansprakelijkheid voor een ongeval, zich bij de beklaagde zou willen aansluiten, was niet ontvankelijk voor het strafrecht (Cass., 6 maart, 1939, *Arr.Cass.*, 1939, 72, *Pas.*, 1939, I, 114).

Gelet op die vroegere rechtspraak, is het niet verwonderlijk dat art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 thans nog een uitzonderingsbepaling uitmaakt, die afwijkt van het gemeen strafprocesrecht (Brussel, 21 dec. 1962, *Pas.*, 1962, II, 98). Die bepaling moet derhalve streng geïnterpreteerd worden (Gent, 25 febr. 1959, *R.W.*, 1960-61, 237; Corr. Aarlen, 22 dec. 1958, *Bull.Ass.*, 1959, 740). Daarenboven betreft die wetsbepaling de bevoegdheden van de strafgerechten en is ze derhalve van openbare orde (Cass., 11 febr. 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 626, *Pas.*, 1974, I, 599).

AFDELING II

WETSGESCHIEDENIS

51 Het oorspronkelijk ontwerp van de wet betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen huldigde het principe van de vrijwillige en gedwongen tussenkomst van de verzekeraar voor het strafgerecht. De wetgever oordeelde dat anders de benadeelde niet onmiddellijk gebruik kon maken van de rechtstreekse vordering die de bepaling van art. 6 van het ontwerp hem tegen de verzekeraar toekende. Immers de benadeelde die zich tegen de verzekerde burgerlijke partij stelde voor het strafgerecht kon, volgens de toen heersende rechtspraak, de verzekeraar in de zaak niet betrekken (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1954-55] nr. 1, blz. 3).

De wetgever vond het ook nodig de verzekeraar voor de strafgerechten te laten tussenkomen omdat de toen geldende rechtspraak onverenigbaar was met de voorgestelde bepaling van art. 11 van het ontwerp, die de verzekeraar ertoe verplichtte het slachtoffer schadeloos te stellen niettegenstaande de excepties die hij aan de verzekerde zou kunnen tegenwerpen (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1954-55] nr. 1, blz. 4).

De oorspronkelijk voorgestelde tekst hield de drie eerste leden van art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 in, samen met een niet goedgekeurd vierde lid.

Met betrekking tot het eerste lid, dat bepaalt dat een vonnis gewezen in een geschil ter zake van een door een motorrijtuig veroorzaakte schade aan de verzekeraar, aan de verzekerde of aan de benadeelde slechts kan worden tegengeworpen, indien zij in het geding partij zijn geweest dan wel daarin zijn geroepen, wees de wetgever op het betrekkelijk karakter van het gezag van het gewijsde op burgerrechtelijk gebied. Wanneer het schadeverwekkend feit een misdrijf vormt, stelt de benadeelde zich veelvuldig burgerlijke partij in het strafgeding. Het gewezen vonnis kan aan de verzekeraar worden tegengeworpen voor zover het het bestaan van het strafbaar feit betreft, doch niet ten aanzien van de burgerrechtelijke aanspraken. De partijen moeten, volgens de wetgever, de verzekeraar in het strafgeding kunnen betrekken opdat het strafvonnis voor het burgerrechtelijk gedeelte daarvan kan worden tegengeworpen aan de verzekeraar (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 30).

Het tweede lid bepaalt dat het vonnis gewezen in een geschil tussen de benadeelde en de verzekerde aan de verzekeraar kan worden tegengeworpen, indien is komen vast te staan, dat deze laatste in feite de leiding van het geding op zich heeft genomen. Het beantwoordt volgens de wetgever aan de algemeen gevolgde praktijk dat de verzekering tegen burgerrechtelijke aansprakelijkheid de kosten omvat die de verzekerde zal moeten maken om zich tegen de benadeelde te verweren.

De verzekeraar bekostigt dit verweer en behoudt zich zelfs de leiding van de procesvoering voor, zonder dat hij, juridisch gesproken, partij is. Het is volgens de wetgever, niet billijk dat de verzekeraar onder dergelijke omstandigheden zou kunnen staande houden dat hij buiten het geding staat en dat tegenover hem geen beroep kan worden gedaan op het vonnis. Een dergelijke houding zou in strijd zijn met de goede trouw. De wijze waarop de verzekeraar de verdediging van de

verzekerde heeft waargenomen is voor de wetgever niet van belang. Het is voldoende dat de verzekeraar in feite deelgenomen heeft aan het tegen de verzekerde gevoerde geding (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 30).

Het derde lid van art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 kwam ook reeds voor in het oorspronkelijke wetsontwerp. Het bepaalt dat de verzekeraar de verzekerde in het geding kan roepen, dat door de benadeelde tegen hem wordt ingesteld. De wetgever wenste hierdoor aan de verzekeraar een wapen tegen bedrog te geven (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 30).

Naast de drie eerste leden van het huidige art. 9, voorzag het vierde lid van het oorspronkelijke wetsontwerp in een zeer ruime mogelijkheid van tussenkomst door aan de benadeelde, de verzekerde en het Openbaar Ministerie bevoegdheid te verlenen om de verzekeraar te dagvaarden voor het strafgerecht waarvoor de verdachte en, in voorkomend geval, de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon terechtstaat. Ook bepaalde het dat de verzekeraar vrijwillig kon tussenkomen voor het strafgerecht (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1954-55] nr. 1, blz. 13). Zulk een wetttekst zou evenwel, zoals de Raad van State het in zijn advies onderstreepte, zeer ver hebben gereikt (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1954-55] blz. 6). Hij zou het strafgerecht in staat hebben gesteld over alle betwistingen te beslissen die naar aanleiding van een verkeersongeval tussen de verzekerde, dader van een misdrijf, de benadeelde en de verzekeraar kunnen rijzen. De Raad van State merkte daarbij op dat het voorwerp van het geding niet duidelijk was omschreven en dat de tekst zou moeten worden herzien, indien het de bedoeling was de strafrechter bevoegdheid te verlenen om uitspraak te doen over verval van verzekering en excepties uit de verzekeringsovereenkomst.

52 De regering hield rekening met deze suggesties en stelde op 17 november 1955 een *a m e n d e m e n t* voor (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 2, blz. 1 e.v.), waardoor het voorgestelde vierde lid vervangen werd door het huidige vierde en zesde lid van art. 9. Aldus werden drie wijzigingen in het oorspronkelijk wetsontwerp aangebracht:

a. de bevoegdheid van het strafgerecht kan niet verder gaan dan tot wat nodig is voor de vrijwaring van de belangen van de benadeelde partij en van de verzekerde. Zo bepaalt de nieuwe tekst dan ook dat dit gerecht geen uitspraak zal kunnen doen over de rechten die de verzekeraar kan doen gelden tegenover de verzekerde of de verzekeringnemer;

b. de verzekeraar kan alleen dan in de zaak worden betrokken wanneer de verzekeringnemer, wanneer deze niet tevens de verzekerde is, in het geding werd geroepen. Deze beperking vindt haar verklaring hierin dat de verzekeraar die voor het strafgerecht in de zaak betrokken wordt, niet het recht heeft, zoals in burgerlijke zaken, om de verzekeringnemer in het geding te roepen opdat de beslissing ook aan deze zou kunnen worden tegengeworpen;

c. het recht om de verzekeraar in het geding op te roepen werd niet meer toegekend aan het Openbaar Ministerie. Deze laatste wijziging ondervond de meeste weerstand. De memorie van toelichting oordeelt dat het recht van het Openbaar Ministerie in het bedoeld geval niet te verantwoorden lijkt. Enkele kamerleden vroegen zich echter

zelfs af of de oproeping door het Openbaar Ministerie geen verplichting moest worden. Ten slotte werd de wens geuit dat de parketten zouden worden verzocht systematisch een waarschuwing aan de verzekeraars te sturen (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 5).

Tijdens de discussie in de commissie voor de justitie van de Kamer werd, in antwoord op een opmerking van de Raad van State in verband met moeilijkheden die zouden kunnen rijzen om te bewijzen dat de verzekeraar de leiding van het geding heeft waargenomen (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1954-55] nr. 1, blz. 6), onderstreept dat de bewijslast rust op de partij die beweert dat die tussenkomst werkelijk heeft bestaan (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 5).

53 Op 20 maart 1956 stelde de regering ten slotte nog twee subamendementen voor, waardoor het vijfde en zevende lid van het huidige wetsartikel aan de Kamer werden voorgelegd (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 5). Behalve dat de medewerking van een pleitbezorger facultatief werd gemaakt — dat ambt is intussen afgeschaft — werd voorgesteld dat de verzekeringnemer in de zaak kan worden betrokken door de verzekeraar die vrijwillig tussenkomt om ook aan hem de beslissing over de burgerlijke rechtsvordering te kunnen tegenwerpen (*Gedr.St., Senaat*, 276 [1955-56] blz. 4).

De Senaat wijzigde de door de Kamer goedgekeurde tekst niet (*Gedr.St., Senaat*, 276 [1955-56] blz. 7).

AFDELING III

JURIDISCHE ARGUMENTEN

54 Zowel juridische argumenten als het belang van de verschillende partijen rechtvaardigen de tussenkomst van de verzekeraar in het strafproces.

Er bestaat een band van samenhang tussen de burgerlijke rechtsvordering en het verzekeringscontract (G. CHESNE, *L'assureur et le procès pénal*, *R.Sc.Crim.*, 1965, 313; P. VERMOESEN, *De l'intervention et de l'appel en garantie devant les juridictions répressives*, *R.G.A.R.*, 1930, 633.7).

De bezorgdheid de belangen van het slachtoffer te beschermen heeft een grotere plaats in het strafproces ingenomen ten gevolge van de verhoging van het aantal verkeersongevallen en de daaraan verbonden vergoedingseisen. De vrijwaring van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid voor andermans daden is een bijvoegsel van de burgerlijke rechtsvordering geworden. De bevoegdheid om de personen die deze vrijwaring verschuldigd zijn te dagvaarden voor de strafrechter is meer wenselijk dan voorheen (P. HEBRAUD, *Les garants de la réparation devant les juridictions répressives*, in *Mélanges Magnol*, blz. 223).

De wetgever heeft rekening gehouden met deze evolutie en door menige initiatieven

de rechten van het slachtoffer willen vrijwaren. Enkele voorbeelden maken elke twijfel desbetreffende overbodig:

- a. de verplichting de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van alle motorrijtuigen te laten dekken door een verzekering, welke aan de bepalingen van de wet beantwoordt (art. 2, § 1, Wet van 1 juli 1956);
- b. de benadeelde heeft een eigen recht tegen de verzekeraar (art. 6 van voornoemde wet);
- c. de verzekeraar kan geen uit de wet of de overeenkomst voortvloeiende nietigheid, exceptie of verval aan een benadeelde tegenwerpen (art. 11 van voornoemde wet);
- d. de instelling van een gemeenschappelijk waarborgfonds (het thans opgeheven K.B. van 5 januari 1957, vervangen door het K.B. van 16 december 1981 houdende inwerkingtreding en uitvoering van art. 49 en 50 van de Wet van 1 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen).

Uit dit alles mag met BESSON en PICARD de volgende definitie van de verzekeraar aangenomen worden: „L'assureur est une caution des assurés dans l'intérêt des victimes” (*Les assurances terrestres en droit français*, I, nr. 61). De fundamentele gegevens van de aansprakelijkheidsverzekering, in het bijzonder van de verzekering van aansprakelijkheid inzake motorvoertuigen, zijn gewijzigd. Het verzekeringscontract zelf verhuist naar de achtergrond om plaats te maken voor een middel van maatschappelijke zekerheid (G. CHESNE, *L'assureur et le procès pénal*, *R.Sc.crim.*, 1965, 315).

55 Het is derhalve niet te verwonderen dat sommige rechtspraak (Corr. Luik, 25 maart 1959, *Pas.*, 1959, III, 97) en rechtsleer (RUTTEN/THIRIAR, *L'assurance obligatoire des véhicules automoteurs*, *R.Dr.Pén.*, 1951-52, 938) de verzekeraar hebben gelijkgesteld met de voor het misdrijf burgerrechtelijk aansprakelijke persoon, die voor het strafrecht kan worden opgeroepen.

De burgerrechtelijk aansprakelijke persoon (Cass., 24 okt. 1955, *Arr.Cass.*, 1956, 129, *Pas.*, 1956, I, 164) en de verzekeraar (Cass., 24 jan. 1966, *Pas.*, 1966, I, 658; 22 mei 1967, *Pas.*, 1967, I, 1102, *Arr.Cass.*, 1967, 1139) mogen weliswaar samen met de beklaagde tot de schadevergoeding veroordeeld worden. Er bestaan tussen beiden nochtans verschillen:

- a. het belang van de benadeelde treedt meer op de voorgrond in geval van burgerrechtelijke aansprakelijkheid dan op het vlak van de verzekering, waar tevens het belang van de verzekerde zich doet voelen;
- b. de verbintenis van de verzekeraar is, meer dan de aansprakelijkheid voor andermans daad, de weerslag van een hoofdverbintenis (P. HEBRAUD, *Les garants de la réparation devant les juridictions répressives*, in *Mélanges Magnol*, blz. 216). De verzekeraar was tot de invoering van art. 6 van de Wet van 1 juli 1956 niet gehouden t.o.v. het slachtoffer van het ongeval, dat tegen hem geen rechtstreekse vordering had (conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 en 30 april 1934, *Belg.Jud.*, 1934, 405). Ondanks die verschillen is het echter gewenst dat de verzekeraar van de verplichte

aansprakelijkheid inzake motorvoertuigen, net als de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon, partij in het strafproces wordt.

56 De vrijwillige en gedwongen tussenkomst van de verzekeraar voor de strafrechten biedt eveneens het voordeel dat dezelfde rechter uitspraak doet over de verschillende vraagpunten van burgerlijk recht, die de gevolgen zijn van het misdrijf. De strafrechter heeft reeds kennis van het strafbaar feit, waaraan de burgerlijke vordering en het verzekeringscontract van de burgerlijke aansprakelijkheid verbonden zijn. Het is ongetwijfeld een voordeel dat hij het geschil ter zake van door een motorrijtuig veroorzaakte schade in al zijn aspecten behandelt. Tegenstrijdige uitspraken tussen burgerlijke en strafrechten kunnen zodoende vermeden worden. De burgerlijke rechter is weliswaar gehouden door het gezag *erga omnes* van de uitspraak van de strafrechter, doch de strafrechten zijn niet gebonden door de uitspraak van de burgerlijke rechtbanken (J. DU JARDIN, *La personne lésée dans le procès pénal*, *R.Dr.Pén.*, 1968-69, 677).

AFDELING IV

HET BELANG VAN DE PARTIJEN

57 Al heeft de rechtspraak herhaald dat het de bedoeling van de wetgever is geweest de bevoegdheid van het strafgerecht niet verder uit te breiden dan hetgeen nodig is voor de vrijwaring van de belangen van de benadeelde partij en de verzekerde (Cass., 17 nov. 1958, *Arr.Cass.*, 1959, 232, *Pas.*, 1959, I, 278; 19 maart 1973, *Arr.Cass.*, 1973, 707, *Pas.*, 1973, I, 674), toch houdt de tussenkomst van de verzekeraar in een geschil betreffende de door een motorrijtuig veroorzaakte schade ook een bescherming van de belangen van de verzekeraar in.

Achtereenvolgens zullen hierna de belangen van de benadeelde, van de verzekerde en van de verzekeraar bij de tussenkomst van deze laatste in het strafproces besproken worden:

58 a. De benadeelde is vrij zijn vordering tot schadevergoeding voor het burgerlijk of voor het strafgerecht in te leiden. Doch de beslissing van de strafrechter dringt zich op aan de burgerlijke rechter, wat betreft het bestaan van het strafbaar feit waaruit de vordering tot schadevergoeding voortspuit, zelfs wanneer de benadeelde geen partij in het strafproces was (P.E. TROUSSE, *L'autorité de la chose jugée au répressif sur le procès civil ultérieur*, *R.Dr.Pén.*, 1966-67, 696 e.v.). Het slachtoffer heeft er dus belang bij door een burgerlijke partijstelling in de strafvordering tussen te komen om het bestaan te doen vaststellen van een fout die de grondslag van de burgerlijke rechtsvordering is (noot J. BERTEN onder Cass., 16 febr. 1953, *R.G.A.R.*, 1955, nr. 5596.3).

Vóór de Wet van 1 juli 1956, was de benadeelde die zich burgerlijke partij had

gesteld, verplicht, na de behandeling voor de strafrechter, zijn eis tegen de verzekeraar van de dader van het misdrijf voor de burgerlijke rechter aanhangig te maken. De benadeelde verloor zodoende tijd en had hogere proceskosten, terwijl de behandeling van de burgerlijke vordering voor de strafrechter in principe sneller en zuiniger is dan voor de burgerlijke rechter (R. MICHEL, *De l'intervention des compagnies d'assurances devant les tribunaux répressifs en matière d'accidents*, J.C.P., 1964, Doct., nr. 1881). Dank zij de procedure van tussenkomst, kan de strafrechter thans de verzekeraar persoonlijk veroordelen tot schadeloosstelling voor de schade die aan de benadeelde is veroorzaakt door de verzekerde (Cass., 24 jan. 1966, *Pas.*, 1966, I, 658). De tussenkomst geeft aldus inhoud aan de rechtstreekse vordering die art. 6 van de Wet van 1 juli 1956 aan de benadeelde tegen de verzekeraar toekent (*Gedr.St.*, Kamer, 351 [1954-55] nr. 1, blz. 3; E. BEYENS, *L'assurance des véhicules automoteurs*, nr. 168).

De tussenkomstprocedure van de verzekeraar biedt aan het slachtoffer ook het voordeel dat hij beter beschermd is tegen het onvermogen van de dader van het ongeval (RUTTEN/THIRIAR, *L'assurance obligatoire des véhicules automoteurs*, *R.Dr.Pén.*, 1951-52, 937).

59 b. De tussenkomst beschermt tevens de belangen van de verdachte, die, in tegenstelling met de benadeelde, noodzakelijkerwijze partij in het strafproces is.

De oproeping tot tussenkomst van de verzekeraar op initiatief van de verzekerde mag voor het strafgerecht geen agressief karakter hebben (E. BEYENS, *L'assurance des véhicules automoteurs*, in *Nov.*, *Droit commercial*, V, nr. 172). Doch de verzekerde heeft de bevoegdheid om de verzekeraar in de zaak te betrekken opdat het vonnis, gewezen in een geschil ter zake van door een motorrijtuig veroorzaakte schade, op burgerrechtelijk gebied aan de verzekeraar zou kunnen worden tegengeworpen (zie verder, nr. 96).

De strafrechter kan daarenboven beslissen dat de verzekeraar die ontkent de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de bestuurder van een motorrijtuig te dekken, al dan niet, op grond van art. 9 van de Wet van 1 juli 1956, in het strafproces kan worden opgeroepen door die bestuurder, tegen wie een burgerlijke rechtsvordering tot vergoeding van de door het rijtuig veroorzaakte schade is ingesteld. De beantwoording van de vraag of de verzekeraar de civielrechtelijke aansprakelijkheid dekt, is geen uitspraak die buiten de bevoegdheid van de strafrechter valt (Cass., 7 maart 1962, *Pas.*, 1962, I, 766; 22 mei 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1139, *Pas.*, 1967, I, 1102; 18 juni 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 1145, *Pas.*, 1974, I, 1067; Brussel, 26 mei 1965, *R.G.A.R.*, 1965, nr. 7543). Deze beslissing belangt de verzekerde vanzelfsprekend rechtstreeks aan.

60 c. De tussenkomst vrijwaart eveneens de belangen van de verzekeraar.

De gevolgde praktijk van de leiding van de procesvorming door de verzekeraar bood nadelen. De uitoefening van de rechtsmiddelen is daarvan het meest kenschetsend voorbeeld. De verzekerde aarzelt soms hoger beroep in te stellen omdat zijn rechtsmiddel meestal door het Openbaar Ministerie wordt gevolgd. De straf kan in die

omstandigheden verzwaaard worden. De verzekerde is dan geneigd een milde straf te aanvaarden, doch zijn berusting kan nochtans tegenstrijdig zijn met het belang van de verzekeraar. Deze wordt ten gevolge de houding van de verzekerde verplicht het bestaan van het misdrijf, en bijgevolg het principe van de aansprakelijkheid, alsook de hoegrootheid van de schadevergoeding, te aanvaarden (G. CHESNE, *L'assureur et le procès pénal*, *R.Sc.crim.*, 1965, 301; P. HEBRAUD, *Les garants de la réparation devant les juridictions répressives*, in *Mélanges Magnol*, blz. 222; R. MICHEL, *De l'intervention des compagnies d'assurance devant les tribunaux répressifs en matière d'accidents*, *J.C.P.*, 1964, Doct., nr. 1881). De belangen van de verzekeraar worden aldus ondergeschikt gemaakt aan de noodwendigheden van de verdediging van de verdachte op strafrechtelijk gebied omdat de omstandigheid dat de verzekeraar de leiding van het geding van zijn verzekerde op zich heeft genomen, hem niet tot partij in het proces maakt (Cass., 10 okt. 1966, *Arr.Cass.*, 1967, 178, *Pas.*, 1967, I, 183). Thans kan de verzekeraar rechtsmiddelen instellen om de beslissing op de strafvordering te betwisten in zover zijn eigen veroordeling hierop is gegrond en alle middelen aan te voeren die de beklaagde had kunnen voordragen om hem voor het ongeval niet aansprakelijk te doen verklaren (Cass., 20 dec. 1971, *Arr.Cass.*, 1972, I, 382, *Pas.*, 1972, I, 382). Daarom mag aangenomen worden dat de tussenkomst-procedure tevens de geldelijke belangen van de verzekeraar niet veronachtzaamt (Brussel, 28 juni 1961, *R.W.*, 1961-62, 880).

De tussenkomst geeft aan de verzekeraar een wapen tegen bedrog (*Gedr.St.*, Kamer, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 30). Wanneer de verzekeraar geen partij in het strafproces is, is het niet ondenkbaar dat de verzekerde en de burgerlijke partij een afspraak maken. De verdachte kan het eens zijn met de benadeelde met betrekking tot de afwikkeling van de burgerrechtelijke belangen, op voorwaarde dat deze bepaalde strafrechtelijk bezwarende aspecten verzwijgt. Deze vrees van een schuldige verstandhouding kan gegrond zijn omdat de verzekerde weet dat op burgerrechtelijk gebied zijn aansprakelijkheid door een verzekeringscontract gedekt is (RUTTEN/THIRIAR, *L'assurance obligatoire de véhicules automoteurs*, *R.Dr.Pén.*, 1951-52, 938).

Waar burgerrechtelijk het gezag van het gewijsde beperkt is tot de personen die bij de ingestelde eis en bij de procesvoering betrokken zijn, wordt strafrechtelijk datgene wat gevonnist is, geacht ten overstaan van een ieder te zijn uitgesproken. Hoewel het beginsel van het gezag van gewijsde (E. SCHEPENS, *Het gezag van het gewijsde van strafrechtelijke uitspraken*, *R.W.*, 1968-69, 1153 e.v.; P.E. TROUSSE, *L'autorité de la chose jugée au répressif sur le procès civil ultérieur*, *R.Dr.Pén.*, 1966-67, 696 e.v.) zich slechts *erga omnes* opdringt in verband met hetgeen op zekere en noodzakelijke wijze door de strafrechter gevonnist is, kunnen na het strafproces het bestaan van het misdrijf en de schuld van de dader in een burgerlijk geding in principe niet meer tegengesproken worden. De verzekeraar kan in een civiele procedure enkel het bestaan en de omvang van de schade betwisten, alsmede het oorzakelijk verband, maar niet het bestaan van het misdrijf noch de schuld (Cass., 30 mei 1969, *Arr.Cass.*, 1969, 948, *Pas.*, 1969, I, 884; Rb. Antwerpen, 14 dec. 1971, *Bull.Ass.*, 1973, 311; Kh. Bergen, 22 febr. 1960, *Bull.Ass.*, 1960, 435; Kh. Leuven, 5 okt. 1971, *Bull.Ass.*, 1973, 105). De gevolgen van het principe van het gezag van het strafrechtelijk gewijsde druisen tegen de billijkheid in, wanneer de verzekeraar

buiten het strafproces wordt gelaten (G. CHESNE, *L'assureur et le procès pénal*, *R.Sc.crim.*, 1965, 288; P. HEBRAUD, *Les garants de la réparation devant les juridictions répressives* in *Mélanges Magnol*, blz. 221).

Hoewel de verzekeraar geen enkele invloed mag uitoefenen op het louter strafrechtelijk aspect van de procedure voor de strafgerechten (Cass., 17 nov. 1958, *Arr.Cass.*, 1959, 232, *Pas.*, 1959, I, 278; 19 maart 1973, *Arr.Cass.*, 1973, 707, *Pas.*, 1973, I, 674), wordt deze onbillijke toestand toch in grote mate opgeheven door de mogelijkheid van tussenkomst van de verzekeraar in het strafproces.

Uit dit alles mag dan ook worden besloten dat, ondanks het feit dat het strafgerecht geen uitspraak kan doen over de rechten die de verzekeraar kan doen gelden tegenover de verzekerde of de verzekeringnemer (art. 9, vierde lid, van de Wet van 1 juli 1956), de tussenkomst van de verzekeraar ook zijn eigen belangen in bepaalde mate vrijwaart.

HOOFDSTUK II

DE VERZEKERAAR EN DE LEIDING VAN HET STRAFPROCES

AFDELING I

DE VERZEKERAAR

61 Krachtens art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 kan de verzekeraar voor het strafrecht vrijwillig tussenkomen en in de zaak betrokken worden wanneer de burgerlijke vordering tot herstelling van de door een motorrijtuig veroorzaakte schade is ingesteld. Het is dus van belang het begrip verzekeraar te definiëren.

§ 1. Het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds

62 Art. 1 van de Wet van 1 juli 1956 omschrijft het begrip verzekeraar voor de toepassing van de wet, zonder het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds te noemen.

De vraag rijst of het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds met een verzekeraar gelijkgesteld mag worden en derhalve onder de voorwaarden bepaald in art. 9 voor het strafrecht vrijwillig kan tussenkomen of in de zaak worden betrokken.

63 De verslaggever van de commissie voor de Justitie van de Senaat was van oordeel dat het begrip verzekeraar in zijn algemene betekenis moet worden verstaan en dat het Waarborgfonds, dat een door een niet verzekerde automobilist benadeelde schadeloos dient te stellen, voor het strafrecht kan tussenkomen of in de zaak worden betrokken (*Gedr.St., Senaat*, 276 [1955-56] blz. 4).

64 De regering heeft na de goedkeuring van de Wet van 1 juli 1956 de bedoeling gehad om in een uitdrukkelijke wetsbepaling aan de benadeelde de mogelijkheid te verlenen zijn rechten rechtstreeks te doen gelden tegen het Waarborgfonds door deze instelling te betrekken in het strafgeding. Luidens art. 7 van het ontwerp van het thans opgeheven Koninklijk Besluit van 5 januari 1957 tot bepaling van de toekenningsvoorwaarden en van de omvang der rechten van de benadeelden tegenover het Gemeenschappelijk Waarborgfonds vonden de bepalingen van art. 9 en 10 van de Wet van 1 juli 1956 analogische toepassing op het Gemeenschappelijk Waarborgfonds in zijn betrekkingen met de aansprakelijke dader en de benadeelden. De Raad van State stelde echter voor deze tekst uit het Koninklijk Besluit te verwijderen omdat de Koning aan art. 16 van de Wet van 1 juli 1956 niet de macht ontleent om vraagstukken van procedure en van bevoegdheid, zoals bepaald in art. 9, te beslechten. De Raad van State besloot op voorzichtige wijze zijn advies dat de rechterlijke macht bevoegd is om de wet bij de toepassing ervan te interpreteren, zodat niet kon worden

voorzien of de rechtbanken de procedure ontvankelijk zouden verklaren, wanneer het Waarborgfonds door de benadeelde in het strafgeding werd betrokken. De regering ging in op de suggestie van de Raad van State, zodat geen uitdrukkelijke wetsbepaling met betrekking tot de tussenkomst van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds tot stand is gekomen (K.B. van 5 jan. 1957, *Stbl.* 10 jan. 1957; J. DE RUYCK, *Le Bureau belge des assureurs automobiles. Le Fonds commun de garantie automobile. L'assurance automobile frontière*, blz. 385 e.v.; R. ULRIX, *Het waarborgfonds, het Belgisch bureau der automobiëlverzekeraars en de grensverzekering*, R.W., 1956-57, 1595 e.v.).

65 Alvorens de rechtbanken zich uitgesproken hadden, twijfelde de *rechtsleer* aan de mogelijkheid van gelijkstelling van het Waarborgfonds met de verzekeraar (CASSART/BODSON/PARDON, *L'assurance automobile obligatoire de responsabilité civile*, blz. 177, 268 e.v.; *anders*: A. JANSSENS-BRIGODE, *L'assurance de responsabilité*, nr. 332).

Art. 1 van de Wet van 1 juli 1956 omschrijft de verzekeraar als de verzekeringsonderneming door de Koning toegelaten in de zin van art. 2, § 1, en het bureau, belast met de afwikkeling van de schade, welke in België is veroorzaakt door motorrijtuigen, die gewoonlijk in het buitenland zijn gestald. Het Waarborgfonds is geen verzekeringsonderneming. De statuten van het Fonds, gevoegd bij het thans opgeheven K.B. van 31 januari 1957, toonden een reeks verschillen aan tussen het Fonds en een verzekeringsonderneming.

Al hebben de Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen en het Koninklijk Besluit van 16 december 1981, tot uitvoering van die Wet, de bevoegdheden van het Fonds aanzienlijk uitgebreid, toch blijven nog een aantal verschillen bestaan (J.M. HAUFFERLIN, *Nouvelles attributions du Fonds commun de garantie automobile*, *Bull.Ass.*, 1982, 487 e.v.).

66 Ondanks de verschillen tussen de verzekeraar en het Gemeenschappelijk Waarborgfonds, verklaarde de *rechtspraak* de tussenkomst van het Fonds voor de strafgerechten ontvankelijk (Corr. Luik, 25 maart 1959, *Pas.*, 1960, III, 97 bevestigd door Luik, 28 nov. 1959, *Pas.*, 1960, II, 188; Corr. Tongeren, 15 juni 1960, *Bull.Ass.*, 1961, 406; Corr. Charleroi, 6 febr. 1962, *R.G.A.R.*, 1962, 6953). De rechtspraak wees erop dat het voornaamste doel van de Wet van 1 juli 1956 is geweest de schadeloosstelling van de slachtoffers van verkeersongevallen te verzekeren. De wet zou haar oogmerk niet bereikt hebben indien de invoering van de verplichte verzekering niet vervuld was geworden door de oprichting van een waarborgfonds dat het ontbreken van een verzekering moet goedmaken. De tussenkomstprocedure beoogt een vluggere ontknoping van de processen die eerst op strafrechtelijk en later op burgerrechtelijk gebied moesten worden gevoerd. Daarom interpreteerde de rechtspraak art. 9 in de zin voorgesteld door de commissie voor de Justitie van de Senaat en liet de tussenkomst van het Fonds voor de strafrechter toe (Brussel, 21 dec. 1962, *Pas.*, 1963, II, 98). Ook het actueel en persoonlijk belang van het Waarborgfonds zelf bij veroordeling of vrijspraak in geval van vervolging

wegens niet-verzekering werd aangehaald om zijn vrijwillige tussenkomst ontvankelijk te verklaren (Brussel, 24 april 1964, *R.G.A.R.*, 1964, 7341).

67 Al was de rechtspraak eensgezind, toch stelde de regering in het wetsontwerp tot volledige vervanging van de Wet van 1 juli 1956 een tekst voor, waarbij uitdrukkelijk werd bepaald dat een vonnis, gewezen in een geschil ter zake van door een motorrijtuig veroorzaakte schade, tegen het Gemeenschappelijk Fonds, tegen de aansprakelijke persoon of tegen de benadeelde slechts kan worden ingeroepen indien ze in het geding partij zijn geweest of zijn geroepen (*Gedr.St., Kamer*, 851 [1963-64] nr. 1, art. 20, § 3 en *Senaat*, 503 [1968-69] art. 20, § 3). De voorgestelde bepaling, die door de Kamer werd goedgekeurd, werd echter gelicht uit de door beide Wetgevende Kamers goedgekeurde tekst, die de Wet van 4 juli 1972 werd.

Doch rijst er thans geen enkele twijfel meer omtrent de ontvankelijkheid van de tussenkomst van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds. Art. 50 § 4, van de Wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen bepaalt immers dat, wanneer de burgerlijke rechtsvordering tot vergoeding van de door een motorrijtuig veroorzaakte schade wordt ingesteld voor het strafgerecht, het Fonds door de benadeelde in het geding kan worden geroepen en ook vrijwillig daarin kan tussenkomen onder dezelfde voorwaarden als wanneer de vordering voor het burgerlijk gerecht was gebracht, maar dat het strafgerecht geen uitspraak kan doen over de rechten die het fonds kan doen gelden tegen de aansprakelijke persoon of eventueel tegen zijn verzekeraar.

68 De rechtspraak is echter verdeeld omtrent het recht van tussenkomst van het Fonds, wanneer de verdachte beweert dat het ongeval veroorzaakt is door een niet-geïdentificeerd motorrijtuig.

De meeste beslissingen nemen aan dat in dit geval het recht van tussenkomst niet openstaat voor het Fonds, omdat dan geen burgerlijke rechtsvordering is ingeleid. Het recht van de verzekeraar om tussen te komen voor de strafrechter is immers beperkt tot het geval van inleiding van een burgerlijke rechtsvordering tegen de verzekerde (zie verder, nr. 85) (Brussel, 3 febr. 1971, *Pas.*, 1971, II, 158; Bergen, 11 sept. 1975, *R.G.A.R.*, 1976, 9652; Corr. Leuven, 18 april 1962, *R.W.*, 1962-63, 284; Corr. Dinant, 6 juni 1966, *J.Liège*, 1966-67, 5). Het Fonds kan ten gevolge de niet-ontvankelijkheid van zijn tussenkomst in een dergelijk geval geen schade lijden daar, om het even wat het strafgerecht zou beslissen, het vonnis nooit ingeroepen zou kunnen worden tegen de thans nog onbekende bestuurder noch tegen het Fonds zelf en de burgerlijke rechter voor wie het Fonds zou kunnen worden gedagvaard, geen enkele bindende beslissing tegenover die partij in het strafvonnis zou vinden en volkomen vrij over de eis zou kunnen oordelen (Corr. Leuven, 4 febr. 1965, *R.W.*, 1965-66, 687). Het belang van de burgerlijke partijen kan ook de juridische voorwaarden van de ontvankelijkheid van de tussenkomst niet wijzigen (Corr. Luik, 16 okt. 1972, *J.Liège*, 1972-73, 171).

Andere beslissingen oordelen echter tegen de voorwaarden van art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 en van art. 50 § 4 van de Wet van 9 juli 1975 in (*J. DE RUYCK, Le Bureau*

Belge des assureurs automobiles. Le Fonds commun de garantie automobile. L'assurance automobile frontière, blz. 392 e.v.) dat, wanneer de verdachte van het ongeval toeschrijft aan een fout van een onbekend gebleven automobilist, het Fonds vrijwillig of gedwongen voor de strafrechter kan tussenkomen, omdat er anders gevaar is dat verscheidene gerechten, die achtereenvolgens kennis krijgen van de zaak, het rijgedrag van de betrokken autobestuurders op uiteenlopende wijze zouden beoordelen (Brussel, 15 jan. 1975, *R.G.A.R.*, 1977, 9717 met noot J.L.F.; 11 okt. 1978, *J.T.*, 1979, 163; Corr. Tongeren, 15 juni 1960, *Bull.Ass.*, 1961, 406; Corr. Luik, 4 juni 1980, *J.Liège*, 1981, 49).

69 Het Gemeenschappelijk Waarborgfonds kan niet tussenkomen om voor te houden dat de verzekeraar rechtsgeldig verbonden is en dat hij tevergeefs enige nietigheid of verval ten aanzien van de benadeelden pooft in te roepen (Corr. Kortrijk, 6 jan. 1960, *R.W.*, 1959-60, 1412; *Bull.Ass.*, 1960, 427 met noot R.V.G.). Het Fonds kan immers slechts tussenkomen ingeval er geen verzekering is of wanneer het voertuig niet gedekt is door een geldige verzekering.

§ 2. De rechtspersonen vrijgesteld van de verplichting tot verzekering

70 De Staat, de Regie van Telegraaf en Telefoon, de Regie der Luchtwegen, de Regie der Rijksschool- en vriesdiensten, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, de Regie der Posten zijn vrijgesteld van de verplichting om een verzekering aan te gaan voor hun motorrijtuigen mits zij, onder de voorwaarden van de Wet van 1 juli 1956, zelf de burgerrechtelijke aansprakelijkheid dekken van alle houders of bestuurders van die motorrijtuigen. Dezelfde vrijstelling kan door de Koning worden verleend aan de instellingen van openbaar nut voor gemeenschappelijk vervoer die hij aanwijst en onder de voorwaarden die hij bepaalt (art. 14 van de Wet van 1 juli 1956).

Volgens art. 1 van de Wet van 1 juli 1956 wordt voor de toepassing van deze wet onder verzekeraar verstaan de verzekeringsonderneming door de Koning toegelaten en het bureau, belast met de afwikkeling van de schade, welke in België is veroorzaakt door motorrijtuigen, die gewoonlijk in het buitenland zijn gestald.

De vraag rijst of de Staat en de andere bedoelde rechtspersonen voor de toepassing van art. 9 van de Wet als verzekeraar mag worden aangezien en meteen voor het strafrecht vrijwillig kan tussenkomen of in de zaak kan worden betrokken.

71 De rechtsleer was hierover reeds bij de afkondiging van de Wet verdeeld. De vrijstelling van de verplichting om een verzekering aan te gaan wordt verleend, mits de Staat en de andere bedoelde rechtspersonen, onder de voorwaarden van de wet, zelf de burgerrechtelijke aansprakelijkheid voor hun voertuigen, dekken. MINET meent dat de belangrijkste bepaling van de wet de toekenning aan de benadeelde van een eigen recht tegen de verzekeraar betreft, met de eraan verbonden proceduremogelijkheden. Daaruit besluit hij dat de benadeelde de Staat en de andere bedoelde

rechtspersonen in de zaak voor het strafgerecht kan betrekken (A. MINET, *Principes de l'assurance automobile obligatoire et droits des tiers lésés*, J.T., 1957, 473 e.v.). De verslaggever van de commissie voor de Justitie van de Senaat was gedurende de bespreking van het wetsontwerp betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering ook van oordeel dat het begrip verzekeraar in de zin van art. 9 in zijn algemene betekenis moet worden verstaan en dat de lichamen die met toepassing van art. 14 van de Wet zelf van de verzekering zijn vrijgesteld, voor het strafgerecht kunnen tussenkomen of in de zaak worden betrokken (*Gedr.St., Senaat*, 276 [1955-56] blz. 4).

Dit standpunt werd niet algemeen bijgetreden (A. JANSSENS-BRIGODE, *L'assurance de responsabilité*, nr. 332), of soms werd wijselijk gewacht op de interpretatie van het begrip van de verzekeraar door de rechterlijke macht (CASSART/PARDON, *Les principes juridiques nouveaux introduits par la loi sur l'assurance obligatoire des véhicules automoteurs*, J.T., 1956, 610; CASSART/BODSON/PARDON, *L'assurance obligatoire de responsabilité civile*, blz. 177 en 249; R. DALCQ, *Traité de responsabilité civile* in *Nov., Droit civil*, V, 1, nr. 1417).

72 De redenering van MINET overtuigde een deel van de rechtspraak niet. Weliswaar zijn luidens art. 14 van de Wet van 1 juli 1956 de Staat en de andere bedoelde rechtspersonen ontslagen van de verplichting om een verzekering aan te gaan, doch zulks geeft hun volgens die rechtspraak nochtans niet de hoedanigheid van verzekeraar, zoals ze bij art. 1 en 2 van de Wet bepaald wordt en zoals ze door art. 9 vereist is om vrijwillig tussen te komen. Daarbij werd eraan herinnerd dat die wettekst een uitzonderlijke bepaling is daar hij een andere partij dan die welke het Wetboek van Strafvordering en de wetten betreffende de strafrechtspleging aanduiden, in het strafproces toelaat. Een dergelijke bepaling moet derhalve eng geïnterpreteerd worden. Uit dit alles werd nog een reden afgeleid om aan te nemen dat wanneer de wetgever het woord verzekeraar gebruikt, hij voorzeker uitsluitend bedoeld heeft die instellingen die namens en in de plaats van een andere persoon, diens verplichtingen inzake schadeloosstelling te vervullen hebben (*Mil.Ger.*, 26 febr. 1959, *Pas.*, 1959, II, 235; *Luik*, 25 sept. 1970, *R.W.*, 1970-71, 478).

Deze rechtspraak gaat in tegen andere beslissingen die stellen dat de Wet de Staat en de andere bedoelde rechtspersonen toegelaten heeft hun eigen verzekeraar te zijn onder de voorwaarde dat ze wel degelijk dezelfde verplichtingen als de verzekeraar op zich zouden nemen, zowel ten aanzien van de benadeelden als ten aanzien van hun eigen personeel of organen (*Brussel*, 6 jan. 1966, *Bull.Ass.*, 1967, 821 met noot R.V.G. dat *Rb. Brussel*, 3 jan. 1966, *Bull.Ass.*, 1967, 814 bevestigt). Deze andersluidende rechtspraak steunde op de reeds aangehaalde parlementaire handelingen van de Wet en op de opzet van de wetgever om niet alleen de slachtoffers van de verkeersongevallen te beschermen maar ook, hoewel in bijkomende orde, de verzekerde-aansprakelijke. De houders of bestuurders van de motorrijtuigen van de Staat en de andere bedoelde rechtspersonen zouden, volgens deze rechtspraak, wegens niet-verzekering gestraft kunnen worden, wanneer de Staat en de andere bedoelde rechtspersonen niet met een erkende verzekeraar voor de toepassing van de Wet van

1 juli 1956 werden gelijkgesteld. Vermits de Staat de verplichtingen omschreven in de Wet moet nakomen, kan de bestuurder van zijn voertuig, die voor het strafgerecht vervolgd wordt, hem in de zaak betrekken en vragen dat hij veroordeeld wordt tot schadeloosstelling tegenover de burgerlijke partijen (Brussel, 6 mei 1970, *J.T.*, 1970, 512).

De cassatierechter heeft zich niet uitdrukkelijk uitgesproken over de vrijwillige of gedwongen tussenkomst van de Staat en van de andere bedoelde rechtspersonen voor het strafgerecht in een geschil ter zake van door zijn motorrijtuigen veroorzaakte schade. Nochtans mag uit het arrest van 12 november 1970 (*Arr.Cass.*, 1971, 237, *Pas.*, 1971, I, 224) besloten worden dat het Hof van Cassatie aanneemt dat de Staat en de instelling van openbaar nut waarvan sprake is, die handelt ingevolge de verplichting welke ze op zich kunnen nemen en uitvoeren om zelf de burgerrechtelijke aansprakelijkheid te dekken van personen, die hun motorrijtuigen bestuurden, zich ten aanzien van die personen in een soortgelijke toestand bevinden als die waarin de verzekeraar zou verkeerd hebben met wie de Staat daartoe een met de wet overeenstemmende verzekering zou hebben aangegaan. Hetzelfde arrest stelt dat de houders of bestuurders van de motorrijtuigen van de Staat verzekerd zijn in de zin van de Wet van 1 juli 1956.

Het Openbaar Ministerie had geconcludeerd in de andere zin omdat volgens hem de Wet van 1 juli 1956 tot doel heeft de schadeloosstelling van de slachtoffers van verkeersongevallen te verzekeren, maar niet de patrimoniale belangen van hen die de schade veroorzaakten, te vrijwaren (zie M. MAHIEU, *La nature juridique des obligations mises à charge de l'Etat par l'article 14 de la loi du 1er juillet 1956 sur l'assurance automobile obligatoire*, *R.G.A.R.*, 1972, 8832 en noot R.V.G. onder *Cass.*, 12 nov. 1970, *Bull.Ass.*, 1971, 255 e.v.). Dit standpunt overtuigt niet ten volle. De bedoeling van de wetgever is geweest zowel de belangen van de benadeelde als deze van de verzekerde te vrijwaren (*Cass.*, 17 nov. 1958, *Arr.Cass.*, 1959, 232, *Pas.*, 1959, I, 278; 19 maart 1973, *Arr.Cass.*, 1973, 707, *Pas.*, 1973, I, 674) (zie boven, nr. 52).

73 In 1964 heeft de regering een wetsontwerp neergelegd tot volledige vervanging van de Wet van 1 juli 1956 door een nieuwe tekst. Dit ontwerp (*Gedr.St.*, *Kamer*, 851 [1963-64] blz. 60 e.v.) werd op 25 juni 1969 door de Kamer goedgekeurd. Vervolgens werd het overgezonden aan de Senaat (*Gedr.St.*, *Senaat*, 503 [1968-69] blz. 5). In dit ontwerp werd uitdrukkelijk bepaald dat de Staat en de andere vrijgestelde instellingen ten opzichte van de benadeelde met een verzekeraar zijn gelijkgesteld. Daarom werd in de tekst voorgesteld dat ze in de zaak betrokken kunnen worden voor het strafgerecht waarbij de burgerlijke rechtsvordering tegen degene die de schade heeft veroorzaakt, aanhangig is (art. 9 van het wetsontwerp). De voorgestelde tekst werd tenslotte niet gestemd omdat wegens internationale verplichtingen enkele bepalingen ervan werden afgescheiden en onmiddellijk goedgekeurd, terwijl het overige gedeelte van de wettekst nooit verder besproken werd (S. FREDERICQ, *De Wet van 4 juli 1972 tot wijziging van de Wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen*, *R.W.*, 1973-74, 1025 e.v.).

74 Uit dat wetsontwerp werd *a contrario* besloten dat thans de Staat en de instellingen van openbaar nut waarvan sprake is in art. 14 van de Wet van 1 juli 1956, niet vrijwillig of gedwongen zouden mogen tussenkomen voor het strafgerecht. Gesteld werd dat de gedwongen tussenkomst van de Staat onmogelijk is, zolang de Wet in voormelde zin niet gewijzigd is (Antwerpen, 16 febr. 1981, *Pas.*, 1981, II, 32). De rechtspraak in deze zin kan bezwaarlijk bijgetreden worden omdat zij geen rekening houdt met de vrijwaring van de rechten van de benadeelde en van de verzekerde, die de wetgever op het oog had door de dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid te eisen (Cass., 12 nov. 1970, *Arr.Cass.*, 1971, 237, *Pas.*, 1971, I, 224).

§ 3. Burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen

75 De tussenkomstmogelijkheden omschreven in art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 betreffen slechts de verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen en niet andere verzekeraars. Er kan derhalve geen vordering tot bindendverklaring van vonnis gesteld worden voor het strafgerecht tegen de arbeidsongevallen-verzekeraar (Brussel, 1 maart 1967, *J.T.*, 1967, 55 met noot J.L. FAGNART). Dezelfde verzekeraar kan evenmin vrijwillig tussenkomen voor de strafrechten om de vordering, die de Wet op de Arbeidsongevallen hem toekent, uit te oefenen (Corr. Luik, 28 jan. 1959, *J.Liège*, 1959-60, 28). Ook de tegenverzekeraar kan voor de strafrechter niet als partij optreden tegen zijn verzekerde (Corr. Aarlen, 22 dec. 1958, *Bull.Ass.*, 1959, 740) evenmin de ziekte- en invaliditeitsverzekeraar van de burgerlijke partij (Corr. Namen, 7 jan. 1983, *Rev.rég.dr.*, 1983, 162).

Vereist is dat de tussenkomende of opgeroepen verzekeraar de burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen dekt. Daarom is de vrijwillige tussenkomst van de verzekeraar van de burgerrechtelijke bedrijfsaansprakelijkheid van een garage, werkgever van de beklaagde (Pol. Luik, 29 jan. 1974, *R.G.A.R.*, 1974, 9251) en de vordering tot bindendverklaring ingesteld door de beklaagde tegen de verzekeraar van zijn burgerrechtelijke aansprakelijkheid bij een vliegtuigongeval (Cass., 14 dec. 1983, *R.W.*, 1984-85, 902, *R.Dr.Pén.*, 1984, 405) voor een strafrechtbank niet toelaatbaar. Evenzo moet de eis tot tussenkomst tegen de verzekeraar steunen op de wettelijke of contractuele verbintenissen die voortvloeien uit een verzekeringscontract, om grond op te leveren tot gedwongen tussenkomst van de verzekeraar. Een oproeping tot tussenkomst op grond van een quasi-delictuele fout welke de aansprakelijkheid zelfs van de verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen medebrengt, is voor het strafgerecht niet ontvankelijk (Cass., 30 mei 1960, *Arr.Cass.*, 1960, 869, *Pas.*, 1960, I, 1114). Doch de partijen bij een contract betreffende de verplichte verzekering inzake motorrijtuigen kunnen overeenkomen dat dezelfde rechtsregeling van toepassing is op een aanvullende verzekering waarbij de dekking van de verzekeraar wordt uitgebreid tot de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de verzekeringnemer, zijn echtgenoot en zijn kinderen die bij hem inwonen, in hun hoedanigheid van bestuurder of van burgerrechtelijke aansprakelijke voor de bestuurder van een rijtuig dat aan een derde toebehoort en dat occasioneel bestuurd wordt, zelfs indien het in de polis aangeduide rijtuig in gebruik zou

zijn. De verzekerde en de benadeelde hebben in dat geval het recht om de verzekeraar te dagvaarden voor het strafgerecht onder de voorwaarden bepaald in art. 9, vierde en vijfde lid (Cass., 10 juni 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 1114, *Pas.*, 1974, I, 1041).

§ 4. Het Belgisch Bureau van Autoverzekeraars

76 Het Bureau, belast met de afwikkeling van de schade welke in België is veroorzaakt door motorrijtuigen, die gewoonlijk in het buitenland zijn gestald, is voor de toepassing van de Wet van 1 juli 1956 een verzekeraar. Alle bepalingen van de Wet van 1 juli 1956 zijn derhalve op het Belgische Bureau voor Autoverzekeraars toepasselijk. Wanneer de bestuurder van een buitenlands motorrijtuig voor het strafgerecht wordt vervolgd en de benadeelde zijn burgerlijke rechtsvordering tot herstelling van de geleden schade voor hetzelfde gerecht instelt, kan hij het Bureau in de zaak betrekken (R. ULRIX, *Het waarborgfonds, het Belgisch Bureau der automobielverzekeraars en de grensverzekering*, R.W., 1956-57, 1599 e.v.).

AFDELING II

DE FEITELIJKE LEIDING VAN HET GEDING

77 Art. 9, eerste lid, van de Wet van 1 juli 1956 herinnert aan het principe van gemeen recht dat een vonnis op burgerrechtelijk gebied slechts kan worden tegengeworpen aan de verzekeraar indien hij in het geding partij is geweest dan wel daarin is geroepen.

De wet bepaalt nochtans dat het vonnis, dat in een geschil tussen de benadeelde en de verzekerde is gewezen, aan de verzekeraar eveneens kan worden tegengeworpen indien is komen vast te staan, dat hij in feite de leiding van het geding op zich heeft genomen (art. 9, tweede lid).

De wetgever heeft gemeend dat de door de verzekeraar aangenomen houding gedurende het strafproces een afwijking rechtvaardigt op de regel volgens welke het gezag van het gewijsde op burgerrechtelijk gebied betrekkelijk is, in die zin dat het slechts kan worden tegengeworpen aan de in de zaak betrokken partijen (Cass., 5 sept. 1968, *Arr.Cass.*, 1969, 11, *Pas.*, 1969, I, 16; *Bull.Ass.*, 1968, 1038 met noot R.V.G.; Brussel, 16 mei 1969, *Pas.*, 1969, II, 200; Rb. Charleroi, 18 jan. 1962, *J.T.*, 1963, 66). Hij oordeelde dat het niet billijk zou zijn dat de verzekeraar, die het verweer van de verzekerde tegen de benadeelde bekostigt en zich de leiding van de procesvorming voorbehoudt, zou kunnen staande houden dat hij buiten het geding staat omdat hij juridisch gesproken geen partij is. Dat onder die omstandigheden tegenover de verzekeraar geen beroep op het vonnis zou kunnen worden gedaan, achtte de wetgever strijdig met de goede trouw (*Gedr.St.*, *Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 30). Doch het gezag van het rechterlijk gewijsde heersende in de rechtsverhouding tussen de benadeelde, de verzekerde en de verzekeraar, strekt deze laatste evenzeer

als de twee anderen tot voordeel. Het bij art. 9, tweede lid, verleende vermogen is dus niet alleen aan de verzekerde en aan de benadeelde verleend, zodat dezen het gewezen vonnis aan de verzekeraar kunnen tegenwerpen, ook de verzekeraar, die in feite de leiding van het geding op zich heeft genomen, kan de beslissing aan de benadeelde tegenwerpen (Cass., 15 sept. 1966, *Arr.Cass.*, 1967, 63, *Pas.*, 1967, I, 59).

78 De Raad van State had in zijn advies van 22 juni 1956 geoordeeld dat deze bepaling ongetwijfeld moeilijkheden zou medebrengen en dat het heel moeilijk te bewijzen zal zijn dat de verzekeraar de leiding van het geding heeft gehad (*Gedr.St.*, *Kamer*, 351 [1954-55] nr. 1, blz. 6).

De wetgever meende in antwoord daarop dat de wijze waarop de verzekeraar de verdediging van zijn verzekerde heeft waargenomen niet van belang is. Het is voldoende dat de verzekeraar in feite deelgenomen heeft aan het tegen de verzekerde gevoerde geding (*Gedr.St.*, *Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 30). De feitelijke leiding van de procesvoering kan voortvloeien uit de omstandigheid dat de raadsman van de beklaagde voor de strafrechter in opdracht van de verzekeraar handelde (Cass., 30 mei 1969, *Arr.Cass.*, 1969, 948, *Pas.*, 1969, I, 884). Vereist is echter dat de verzekeraar, zij het bij monde van zijn raadsman, aanwezig is geweest tijdens alle stadia van de procedure en aan het debat heeft deelgenomen (Rb. Dendermonde, 7 okt. 1959, *R.W.*, 1959-60, 1504).

De bewijslast rust op de partij die beweert dat de verzekeraar in feite de leiding van het geding op zich heeft genomen (*Gedr.St.*, *Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 5). Wanneer uit geen enkel stuk van het dossier de feitelijke tussenkomst van de verzekeringsmaatschappij is gebleken, dient derhalve besloten te worden dat de advocaat van de beklaagde als persoonlijke raadsman optrad (Corr. Kortrijk, 6 jan. 1960, *R.W.*, 1959-60, 1412, *Bull.Ass.*, 1960, 427 met noot R.V.G.).

Uit de enkele omstandigheid dat de Staat of de instelling van openbaar nut die vrijgesteld zijn van de verplichting een verzekering aan te gaan voor hun motorrijtuigen onder de voorwaarden van art. 14 van de Wet van 1 juli 1956 (zie boven, nr. 70), de bestuurder van een motorrijtuig voor het strafgerecht door hun eigen raadsman hebben laten verdedigen, zonder vooraf mede te delen dat zij zich het recht voorbehielden om zich later op de bestuurder te verhalen, kan de rechter niet wettig afleiden dat de Staat of de instelling van openbaar nut hun verhaalsrecht hebben verloren of dat zij van dat recht afstand hebben gedaan (Cass., 14 mei 1981, *Arr.Cass.*, 1980-81, 1057, *Pas.*, 1981, I, 1057).

HOOFDSTUK III

GEVALLEN VAN TUSSENKOMST

79 Art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 houdt verschillende gevallen van tussenkomst in.

AFDELING I

GEDWONGEN TUSSENKOMST VAN DE VERZEKERAAR

80 Het vierde lid van art. 9 bepaalt dat de verzekeraar door de benadeelde partij of door de verzekerde in de zaak kan worden betrokken.

§ 1. Gedwongen tussenkomst op verzoek van de benadeelde

81 De benadeelde partij kan de verzekeraar in de zaak betrekken wanneer de burgerlijke vordering tot herstelling van de door een motorrijtuig veroorzaakte schade tegen de verzekerde wordt ingesteld voor het strafgerecht en wanneer de verzekeringnemer, indien deze niet tevens de verzekerde is, in het geding is geroepen.

82 De eerste voorwaarde stelt dat de burgerlijke vordering tegen de verzekerde voor het strafgerecht wordt ingesteld.

Hierbij heeft het geen belang dat de verzekerde verstek doet (CASSART/BODSON/PARDON, *L'assurance obligatoire de responsabilité civile*, blz. 175). De verstekdoende verzekerde is immers juridisch gesproken partij in het proces (E. BEYENS, *L'assurance des véhicules automoteurs*, in *Nov., Droit commercial*, V, nr. 157bis).

Wanneer geen enkele rechtsvordering tegen de verzekerde voor het strafgerecht rechtsgeldig ingesteld kan worden, kan de benadeelde de verzekeraar niet in de zaak betrekken. Het slachtoffer kan daarom de verzekeraar niet voor het strafgerecht oproepen tot tussenkomst, wanneer een niet geldige rechtstreekse dagvaarding ingesteld is tegen een persoon met diplomatieke immuniteit (Corr. Brussel, 21 dec. 1968, *Bull.Ass.*, 1971, 939 met noot S.). Doch men kan niet weigeren dat de verzekeraar van een diplomaat bij de debatten, waarbij hij kennelijk een vaststaand uit de verzekeringsovereenkomst voortvloeiend belang heeft, aanwezig is, mits dit in de zaak roepen beperkt is tot de juridische aanwezigheid van de verzekeraar en slechts bindendverklaring van het vonnis tot gevolg heeft zonder enige andere sanctie (Cass., 9 juni 1969, *Arr.Cass.*, 1969, 979, *Pas.*, 1969, I, 907).

De benadeelde kan de verzekeraar voor het strafgerecht in de zaak betrekken vooraleer hij zich burgerlijke partij gesteld heeft tegen de verdachte. Het volstaat dat

hij zich burgerlijke partij stelt op de terechtzitting waarop de verzekeraar gedagvaard werd (Cass., 25 nov. 1963, *Pas.*, 1964, I, 322).

De eis tot tussenkomst dient niet noodzakelijk *in limine litis* ingesteld te worden. Daaruit volgt echter niet dat hij altijd kan worden ingesteld tijdens de verdere behandeling van de zaak. De oproeping tot tussenkomst kan wel nog geschieden wanneer slechts een voorbereidende of bewarende uitspraak is gedaan en het recht van verweer van de verzekeraar niet geschaad kan worden. Doch de eis tot tussenkomst is niet meer ontvankelijk zelfs in zover hij strekt tot het voor de verzekeraar bindend verklaren van het bij de verdere behandeling van de zaak uit te spreken vonnis, wanneer de verzekeraar niet bij de zaak betrokken was toen aan de burgerlijke partij een bepaalde schadevergoeding als voorschot werd toegekend (Cass., 9 nov. 1970, *Arr.Cass.*, 1971, 225, *Pas.*, 1971, I, 214; Brussel, 31 dec. 1969, *J.T.*, 1970, 309; Luik, 5 febr. 1970, *R.G.A.R.*, 1970, 8431). De oproeping tot tussenkomst is ook onontvankelijk wanneer er reeds uitspraak werd gedaan over de strafvordering en het principe van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid (Cass., 4 jan. 1984, *R.W.*, 1984-85, 904, *J.T.*, 1984, 312).

De eis tot gedwongen tussenkomst van de verzekeraar door de benadeelde partij is van elke grond ontbloot wanneer het verzekeringscontract opgezegd werd vooraleer het schadegeval heeft plaatsgehad (Bergen, 9 febr. 1977, *Bull.Ass.*, 1977, 817) of op dat ogenblik opgeschort was (Brussel, 28 jan. 1970, *R.G.A.R.*, 1970, 8430).

83 De tweede voorwaarde is uitdrukkelijk bepaald bij art. 9, zesde lid: de verzekeraar kan alleen dan in de zaak betrokken worden wanneer de verzekeringnemer, indien deze niet tevens de verzekerde is, in het geding is geroepen (Corr. Kortrijk, 6 jan. 1960, *R.W.*, 1959-60, 1412, *Bull.Ass.*, 1960, 427 met noot R.V.G.; Corr. Aarlen, 2 maart 1964, *J.Liège*, 1963-64, 244).

Deze vereiste vindt haar verklaring hierin dat de verzekeraar die voor het strafgerecht in de zaak betrokken wordt, niet het recht heeft, zoals in burgerlijke zaken, om de verzekeringnemer in het geding te roepen opdat de beslissing ook aan deze zou kunnen worden tegengeworpen (*Gedr.St.*, *Kamer*, 351 [1955-56] nr. 2, blz. 2).

De verzekeringnemer dient niet de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de verzekerde te zijn (Corr. Luik, 2 april 1958, *J.T.*, 1958, 601; Corr. Dendermonde, 12 maart 1959, *Bull.Ass.*, 1960, 45).

De inzakeroeping van de verzekeringnemer is niet vereist wanneer hij partij in het geding is en in persoon tegenwoordig is bij de debatten (Cass., 16 jan. 1961, *Pas.*, 1961, I, 520; *anders*: Brussel, 8 april 1967, *R.W.*, 1966-67, 1862, *R.G.A.R.*, 1968, 8006 met noot J. SCORIELS).

Hoewel art. 9, zesde lid, van strikte interpretatie is, moet de tegen de verzekeraar gerichte rechtstreekse dagvaarding waarin de verzekeringnemer niet mede betrokken is, niet van ambtswege niet ontvankelijk verklaard worden, als de verzekeraar, in wiens belang de bepaling van art. 9 is geschreven, geen bezwaar oppert en verkiest ten gronde te concluderen. De bepaling is in het belang van de verzekeraar in de wet ingeschreven omdat het hem niet geoorloofd is zelf zijn verzekeringnemer voor de

strafrechter te dagen en hij soms belang kan hebben bij bindendverklaring van het vonnis. De te vellen beslissing kan de verzekeringnemer niet schaden vermits ze luidens art. 9, eerste lid, aan hem niet kan worden tegengeworpen (Brussel, 6 dec. 1969, *R.W.*, 1969-70, 1152).

§ 2. Gedwongen tussenkomst op verzoek van de verzekerde

84 De verzekerde kan de verzekeraar in de zaak betrekken, mits dezelfde voorwaarden vervuld zijn als wanneer het initiatief van de benadeelde uitgaat:

— de burgerlijke rechtsvordering tot herstelling van de door een motorrijtuig veroorzaakte schade moet voor het strafgerecht tegen de verzekerde zijn ingesteld.

— de verzekeringnemer, indien deze niet tevens de verzekerde is, dient in het geding te worden geroepen.

Doch de gevolgen van de eis tot tussenkomst van de verzekeraar, ingesteld door de verzekerde, zijn beperkter dan wanneer de verzekeraar door de benadeelde in de zaak wordt betrokken (zie verder, nr. 96).

De verzekerde heeft er belang bij dat het vonnis, gewezen in een geschil ter zake van een door een motorrijtuig veroorzaakte schade, aan de verzekeraar kan worden tegengeworpen.

Onder verzekerde wordt voor de toepassing van de Wet van 1 juli 1956 verstaan hij wiens aansprakelijkheid overeenkomstig de bepalingen van deze Wet is gedekt, dus de gerechtigde bestuurder. Wanneer deze bestuurder minderjarig is en vervolgd wordt voor het strafgerecht, kan ook zijn vader als burgerrechtelijk aansprakelijke van de schade door zijn zoon veroorzaakt, de verzekeraar oproepen tot tussenkomst (Cass., 21 sept. 1970, *Arr.Cass.*, 1971, 64, *Pas.*, 1971, I, 52; *anders*: Pol. Luik, 29 jan. 1974, *R.G.A.R.*, 1974, 9251).

De verzekerde kan de verzekeraar voor het strafgerecht in de zaak betrekken vooraleer het slachtoffer zich burgerlijke partij heeft gesteld. De eis tot tussenkomst is ontvankelijk wanneer de benadeelde zich burgerlijke partij stelt op een latere terechtzitting (Luik, 26 jan. 1966, *J.Liège*, 1965-66, 201).

De eis tot tussenkomst van de verzekeraar op verzoek van de verzekerde is niet meer ontvankelijk wanneer reeds uitspraak is gedaan op de strafvordering en over het principe van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid en de debatten voor de strafrechter slechts nog over de burgerlijke belangen worden voortgezet. In dat geval kan de verzekeraar niet meer de aansprakelijkheid van zijn verzekerde betwisten en zou zijn recht van verweer geschaad zijn (Pol. Namen, 11 febr. 1977, *J.Liège*, 1976-77, 184).

De kosten van de oproeping tot tussenkomst van de verzekeraar door de verzekerde zijn ten laste van de verzekerde omdat de procedure zuiver bewarend is en niets veroorlooft te denken dat tegen de gedaagde later een rechtsvordering zal worden ingesteld en hij daarbij in het ongelijk zal worden gesteld (Pol. Chatelet, 23 jan. 1958, *Bull.Ass.*, 1958, 410).

De eis tot gedwongen tussenkomst ingesteld door de verzekerde tegen de verzekeraar is niet ontvankelijk, wanneer hij steunt op een quasi-delictuele fout, welke de aansprakelijkheid van deze verzekeraar jegens hem medebrengt, en niet op de wettelijke of conventionele verbintenissen die voortvloeien uit een tussen hen tot stand gekomen verzekeringscontract (Cass., 30 mei 1960, *Arr.Cass.*, 1960, 869, *Pas.*, 1960, I, 1114).

AFDELING II

VRIJWILLIGE TUSSENKOMST VAN DE VERZEKERAAR

85 De verzekeraar kan eveneens vrijwillig tussenkomen voor het strafrecht.

De vroegere rechtspraak, die zowel de vrijwillige als de gedwongen tussenkomst van de verzekeraar verwierp, was onverenigbaar met de bepaling van art. 11 van de Wet van 1 juli 1956, dat de verzekeraar ertoe verplicht de benadeelde schadeloos te stellen niettegenstaande de excepties die hij aan de verzekerde zou kunnen tegenwerpen. Daarom heeft de wetgever de vrijwillige tussenkomst van de verzekeraar voor het strafrecht mogelijk gemaakt (*Gedr.St.*, *Kamer*, 351 [1954-55] nr. 1, blz. 4).

De vrijwillige tussenkomst van de verzekeraar is echter voor het strafrecht slechts ontvankelijk wanneer de burgerrechtelijke herstellvordering is ingesteld (Corr. Dinant, 23 febr. 1965, *R.G.A.R.*, 1965, 7551).

Al heeft de verzekerde verstek laten gaan, toch kan de verzekeraar vrijwillig tussenkomen omdat hij belang heeft bij de bepaling van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de verdachte en van de omvang van de schade (CASSART/BODSON/PARDON, *L'assurance obligatoire de responsabilité civile*, blz. 175; Brussel, 28 juni 1961, *R.W.*, 1961-62, 880).

Doch de verzekeraar kan niet vrijwillig voor het strafrecht tussenkomen wanneer de verzekerde niet in het geding aanwezig kan zijn omdat hij overleden is (Corr. Aarlen, 2 maart 1964, *Bull.Ass.*, 1964, 487).

De gevolgen van de vrijwillige tussenkomst van de verzekeraar zijn beperkt doordat het strafrecht geen uitspraak kan doen over de rechten die de verzekeraar kan doen gelden tegenover de verzekerde of de verzekeringnemer (art. 9, vierde lid) (zie verder, nr. 97).

AFDELING III

GEDWONGEN TUSSENKOMST VAN DE VERZEKERINGNEMER

86 De oproeping van de verzekeraar door de benadeelde of door de verzekerde voor

het strafrecht is slechts mogelijk wanneer de verzekeringnemer, indien deze niet tevens de verzekerde is, in het geding is geroepen (art. 9, zesde lid) (zie boven, nr. 83 e.v.).

Deze bepaling vindt haar verklaring hierin dat de verzekeraar die voor het strafrecht in de zaak betrokken wordt, niet het recht heeft, zoals in burgerlijke zaken, om de verzekeringnemer in het geding te roepen opdat de beslissing ook aan deze zou kunnen worden tegengeworpen (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 2, blz. 2).

Alleen de verzekeraar die vrijwillig tussenkomt, kan de verzekeringnemer voor het strafrecht in de zaak betrekken (art. 9, zevende lid). Hij kan aldus de beslissing over de burgerlijke rechtsvordering aan de verzekeringnemer tegenwerpen (*Gedr.St., Senaat*, 276 [1955-56] blz. 4). De verzekeraar die in het geding wordt geroepen, beschikt niet over deze bevoegdheid.

De gedwongen tussenkomst van de verzekeringnemer kan dus slechts een bindendverklaring van het vonnis tot gevolg hebben. De verzekeringnemer kan niet persoonlijk veroordeeld worden tot betaling van schadevergoeding. Art. 6 van de Wet van 1 juli 1956 kent trouwens aan de benadeelde een eigen recht slechts tegen de verzekeraar, doch niet tegen de verzekeringnemer, toe (*Brussel*, 17 maart 1961, *Pas.*, 1962, II, 69).

De verzekeringnemer dient niet de burgerrechtelijke aansprakelijke van de verzekerde te zijn. De inzakeroeping van de verzekeringnemer is niet vereist wanneer hij partij is in het geding en in persoon tegenwoordig is bij de debatten. Hoewel art. 9, zesde lid, van strikte interpretatie is, moet de tegen de verzekeraar gerichte rechtstreekse dagvaarding waarin de verzekeringnemer niet mede betrokken is, niet van ambtswege niet ontvankelijk verklaard worden, als de verzekeraar, in wiens belang de bepaling van art. 9 is geschreven, geen bezwaar oppert en verkiest ten gronde te besluiten (zie boven, nr. 83).

AFDELING IV

GEDWONGEN TUSSENKOMST VAN DE VERZEKERDE

87 Art. 9, derde lid, bepaalt dat de verzekeraar de verzekerde kan oproepen in het geding dat door de benadeelde tegen hem is ingesteld.

De wetgever nam deze bepaling aan om aan de verzekeraar een wapen tegen bedrog te geven en oordeelde dat dit recht van de verzekeraar behoort te blijven bestaan, zelfs wanneer de vordering van de benadeelde tegen de verzekerde is verjaard (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 30).

Het is echter twijfelachtig of dit geval de procedure voor de strafrechten betreft.

AFDELING V

TUSSENKOMST IN HOGER BEROEP

88 De rechtspraak heeft de problemen die kunnen rijzen ten gevolge van de vrijwillige of gedwongen tussenkomst van de verzekeraar voor het eerst in hoger beroep opgelost. In bepaalde beslissingen werd verwezen naar de bepaling van het gerechtelijk privaatrecht, die tussenkomst tot het verkrijgen van een veroordeling voor het eerst in hoger beroep verbiedt (oud art. 466 W.Rv. en art. 812, tweede lid, Ger.W.) (PERRICHON/LECLERCQ, *Appel en matière répressive, Rép.P.Dr.B., Complément I*, nr. 119*quinquies*). Anders zou aan de partij in het proces of aan de tussenkomende derde tegenover wie een nieuwe eis wordt gesteld, een graad van jurisdictie worden ontnomen.

89 Inzake gedwongen tussenkomst geldt de regel dat de eis tot gedwongen tussenkomst bepaald bij art. 9 van de Wet van 1 juli 1956, die enkel in hoger beroep wordt ingesteld, slechts ontvankelijk is wanneer hij uitsluitend tot voorwerp heeft het arrest bindend te horen verklaren voor de tot tussenkomst opgeroepen partij, doch dat een nieuwe eis, strekkende tot veroordeling van de gedwongen tussenkomende partij niet toelaatbaar is (Cass., 22 febr. 1960, *Arr.Cass.*, 1960, 582, *Pas.*, 1960, I, 720; Cass., 24 april 1961, *Pas.*, 1961, I, 904, *R.W.*, 1961-62, 1655; Brussel, 24 april 1964, *R.G.A.R.*, 1964, 7341; Corr. Turnhout, 25 april 1967, *R.W.*, 1967-68, 354).

Wanneer de benadeelden hun recht op vergoeding voor de eerste rechter hebben doen gelden door zich burgerlijke partij te stellen enkel tegen de beklaagde zonder te concluderen ten aanzien van de verzekeraar, tussenkomende partij, om hem samen met de beklaagde te doen veroordelen tot betaling van de toegekende vergoedingen, mag de rechter in hoger beroep de nieuwe rechtsvordering van de burgerlijke partijen, strekkende om de verzekeraar te doen veroordelen tot vrijwaring, niet aannemen (Cass., 8 mei 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1090, *Pas.*, 1967, I, 1056; Brussel, 30 maart 1962, *Bull.Ass.*, 1962, 488 met noot R.V.G.).

De eis tot tussenkomst ten einde het op de burgerlijke rechtsvordering te wijzen arrest bindend te doen verklaren voor de verzekeraar kan bij wijze van conclusie worden ingesteld ingeval de verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid reeds in de zaak is betrokken voor het hof van beroep (Cass., 8 sept. 1969, *Arr.Cass.*, 1970, 18, *Pas.*, 1970, I, 17).

Ook wanneer de dagvaarding tot gedwongen tussenkomst voor het eerst in hoger beroep uitgaat van de beklaagde, kan de verzekeraar niet wettig veroordeeld worden om aan de burgerlijke partijen, in solidum, de vergoedingen te betalen waartoe de beklaagde wordt veroordeeld, en kan niet wettig beslist worden dat de verzekeraar gehouden is de beklaagde te vrijwaren voor de bij het arrest tegen hem uitgesproken veroordelingen op burgerrechtelijk gebied, alsmede voor alle veroordelingen welke hij in de toekomst zou oplopen ingevolge de burgerlijke vorderingen spruitende uit het ongeval (Cass., 22 febr. 1960, *Arr.Cass.*, 1960, 582, *Pas.*, 1960, I, 720).

90 Dezelfde regels gelden voor de vrijwillige tussenkomst van de verzekeraar voor het eerst in hoger beroep.

De verzekeraar kan weliswaar eerst in graad van beroep tussenkomen, wanneer de beslissing op het hoger beroep zijn rechten kan schenden (Luik, 27 juni 1961, *Bull.Ass.*, 1962, 158; Brussel, 9 april 1964, *J.T.*, 1964, 543). Wanneer zodanige tussenkomst zich opdringt ten gevolge van de houding van de verzekerde, die naliet de verschijningsdatum voor de eerste rechter aan zijn verzekeraar mede te delen, moet de verzekerde in de kosten verwezen worden (Luik, 8 nov. 1961, *Bull.Ass.*, 1962, 99).

Doch de verzekeraar die pas in hoger beroep vrijwillig in de zaak is tussengekomen, kan te zijnen voordele en ten laste van een der betrokken partijen geen veroordeling verkrijgen en evenmin ten aanzien van een dezer partijen worden veroordeeld (Cass., 11 febr. 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 626, *Pas.*, 1974, I, 599; 15 sept. 1977, *Arr.Cass.*, 1978, 71, *Pas.*, 1978, I, 65).

Wanneer de verzekeraar in feite de leiding van het geding van haar verzekerde in eerste aanleg op zich heeft genomen, maar niet meer in hoger beroep omdat haar verzekerde bijgestaan wordt door een persoonlijke raadsman, ontnemt de houding van de verzekeraar in eerste aanleg haar niet het recht om voor het eerst in hoger beroep in het geding tussen te komen (Cass., 10 okt. 1966, *Arr.Cass.*, 1967, 178, *Pas.*, 1967, I, 183).

In geval de rechtsvordering van de verzekeraar bij het gerecht in hoger beroep aanhangig is gemaakt door het hoger beroep van de beklaagde tegen een vonnis waarbij de verzekeraar *in solidum* met de beklaagde tot betaling van schadevergoeding en in de kosten van de vordering werd veroordeeld, behoudt, volgens een cassatiearrest de verzekeraar steeds het recht om in het door de beklaagde voor het gerecht in hoger beroep aangebrachte geding vrijwillig tussen te komen, ook al is de verzekeraar voor de eerste rechter vrijwillig tussengekomen en heeft hij tegen diens beslissing geen hoger beroep ingesteld (Cass., 18 jan. 1971, *Arr.Cass.*, 1971, 477, *Pas.*, 1971, I, 457). Met DELVAUX mag evenwel aangenomen worden dat die uitspraak betwistbaar is. Weliswaar mag de verzekeraar voor het eerst in hoger beroep tussenkomen tot bewaring van zijn rechten. Doch wanneer hij in eerste aanleg reeds tussengekomen is, kan hij slechts door het instellen van hoger beroep voor het gerecht in hoger beroep optreden. Overtuigender is derhalve de beslissing die de vrijwillige tussenkomst van de beklaagde in hoger beroep verbiedt omdat hij geen gebruik heeft gemaakt van zijn recht hoger beroep in te stellen in de procedure waarin de verzekeraar hoofdberoep instelde en de geïntimeerde burgerlijke partijen incidenteel beroep instelden (Brussel, 22 mei 1981, *R.G.A.R.*, 1982, 10515 noot P.H. DELVAUX).

Dezelfde regels gelden voor het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds.

In geval van vervolging wegens niet-verzekering is de vrijwillige tussenkomst van het Fonds ontvankelijk, zelfs voor het eerst in hoger beroep, omdat het een actueel persoonlijk belang heeft bij de veroordeling of de vrijspraak (Brussel, 24 april 1964, *R.G.A.R.*, 1964, 7341).

HOOFDSTUK IV

GEVOLGEN VAN TUSSENKOMST

91 De gevolgen van de tussenkomst van de verzekeraar in de geschillen voor de strafrechter ter zake van door een motorrijtuig veroorzaakte schade doen vragen rijzen omtrent de rechten van de respectieve partijen, de rechtsmiddelen van de verzekeraar en het gezag van het gewijsde van de uitspraak van de strafrechter.

AFDELING I

RECHTEN VAN DE PARTIJEN

92 De rechten van de verzekeraar, van de verzekerde en van de benadeelde ten gevolge de verschillende gevallen van tussenkomst brengen de vraag naar het bewarend of het agressief karakter van de tussenkomst opnieuw ter sprake (zie boven, nr. 16).

§ 1. Rechten van de burgerlijke partij

93 De wetgever heeft de tussenkomst van de verzekeraar voor het strafgerecht mogelijk willen maken omdat anders de benadeelde niet onmiddellijk gebruik zou kunnen maken van de rechtstreekse vordering welke art. 6 van de Wet van 1 juli 1956 hem tegen de verzekeraar toekent (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1954-55] nr. 1, blz. 3). Wegens het eigen recht van de benadeelde tegen de verzekeraar kan de verzekeraar door het strafgerecht veroordeeld worden om de benadeelde partij schadeloos te stellen (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 2, blz. 2).

De rechtsleer (E. BEYENS, *L'assurance des véhicules automoteurs*, in *Nov., Droit commercial*, V, nr. 166 e.v.) en de rechtspraak zijn het erover eens dat uit de combinatie van art. 6 en 9 van de Wet van 1 juli 1956 volgt dat de strafrechter bevoegd is om de verzekeraar te veroordelen tot vergoeding van de door de verzekerde veroorzaakte schade (Cass., 24 jan. 1966, *Pas.*, 1966, I, 658; 22 mei 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1139, *Pas.*, 1967, I, 1102; Brussel, 16 maart 1962, *R.G.A.R.*, 1964, 7179; anders: Gent, 24 jan. 1962, *R.W.*, 1962-63, 1450). De strafrechter kan des te meer de verzekeraar samen met de verzekerde tot schadevergoeding veroordelen, daar art. 9, vierde lid, bepaalt dat de verzekeraar door de benadeelde in de zaak voor het strafgerecht kan worden betrokken onder dezelfde voorwaarden als zou de vordering tot herstelling van de door een motorrijtuig veroorzaakte schade voor het burgerlijk gerecht gebracht zijn (Gent, 29 mei 1965, *R.W.*, 1966-67, 1530; Corr. Brussel, 9 okt. 1959, *Bull.Ass.*, 1959, 567).

Het maakt hierbij weinig verschil of de veroordeling van de verzekeraar gegrond wordt op een uitzonderlijk toegelaten oproeping tot vrijwaring (Brussel, 16 maart 1962, *R.G.A.R.*, 1964, 7179) of op het eigen recht van de benadeelde tegen de verzekeraar (Pol. Nandrin, 11 juni 1958, *R.G.A.R.*, 1958, 6154).

Het eigen recht van de benadeelde ontnemt hem evenwel niet zijn rechtsvordering tegen de aansprakelijke derde. Beide vorderingen kunnen tegelijkertijd uitgeoefend worden, al hebben ze betrekking op verschillende bedragen (Cass., 25 okt. 1965, *Pas.*, 1966, I, 266; 13 okt. 1977, *Arr.Cass.*, 1978, 205; *Pas.*, 1978, I, 192; *anders*: Brussel, 30 sept. 1959, *Bull.Ass.*, 1960, 234).

94 De benadeelde partij kan een vordering strekkende tot vergoeding van haar schade tegen de verzekeraar instellen, ook als de verzekeraar niet door haar, doch door de verzekerde in de zaak is opgeroepen (Cass., 22 mei 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1139, *Pas.*, 1967, I, 1102).

De benadeelde kan zich burgerlijke partij stellen tegen de verzekeraar op de terechtzitting, al werd de verzekeraar slechts door een andere benadeelde in de zaak betrokken (Corr. Hoei, 25 febr. 1970, *J.T.*, 1970, 347, *R.G.A.R.*, 1970, 8450 met noot J. SCORIELS). Andersluidende rechtspraak kan bezwaarlijk goedgekeurd worden (Gent, 25 febr. 1959, *R.W.*, 1960-61, 237) omdat het in de zaak betrekken van de verzekeraar aan de burgerlijke partijstelling van de benadeelde persoon kan voorafgaan (Cass., 25 nov. 1963, *Pas.*, 1964, I, 322).

Zelfs indien de verzekeraar vrijwillig tussenkomt, kan de benadeelde zich tegen hem burgerlijke partij stellen en is de strafrechter bevoegd om hem te veroordelen tot vergoeding van de door de verzekerde veroorzaakte schade (Cass., 24 jan. 1966, *Pas.*, 1966, I, 658; 22 mei 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1139, *Pas.*, 1967, I, 1102). De wetgever heeft zich hierover duidelijk uitgesproken (*Gedr.St.*, *Kamer*, 351 [1955-56] nr. 2, blz. 2).

95 Wanneer de burgerlijke partij echter niet heeft gevraagd dat de tussengekomen verzekeraar wordt veroordeeld tot betaling van een vergoeding, kan de feitenrechter de verzekeraar daartoe niet wettig veroordelen, doch enkel vaststellen dat de beslissing voor hem bindend wordt verklaard (Cass., 10 maart 1975, *Arr.Cass.*, 1975, 768, *Pas.*, 1975, I, 696).

De eis van de benadeelde mag voor de strafrechter bij conclusie bekend gemaakt worden, na burgerlijke partijstelling. Derhalve kan de *exceptio obscuri libelli* niet opgeworpen worden wanneer de burgerlijke partij in de dagvaarding het schadegeval en de aansprakelijkheden duidelijk omschrijft en de verzekeraar in algemene bewoordingen aanspreekt om zijn veroordeling te verzoeken tot betaling van de nog te schatten schade, die uit het ongeval voortvloeit. De burgerlijke partij mag op een latere zitting de omvang van haar vordering tot schadevergoeding bij conclusie bepalen (Brussel, 8 april 1967, *R.G.A.R.*, 1968, 8024 met noot J. SCORIELS).

De burgerlijke partij kan echter voor het strafgerecht niet concluderen dat beslist wordt dat de verzekeraar al dan niet zonder voorbehoud de verzekerde moet dekken (Luik, 8 nov. 1961, *Bull.Ass.*, 1962, 99) omdat krachtens art. 9, vierde lid, van de

Wet van 1 juli 1956 het strafgerecht geen uitspraak kan doen over de rechten die de verzekeraar kan doen gelden tegenover de verzekerde of de verzekeringnemer.

§ 2. Rechten van de verzekerde

96 In tegenstelling met de burgerlijke partij, die kan vorderen dat de verzekeraar veroordeeld wordt tot vergoeding van de door de verzekerde veroorzaakte schade, kan de verzekerde voor het strafgerecht slechts tot bewaring van rechten ten aanzien van de verzekeraar optreden. De eis tot gedwongen tussenkomst van de verzekeraar op initiatief van de verzekerde is slechts ontvankelijk in zoverre hij strekt tot bindend verklaring van de uitspraak over de burgerlijke belangen (Corr. Aarlen, 22 dec. 1958, *Bull.Ass.*, 1959, 740; Pol. Chatelet, 29 jan. 1958, *Bull. Ass.*, 1958, 410).

De verzekerde kan de verzekeraar voor het strafgerecht niet tot vrijwaring oproepen zoals in de burgerlijke rechtspleging omdat anders de strafrechter zou moeten beslissen over de wederzijdse contractuele rechten van de verzekeraar en de verzekerde. Krachtens art. 9, vierde lid, van de Wet van 1 juli 1956 kan het strafgerecht echter geen uitspraak doen over de rechten die de verzekeraar kan doen gelden tegenover de verzekerde of de verzekeringnemer (E. BEYENS, *L'assurance des véhicules automoteurs*, in Nov., *Droit commercial*, V, nr. 171 e.v.; R. VAN GOMPEL, *Les problèmes de l'intervention de l'assureur de responsabilité civile automobile devant les juridictions répressives*, *Bull.Ass.*, 1962, 15).

Doch zelfs wanneer de verzekeraar niet door de benadeelde maar wel door de verzekerde in zake werd geroepen, kan de benadeelde een vordering strekkende tot vergoeding van haar schade tegen de verzekeraar instellen (zie boven, nr. 94).

De strafrechter is wel bevoegd om te beslissen dat de verzekeraar die ontkent de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de bestuurder te dekken, al dan niet in de zaak kan worden betrokken op grond van art. 9 van de Wet van 1 juli 1956. De beslechting van de betwisting nopens de vraag of de verzekeraar de civielrechtelijke aansprakelijkheid dekt, is geen uitspraak over de rechten die de verzekeraar kan doen gelden tegenover de verzekerde of de verzekeringnemer, in de zin van het evenbedoelde art. 9 (Cass., 7 maart 1962, *Pas.*, 1962, I, 766; 22 mei 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1139, *Pas.*, 1967, I, 1102; 18 juni 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 1145, *Pas.*, 1974, I, 1067; Brussel, 26 mei 1965, *R.G.A.R.*, 1965, 7543).

§ 3. Rechten van de verzekeraar

97 De rechten van de verzekeraar die voor het strafgerecht in de zaak wordt betrokken of vrijwillig tussenkomt, zijn beperkt.

De Raad van State had bij de neerlegging van het aanvankelijk ontwerp van de Wet betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering duidelijke vragen gesteld omtrent de bevoegdheden van het strafgerecht dat kennis neemt van een geschil ter zake van door een motorrijtuig veroorzaakte schade. De oorspronkelijk voorgestelde tekst liet in het duister of het strafgerecht zich voortaan kon uitspreken over alle

betwistingen die naar aanleiding van een verkeersongeval tussen de verzekerde, het slachtoffer en de verzekeraar kunnen rijzen en b.v. over vervallenverklaringen en aan de verzekering eigen excepties (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1954-55] nr. 1, blz. 6).

De regering diende een amendement in om te bepalen dat het strafgerecht geen uitspraak zal kunnen doen over de rechten welke de verzekeraar kan doen gelden tegen de verzekerde of de verzekeringnemer (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 2, blz. 2).

Dit goedgekeurde amendement leidde tot art. 9, vierde lid, *in fine*, waardoor de verzekeraar geen agressieve houding tegen de verzekerde voor het strafgerecht mag aannemen (E. BEYENS, *L'assurance des véhicules automoteurs*, in *Nov., Droit commercial*, V, nr. 173 e.v.; R. VAN GOMPEL, *Les problèmes de l'intervention de l'assureur de la responsabilité civile automobile devant les juridictions répressives*, *Bull.Ass.*, 1962, 13 e.v.).

98 Bijgevolg is het niet toegelaten dat de verzekeraar een beweerde *zware fout* van zijn verzekerde bij het strafgerecht aanklaagt en zo in de zaak tussenkomt ten einde later op hem of op de verzekeringnemer verhaal te nemen.

De rechtspraak motiveerde haar beslissingen niet alleen door te wijzen op het vierde lid, *in fine*, van art. 9, doch ook door eraan te herinneren dat de tussenkomst van de verzekeraar voor de strafrechter afhankelijk is van de voorwaarde dat deze kennis neemt van de civielrechtelijke vordering. Uit de combinatie van beide motieven volgt dat de wetgever de bevoegdheid van de strafrechter niet verder heeft willen uitstrekken dan voor de bescherming van de belangen van de benadeelde partijen en van de verzekerde vereist is (*Cass.*, 17 nov. 1958, *Arr.Cass.*, 1959, 232, *Pas.*, 1959, I, 278).

Uit dat alles mag dan ook besloten worden dat het verkeerd is te stellen dat de verzekeraar voor de strafrechter mag tussenkomen om voordeel te halen uit een tenlastelegging aangehouden tegen de verzekerde omdat deze wist dat zijn burgerrechtelijke aansprakelijkheid slechts gedekt was voor normale verkeersrisico's (*Luik*, 24 nov. 1977, *J.Liège*, 1977-78, 169).

99 De rechtspraak die aan de verzekeraar verbiedt tussen te komen met het oog op een later verhaal tegen de verzekerde of de verzekeringnemer, werd door de verzekeraars negatief onthaald. Sinds het arrest van 19 september 1968 (*Arr.Cass.*, 1969, 72, *Pas.*, 1969, I, 72), wordt aangenomen dat, wanneer de bestuurder tot twee afzonderlijke straffen is veroordeeld, de ene wegens onopzettelijke doodslag of slagen en verwondingen, de andere wegens het feit een wagen op een openbare plaats in staat van dronkenschap of alcoholintoxicatie te hebben bestuurd, door de uitspraak over de strafvordering zeker en noodzakelijkerwijze werd beslist dat de staat van de bestuurder noch de oorzaak, noch een van de oorzaken is geweest van het ongeval waarvoor hij aansprakelijk is gesteld. In dat geval is de bestuurder immuun voor de regresvordering van zijn verzekeraar (M. VAN QUICKENBORNE, *De regresvordering van de verzekeraar tegen de verzekerde wiens staat van dronkenschap afzonderlijk bestraft werd*). Deze cassatierechtspraak, die op fel verzet van

de feitenrechters is gestuit, werd herhaaldelijk bevestigd (M. VAN QUICKENBORNE, *De afzonderlijke bestraffing van de alcoholintoxicatie in het verkeer en de regresvordering van de verzekeraar: Een terugblik*, R.W., 1975-76, 465 e.v.).

Het Hof van Cassatie heeft zelfs een tijdlang dezelfde theorie gehuldigd betreffende de afzonderlijke bestraffing van loutere verkeersovertredingen en van de staat van dronkenschap of alcoholintoxicatie (Cass., 7 maart 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 744, *Pas.*, 1974, I, 697; 20 juni 1975, *Arr.Cass.*, 1975, 1127, *Pas.*, 1975, I, 1020; G. DELVOIE, *De regresvordering van de verzekeraar bij strafrechtelijke veroordeling van de verzekerde tot afzonderlijke straffen wegens inbreuk op de wegcode enerzijds; rijden onder invloed anderzijds*, R.G.A.R., 1977, 9708). Doch er heeft zich weldra een kentering in de rechtspraak van het Hof op dit gebied voorgedaan. Aangenomen werd dat de strafrechter die wegens sturen in staat van dronkenschap en wegens inbreuk op het wegverkeersreglement twee afzonderlijke straffen uitspreekt, weliswaar beslist dat men te doen heeft met afzonderlijke feiten, maar dat zulks niet belet dat elk van die feiten, die bewezen werden verklaard, afgezien van hun schadeverwekkende gevolgen, door de burgerlijke rechter als oorzaak van het ongeval en van de schade kunnen worden aangehouden. Bijgevolg kan de regresvordering van de verzekeraar dan worden toegestaan (Cass., 15 jan. 1976, *Arr.Cass.*, 1976, 572, *Pas.*, 1976, I, 550; 27 jan. 1978, *Arr.Cass.*, 1978, 637, *Pas.*, 1978, I, 617, R.W., 1977-78, 2211 met noot; *De Verz.*, 1978, 193; 16 okt. 1980, *Arr.Cass.*, 1980-81, 171, *Pas.*, 1981, I, 205; 16. jan. 1981, *Arr.Cass.*, 1980-81, 529, *Pas.*, 1981, I, 519).

Doch de rechtspraak blijft onveranderd in geval van vervolgingen uit hoofde van onopzettelijke slagen of doding, omdat de strafrechter dan noodzakelijk beslist of een fout het door art. 418 Sw. beoogde gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg oplevert en de oorzaak is van de letsels of de dood.

In de doctrine werd geoordeeld dat het strijdig is met de billijkheid dat de verzekeraar de mogelijkheid niet gehad heeft om voor de strafrechter zijn standpunt te verdedigen, terwijl hij de burgerrechtelijke gevolgen van de uitspraak zal moeten dragen. In het strafgeding wordt immers beslist over de eenheid of de dualiteit van het penaal feit, welke beslissing determinerend is voor de toewijzing van de regresvordering van de verzekeraar zonder dat deze op het strafrechtelijk aspect invloed mag uitoefenen (J. HIRSCH, *L'arrêt de la Cour de Cassation du 19 septembre 1968 et le recours de l'assureur*, J.T., 1969, 93 e.v.; E. SCHEPENS, *Het gezag van gewijsde van strafrechtelijke uitspraken*, R.W., 1968-69, 1153 e.v.; noten J. FONTEYNE onder Cass., 4 nov. 1971, R.G.A.R., 1972, 8920 en M. MAHIEU, onder hetzelfde arrest, J.T., 1972, 424; Cass., 19 maart 1973, *Arr.Cass.*, 1973, 707, *Pas.*, 1973, I, 674; Luik, 26 juni 1973, *J.Liège*, 1973-74, 9) (zie verder, nr. 139).

De tussenkomst van de verzekeraar mag echter geen betrekking hebben op de toepassing van de strafwet op haar verzekerde. Ter zake is alleen het Openbaar Ministerie bevoegd. De verzekeraar mag niet vragen dat de strafrechter een zelfde straf zou uitspreken wegens de onopzettelijke doodslag of slagen en verwondingen enerzijds en de dronkenschap of de alcoholintoxicatie anderzijds (Gent, 15 maart 1969, *Bull.Ass.*, 1969, 248 met noot R.V.G.; Corr. Nijvel, 17 dec.

1969, *Rec.jur.Niv.*, 1970, 133; Corr. Marche-en-Famenne, 16 juni 1970, *J.Liège*, 1970-71, 108). Een conclusie die zelfs onrechtstreeks daartoe zou strekken, dient als niet ontvankelijk uit de debatten geweerd te worden (Gent, 25 juni 1973, *R.G.A.R.*, 1973, 9158). Evenmin mag de verzekeraar gedurende het onderzoek ter rechtzitting agressief tegen de verzekerde optreden. De tussenkomende verzekeraar mag derhalve geen vraag doen stellen aan een getuige om te vernemen of zijn verzekerde zich in staat van dronkenschap bevond (Pol. Bastogne, 29 mei 1972, *R.G.A.R.*, 1972, 8892).

100 Agressieve tussenkomst door de verzekeraar voor het strafrecht is verboden (zie boven, nr. 16). De verzekeraar kan zich niet voegen bij het Openbaar Ministerie of bij de burgerlijke partij om een veroordeling van de verzekerde te doen uitspreken (Corr. Luik, 18 dec. 1957, *J.Liège*, 1957-58, 106). Hij kan evenmin een conclusie nemen om een misdrijf te doen vaststellen, dat niet ten laste van de verdachte wordt gelegd (Corr. Namen, 27 sept. 1979, *R.rég.dr.*, 1980, 251).

De verzekeraar mag dus voor het strafrecht niet tegen zijn verzekerde tussenkomen (Corr. Aarlen, 22 dec. 1958, *Bull.Ass.*, 1959, 740) of zich burgerlijke partij tegen hem stellen, wanneer hij de schade veroorzaakt door het verkeersongeval van zijn verzekerde heeft vergoed. In dit laatste geval zou het strafrecht immers ook de rechten dienen te onderzoeken welke de verzekeraar zou kunnen doen gelden tegen zijn eigen verzekerde (Corr. Tongeren, 19 okt. 1966, *R.G.A.R.*, 1967, 7861).

Doch bezwaarlijk kan worden aangenomen dat de burgerlijke partijstelling van de benadeelde tegen de verzekeraar aan de bevoegdheid van de strafrechter ontsnapt enkel en alleen omdat de verzekeraar bij conclusie voorbehoud maakt om later op de verzekerde of op de verzekeringnemer verhaal te nemen (Brussel, 17 maart 1961, *Pas.*, 1962, II, 69). Deze beslissing overtuigt niet omdat anders een loutere reserve van de verzekeraar het eigen recht van de benadeelde onwerkzaam zou maken, terwijl de Wet van 1 juli 1956 tot doel heeft de schadeloosstelling van de slachtoffers van verkeersongevallen te verzekeren.

101 De verzekeraar kan dus voor het strafrecht geen rechten doen gelden tegenover de verzekerde of de verzekeringnemer (art. 9, vierde lid, *in fine*).

Hij kan echter wel de excepties tegenwerpen welke het bestaan zelf van de verzekeringsovereenkomst, haar draagwijdte en de dekking van het risico betreffen. Doch hij kan krachtens art. 11 van de Wet van 1 juli 1956 niet de excepties die uit de verzekeringsovereenkomst zelf voortvloeien, tegen de benadeelde aanvoeren (L. SCHUERMANS, *Action directe, exceptions, déchéances et recours. Quelques réflexions sur l'opposition d'intérêts entre assureur et assuré devant le juge répressif*, *R.G.A.R.*, 1982, 10458).

Daarom kan de strafrechter wel beslissen dat een verzekeraar die ontkent de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van een bestuurder van een motorrijtuig te dekken, al dan niet in de zaak voor het strafrecht kan worden geroepen door die bestuurder, tegen wie een burgerlijke rechtsvordering tot schadevergoeding is ingesteld (Cass., 7

maart 1962, *Pas.*, 1962, I, 766; 22 mei 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1139, *Pas.*, 1967, I, 1102; Brussel, 26 mei 1965, *R.G.A.R.*, 1965, 7543) (zie boven, nr. 96).

De strafrechter beslecht enkel de vraag of de verzekeraar de civielrechtelijke aansprakelijkheid dekt:

— wanneer de verzekeraar aanvoert dat, nu de bestuurder reeds bij een andere verzekeraar verzekerd was, hetzelfde risico niet door hem verzekerd kan worden en hij niet de verzekeraar van de bestuurder was, met het gevolg dat zijn tussenkomst niet ontvankelijk verklaard moet worden (Cass., 18 juni 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 1145, *Pas.*, 1974, I, 1067);

— wanneer de tussenkomende verzekeraar tegenwerpt dat het verzekeringscontract het litigieuze risico niet dekt en dat hij derhalve niet tot schadevergoeding jegens de benadeelde gehouden kan zijn (Cass., 2 okt. 1967, *Arr.Cass.*, 1968, 153, *Pas.*, 1968, I, 143).

De strafrechter mag ook beslissen dat zelfs indien, wegens het akkoord tussen de verzekerde en de verzekeraar, de uitwerking van de verzekeringsovereenkomst opgehouden heeft tussen de partijen vóór de dag van het ongeval, dit stopzetten aan de benadeelde niet kan worden tegengeworpen, omdat de verzekeraar zijn akkoord slechts gegeven heeft na het ongeval. In dit geval doet de strafrechter geen uitspraak over de rechten welke de verzekeraar kan doen gelden tegenover de verzekerde of de verzekeringnemer (Cass., 16 okt. 1967, *Arr.Cass.*, 1968, 238, *Pas.*, 1968, I, 224).

Doch de verzekeraar die, zonder het bestaan of de draagwijdte te betwisten van de verzekeringsovereenkomst die hem verbond met zijn verzekerde, vrijwillig tussenkomt om hen ten aanzien van de burgerlijke partij en de beklaagde te doen beslissen dat deze op het ogenblik van het ongeval geen recht meer had op dekking wegens niet betaling van de premies, doet wel tegen zijn verzekerde een recht gelden waarover het strafgerecht geen uitspraak kan doen (Cass., 14 jan. 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 537, *Pas.*, 1974, I, 510; Brussel, 10 febr. 1961, *Pas.*, 1962, II, 53).

AFDELING II

RECHTSMIDDELEN

102 De rechtspraak heeft, op grond van de in het Wetboek van Strafvordering geldende regels inzake rechtsmiddelen, de rechten van de verzekeraar met betrekking tot het verzet, het hoger beroep en het cassatieberoep bepaald.

§ 1. Verzet

103 Iedere partij kan verzet doen tegen een rechterlijke beslissing van een vonnisgerecht die tegen haar bij verstek werd uitgesproken en die haar nadelig is.

Een vonnis of een arrest bij verstek kan ook nadelig zijn voor de verzekeraar die voor

het strafgerecht vrijwillig of gedwongen is tussengekomen, zodat moet worden aangenomen dat hij eveneens bevoegd is om verzet te doen (J. D'HAENENS, *Belgisch strafprocesrecht*, II, B, blz. 67 e.v.).

Liet de tussenkomende verzekeraar verstek gaan en doet hij nadien verzet dan kan hij niet tot een hogere schadevergoeding worden veroordeeld vermits de toestand van opposant op zijn rechtsmiddel niet mag worden verzwaaard (R. DECLERCQ, *Enkele aspecten van de devolutieve werking van het verzet in strafzaken*, in *Liber Amicorum F. Dumon*, I, blz. 384).

Normalerwijze wordt de devolutieve werking van het verzet begrensd door de partij die het rechtsmiddel instelt. Doch net zoals inzake hoger beroep (zie verder, nr. 107) kan worden aanvaard dat de verbetering van de toestand van de verdachte, op dezes verzet, ook de tussenkomende partij, die geen geldig verzet instelde, ten goede komt (R. DECLERCQ, *a.w.*, blz. 387).

De tussenkomst van de verzekeraar is in de rechtspleging op verzet voor het eerst toelaatbaar. Net zoals de burgerlijke partijstelling na verzet van de bij verstek veroordeelde beklagde aangenomen wordt omdat ze volgens de rechtspraak geen verzwaring is van de toestand van de opposant, mag gesteld worden dat de burgerlijke partij tijdens de rechtspleging op verzet nieuwe eisen kan indienen, naast die welke in het verstekvonnis, waarbij zij nochtans berustte, reeds werden beslecht: ze zal haar burgerlijke partijstelling mogen uitbreiden tot de vrijwillig tussenkomende partij die zich voor het eerst manifesteert op verzet van de verdachte en dit ondanks het feit dat ze zich definitief had neergelegd bij de eerste beslissing (A. VANDEPLAS, *Over verzet in strafzaken*, R.W., 1972-73, 1805).

§ 2. Hoger beroep

A. RECHT OP HOGER BEROEP

104 De vrijwillige of gedwongen tussenkomende verzekeraar kan hoger beroep instellen tegen het vonnis dat hem veroordeelt tot schadevergoeding of dat de beslissing over de burgerlijke rechtsvordering voor hem bindend verklaart (CAS-SART/BODSON/PARDON, *L'assurance automobile obligatoire de responsabilité civile*, blz. 175; E. BEYENS, *L'assurance des véhicules automoteurs* in Nov., *Droit commercial*, V, nr. 180 e.v.; J. D'HAENENS, *Belgisch strafprocesrecht*, II, B, blz. 89; PERRICHON/LECLERCQ, *Appel en matière répressive*, Rép.P.Dr.B., Complément 1, nr. 119bis).

De verzekeraar die vrijwillig voor het strafgerecht is tussengekomen, heeft het recht hoger beroep in te stellen. Hij kan voor het gerecht in hoger beroep alle verdedigingsmiddelen doen gelden die de beklagde had kunnen inroepen, b.v. dat de verzekerde geen enkele fout had begaan of dat het schadebedrag kleiner was dan hetgeen in eerste aanleg was aangenomen. Het heeft hierbij geen belang dat in eerste aanleg de uitspraak over de burgerlijke rechtsvordering niet uitdrukkelijk voor de verzekeraar bindend is verklaard of dat geen enkele veroordeling tegen hem ten behoeve van de burgerlijke partij is uitgesproken, vermits het

vonnissen in geval van tussenkomst aan de verzekeraar kan tegengeworpen worden. De verzekeraar heeft dit recht niettegenstaande dat de verzekerde de burgerlijke partij heeft vergoed. Hij heeft immers belang zijn rechten en zijn verplichtingen in hoger beroep te doen vaststellen (Cass., 18 okt. 1965, *Pas.*, 1966, I, 219).

Deze bevoegdheid van de verzekeraar vloeit voort uit de hoedanigheid van zelfstandige partij, die ten gevolge van zijn tussenkomst in het strafproces verkrijgt (Brussel, 30 maart 1962, *J.T.*, 1962, 568) (zie boven, nr. 5).

Het regelmatig hoger beroep van de verzekeraar die vrijwillig voor het strafrecht is tussengekomen, is ontvankelijk zelfs indien het vonnis in kracht van gewijsde is getreden wat de beklaagde betreft (Brussel, 28 juni 1961, *R.W.*, 1961-62, 880).

Hoewel de beklaagde geen hoger beroep heeft ingesteld tegen de strafrechtelijke beschikkingen van een vonnis, heeft de verzekeraar krachtens zijn hoger beroep het recht de beslissing op de strafvordering te bestrijden, in zover deze grond oplevert voor zijn eigen veroordeling (Cass., 20 dec. 1971, *Arr.Cass.*, 1972, 382, *Pas.*, 1972, I, 382). Dezelfde regel geldt voor het Gemeenschappelijk Waarborgfonds dat voor het strafrecht is tussengekomen en met de beklaagde solidair veroordeeld is om de schade te vergoeden (Cass., 21 sept. 1982, *J.T.*, 1984, 252).

De bevoegdheid van de verzekeraar om hoger beroep in te stellen is echter beperkt door de bepaling van art. 9 van de Wet van 1 juli 1956, die aan de verzekeraar verbiedt een agressieve houding in het strafproces tegen de verzekerde aan te nemen. Het hoger beroep van de verzekeraar mag er niet toe strekken te verhinderen dat hij door de veroordeling van zijn verzekerde tot afzonderlijke straffen wegens onopzettelijke verwondingen en wegens alcoholintoxicatie later op die verzekerde geen verhaal zou kunnen nemen (Cass., 19 maart 1973, *Arr.Cass.*, 1973, 707, *Pas.*, 1973, I, 674; Gent, 25 juni 1973, *R.G.A.R.*, 1973, 9158; Luik, 26 juni 1973, *J.Liège*, 1973-74, 9). De wetgever heeft immers niet toegelaten dat de verzekeraar voor het strafrecht tussenkomt ten einde later op de verzekerde of op de verzekeringnemer verhaal te nemen (zie boven, nr. 98).

B. HOOFDBEROEP EN INCIDENTEEL BEROEP

105 Hoger beroep kan worden ingesteld als h o o f d b e r o e p en soms als incidenteel beroep.

Krachtens art. 203, § 2, Sv., beschikt de burgerlijke partij over een bijkomende termijn van vijf dagen, wanneer het rechtsmiddel tegen haar is gericht, om hoger beroep in te stellen tegen de beklaagde en de burgerrechtelijk aansprakelijke personen, die in het geding waren voor de eerste rechter en geen beroep hebben ingesteld, doch die ze in de zaak wil doen blijven. De rechtspraak heeft geoordeeld dat de tussenkommende verzekeraar voor de toepassing van art. 203 Sv. met de burgerrechtelijk aansprakelijke partijen moet worden gelijkgesteld (Brussel, 15 mei 1974, *R.G.A.R.*, 1975, 9420 met noot J.L. FAGNART).

De vrijwillig of gedwongen tussenkommende verzekeraar, kan incidenteel beroep instellen in alle gevallen waarin de burgerlijke rechtsovereenkomst tegen hem aangebracht is voor de rechter in hoger beroep (art. 203, § 4, Sv.). De verzekeraar moet dus gedaagde zijn om incidenteel beroep te kunnen instellen.

Ten gevolge van het hoger beroep van de beklaagde tegen de beslissing waarbij hij met de verzekeraar ten aanzien van de burgerlijke partij in *solidum* tot schadevergoeding wordt veroordeeld, wordt de verzekeraar echter geen geïntimeerde en mag hij dus geen incidenteel beroep instellen (Cass., 14 april 1975, *Arr.Cass.*, 1975, 887, *Pas.*, 1975, I, 800).

Aldus is ook de verzekerde geen gedaagde en kan hij derhalve geen incidenteel beroep instellen, wanneer de vrijwillig tussenkomende verzekeraar hoger beroep heeft ingesteld. In dat geval kunnen enkel de geïntimeerde burgerlijke partijen incidenteel beroep instellen (Brussel, 22 mei 1981, *R.G.A.R.*, 1982, 10515 met noot P.H. DELVAUX).

In tegenstelling met het burgerlijk procesrecht kan in het strafprocesrecht de gedaagde alleen incidenteel hoger beroep instellen tegen de partij die tegen haar hoofdberoep heeft ingesteld en niet tegen alle partijen die voor de beroepsinstantie in de zaak zijn (R. DECLERCQ, *Raakvlakken gerechtelijk privaatrecht-strafprocesrecht*, *T.P.R.*, 1980, 58 e.v.; J. D'HAENENS, *Belgisch strafprocesrecht*, II, B, blz. 90). Het incidenteel beroep dat de in hoger beroep gedaagde partij op de terechtzitting mag instellen, is uiteindelijk niets anders dan het aanwenden door deze partij van het rechtsmiddel dat zij zou hebben kunnen aanwenden bij wege van een oorspronkelijk hoger beroep dat binnen de wettelijke termijnen is ingesteld en dat gericht is tegen de beslissing betreffende de partij op wier hoger beroep zij gedagvaard werd.

Daarom kan, op het hoger beroep van de verzekeraar die in eerste aanleg vrijwillig was tussengekomen, de burgerlijke partij die voor de eerste rechter slechts een burgerlijke rechtsvordering tegen de beklaagde en een rechtstreekse rechtsvordering tegen de verzekeraar had ingesteld, geen incidenteel beroep instellen om de verzekeraar te doen veroordelen tot vrijwaring voor de betaling van de vergoedingen waartoe de beklaagde tegenover de burgerlijke partij veroordeeld was (Cass., 8 mei 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1090, *Pas.*, 1967, I, 1056).

Als de verzekeraar, tussengekomen partij, in eerste aanleg buiten de zaak is gesteld, kan hij in tweede aanleg niet veroordeeld worden wanneer er enkel hoger beroep is van de beklaagde en van het Openbaar Ministerie en incidenteel beroep van de burgerlijke partij tegen de beklaagde en tegen de verzekeraar. Tegen deze laatste kon immers geen incidenteel beroep worden gericht, vermits hijzelf niet in het geding in hoger beroep was (Cass., 27 juni 1978, *Arr.Cass.*, 1978, 1264, *Pas.*, 1978, I, 1230).

C. DEVOLUTIEVE WERKING

106 Het hoger beroep onderwerpt het bestreden vonnis aan de kennisneming van de beroepsinstantie. Doch de rechter in hoger beroep mag enkel uitspraak doen binnen de grenzen van het ingestelde beroep, dit is omtrent de beschikkingen van het vonnis die door het hoger beroep bestreden worden. De omvang van de devolutieve of overbrengende werking wordt bepaald door de partijen die het rechtsmiddel aanwenden (zie evenwel, wat de strafvordering betreft: Cass., 12 okt. 1976, *Arr.Cass.*, 1977, 186 en de ref. in voetnoot). De beslissing op het hoger beroep zal slechts gevolgen hebben ten aanzien van de partijen die voor de beroepsinstantie in de zaak zijn. Het bestreden vonnis behoudt kracht van gewijsde ten aanzien van de andere partijen (P.H. DELVAUX, *Intervention devant les juridictions répressives de l'assureur de la responsabilité civile automobile et contradictions de juge-*

ments, R.Crit.J.B., 1980, 335 e.v.; J. D'HAENENS, *Belgisch strafprocesrecht*, II, B, blz. 98 e.v.).

Het hoger beroep van het Openbaar Ministerie en van de vrijwillig tussenkomende partij kan niet ten gevolge hebben dat de burgerlijke rechtsvordering tegen de beklaagde voor het gerecht in hoger beroep aanhangig wordt gemaakt. De beslissing op die vordering is in kracht van gewijsde getreden ten aanzien van de beklaagde en het gerecht in hoger beroep mag er geen uitspraak over doen.

Het gerecht in hoger beroep mag zich evenwel daarom, rechtdoende op de enkele hogere beroepen van het Openbaar Ministerie en van de verzekeraar, niet onbevoegd verklaren om kennis te nemen van de burgerlijke rechtsvorderingen die de burgerlijke partij tegen de beklaagde heeft ingesteld, al heeft het het vonnis waarbij deze werd veroordeeld, gewijzigd en hem vrijgesproken (Cass., 3 jan. 1972, *Arr.Cass.*, 1972, 430, *Pas.*, 1972, I, 427; 16 nov. 1977, *Arr.Cass.*, 1978, 313, *Pas.*, 1978, I, 299).

Evenmin mag in een dergelijk geval de rechter in hoger beroep de beklaagde veroordelen tot een grotere schadevergoeding dan die welke de eerste rechter had toegekend (Cass., 8 mei 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1090, *Pas.*, 1967, I, 1056) of de door de beklaagde aan de burgerlijke partij verschuldigde vergoeding verminderen (Cass., 10 nov. 1975, *Arr.Cass.*, 1976, 319, *Pas.*, 1976, I, 309).

Ingevolge het hoger beroep van de verzekeraar kan de appelrechter, in een dergelijk geval, in de regel beslissen over de uitspraak over de burgerlijke rechtsvordering van de eerste rechter, doch enkel wat betreft het tegenwerpen daarvan aan die verzekeraar (Cass., 27 jan. 1969, *Arr.Cass.*, 1969, 504, *Pas.*, 1969, I, 478).

Op het enkele hoger beroep van het Openbaar Ministerie kan de appelrechter de beslissing van de eerste rechter waarbij de rechtsvordering van de burgerlijke partij tegen de tussenkomende partij gegrond is verklaard, niet vernietigen (Cass., 9 mei 1979, *Arr.Cass.*, 1979, 1073, *Pas.*, 1979, I, 1061).

107 Het hoger beroep kan dus slechts gevolgen hebben voor de partij die het instelt en ten aanzien van de partij tegen wie het gericht is. Doch het rechtsmiddel van de beklaagde kan baten aan zijn verzekeraar zelfs als die geen hoger beroep heeft ingesteld, doch voor het hof van beroep zoals in eerste aanleg tussengekomen is. Dezes aansprakelijkheid is afhankelijk van de schuld van de beklaagde. De vrijwillig tussenkomende verzekeraar is er slechts toe gehouden de veroorzaakte schade te vergoeden in zoverre die schade toegerekend wordt aan de beklaagde. Hieruit volgt dat, wanneer op het enkele hoger beroep van de beklaagde wordt beslist dat de schade niet aan hem kan worden toegeschreven of niet bestaat, die beslissing van de rechter in hoger beroep ten gevolge heeft dat de verzekeraar zich aan de gevolgen van de veroordeling kan onttrekken omdat zijn verplichting tegenover de burgerlijke partij voortaan voorkomt als zijnde zonder reden van bestaan (Cass., 28 okt. 1975, *Arr.Cass.*, 1976, 269, *Pas.*, 1976, I, 261). Doch ingevolge het hoger beroep van de beklaagde tegen de beslissing waarbij hij samen met de verzekeraar van de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon ten aanzien van de burgerlijke partij *in solidum* tot schadevergoeding wordt veroordeeld, wordt de vrijwillig tussenkomende partij niet ontheven van het verval wegens het niet-instellen van hoger beroep binnen de wettelijke termijn (Cass., 14 april 1975, *Arr.Cass.*, 1975, 887, *Pas.*, 1975, I, 800).

108 De nieuwe beoordeling van de zaak door de rechter in hoger beroep is dus beperkt tot de aspecten ervan die het voorwerp uitmaken van de beschikkingen van het vonnis waartegen het hoger beroep is gericht. Wat de beschikkingen van het vonnis *a quo* betreft waartegen geen hoger beroep is ingesteld, heeft het vonnis kracht van gewijsde. Dit belet evenwel niet dat de partijen in het debat alle aspecten van de zaak mogen betrekken om de beslissing over het door hen ingesteld beroep te beïnvloeden. De uitwerking van het hoger beroep kan niet beperkt worden doordat een andere partij in het vonnis heeft berust. Hieruit volgt dat aan de partij die hoger beroep heeft ingesteld het gezag van het gewijsde niet kan worden tegengeworpen, ook al is het vonnis t.a.v. andere partijen definitief geworden (J. D'HAENENS, *Belgisch strafprocesrecht*, II, B, blz. 103).

De rechter die kennis neemt van het enkele hoger beroep van de verzekeraar, is niet gebonden door de beslissing op de strafvordering, hoewel noch de beklagde, noch het Openbaar Ministerie hoger beroep hebben ingesteld. De verzekeraar heeft immers het recht om de aansprakelijkheid van de beklagde in hoger beroep te betwisten (zie boven, nr. 104).

De beslissing die niet bestreden wordt door bepaalde partijen die bevoegd zijn om te vragen dat zij gewijzigd wordt, is niet meer verbindend binnen de grenzen van het hoger beroep (noot E.K. onder Cass., 6 maart 1972, *Arr.Cass.*, 1972, 626, *Pas.*, 1972, 618). De rechter in hoger beroep mag dus niet beslissen dat de strafrechtelijke en civielrechtelijke beschikkingen van het bestreden vonnis, die ten opzichte van de beklagde in kracht van gewijsde zijn gegaan, bij ontstentenis van hoger beroep van deze laatste, van het Openbaar Ministerie en van de burgerlijke partijen, tegenover de verzekeraar, niettegenstaande zijn rechtsmiddel, kracht van gewijsde hebben (Cass., 20 dec. 1971, *Arr.Cass.*, 1972, 382, *Pas.*, 1972, I, 382; 19 maart 1973, *Arr.Cass.*, 1973, 707, *Pas.*, 1973, I, 674; Brussel, 28 juni 1961, *R.W.*, 1961-62, 880). Anders zou het rechtsmiddel van de verzekeraar praktisch veelal zonder enige uitwerking blijven.

109 Wanneer enkel de verzekeraar tegen de burgerlijke partijen hoger beroep instelt, verliest dus het bestreden vonnis zijn gezag van gewijsde tussen deze partijen, doch niet tussen de beklagde en de benadeelden (P.H. DELVAUX, *Intervention devant les juridictions répressives de l'assureur de la responsabilité civile automobile et contradictions de jugements*, *R.Crit.J.B.*, 1980, 335 e.v.).

Welke regels worden in dit geval toegepast op de betrekkingen tussen de verzekeraar en zijn verzekerde? Verondersteld kan worden dat in hoger beroep het aan de burgerlijke partij toegekend bedrag minder beloopt dan de vergoeding waartoe de verzekerde in eerste aanleg was veroordeeld of zelfs dat in hoger beroep geoordeeld wordt dat een fout in oorzakelijk verband met het ongeval niet bewezen is en de verzekeraar buiten de zaak wordt gesteld.

Een evolutie is desbetreffend merkbaar in de rechtspraak van het Hof van Cassatie. Aanvankelijk werd gesteld dat de verzekeraar slechts dan het voordeel van de beslissing in hoger beroep kan inroepen, indien de verzekerde hoewel door hem verzocht om hoger beroep in te stellen dit zou hebben verzuimd, in welk geval de

verzekerde persoonlijk moet instaan voor de schadelijke gevolgen van het niet-instellen van het rechtsmiddel (Cass., 9 dec. 1977, *Arr.Cass.*, 1978, 431 met noot E.K., *Pas.*, 1978, I, 411). De verzekeraar kan wel andersom een contractuele fout van de verzekerde aanvoeren door hem te verwijten geen hoger beroep in te stellen (Cass., 22 juni 1978, *R.W.*, 1978-79, 1438). Doch wanneer de verzekeraar zijn verzekerde niet tijdig ingelicht heeft nopens zijn beslissing hoger beroep in te stellen en de verzekerde aldus niet met kennis van zaken kon oordelen over de opportuniteit om hoger beroep in te stellen, kan de verzekeraar de gunstiger beslissing in hoger beroep niet invoeren (Cass., 22 juni 1978, *R.W.*, 1978-79, 1443; Brussel, 12 mei 1982, *R.G.A.R.*, 1983, 10707). Thans wordt echter aangenomen dat, wanneer de verzekerde die geen hoger beroep ingesteld heeft, opgeroepen is ter terechtzitting of vrijwillig is verschenen, zodat hij zijn verweer tijdens het debat in hoger beroep heeft kunnen voorbrengen, de verzekeraar de beslissing gewezen op het hoger beroep kan invoeren (Cass., 13 febr. 1983, *R.W.*, 1983-84, 78).

Daar waar vroeger werd gesteld dat het gezag van het gewijsde slechts geldt t.a.v. de partijen in hoger beroep en niet voor de verzekerde, zodat de betrekkingen tussen de benadeelden en de verzekerde enerzijds, en tussen de verzekeraar en de verzekerde anderzijds, verder beheerst blijven door het vonnis van de eerste rechter (Cass., 9 dec. 1977, *Arr.Cass.*, 1978, 431 met noot E.K., *Pas.*, 1978, I, 411), wordt thans de regel anders geformuleerd.

Het vonnis van de eerste rechter heeft geen gezag van gewijsde meer tegenover de verzekeraar en dit zowel in zijn verhouding ten aanzien van de burgerlijke partijen als ten aanzien van de verzekerde, voor zover het hoger beroep van de verzekeraar geen beperking inhield en de verzekerde opgeroepen is ter terechtzitting of vrijwillig is verschenen (Cass., 13 febr. 1983, *R.W.*, 1983-84, 78).

§ 3. Cassatieberoep

A. RECHT OP CASSATIEBEROEP

110 De verzekeraar die vrijwillig of gedwongen is tussengekomen voor het straf-gerecht waarbij de rechtsvordering van de burgerlijke partij aanhangig is, kan cassatieberoep instellen tegen de beslissing die hem jegens de burgerlijke partij heeft veroordeeld. Hij is bevoegd om de onwettigheid van die beslissing aan te klagen in zover deze onwettigheid zijn rechtsverhoudingen met de burgerlijke partij beïnvloedt (Cass., 8 mei 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1090, *Pas.*, 1967, I, 1056; 14 dec. 1970, *Arr.Cass.*, 1971, 377, *Pas.*, 1971, I, 354). Hij heeft eveneens het recht de wettigheid te betwisten van de beslissing nopens de publieke vordering in zoverre die beslissing de grondslag uitmaakt van zijn eigen veroordeling (E. BEYENS, *L'assurance des véhicules automoteurs* in *Nov., Droit commercial*, V, nr. 182; Cass., 13 maart 1961, *Pas.*, 1961, I, 764). De verzekeraar kan eveneens cassatieberoep instellen tegen de uitspraak dat hij de burgerrechtelijke aansprakelijkheid dekt van een ongeval te wijten aan de schuld van de beklaagde die niet tevens de verzekerde is (Cass., 8 okt. 1962, *Pas.*, 1963, I, 164).

B. VEREISTEN INZAKE HOEDANIGHEID EN BELANG

111 Zoals de andere partijen moet de verzekeraar nog in de zaak zijn bij de laatste beslissing, de vereiste hoedanigheid hebben en er belang bij hebben om zich in cassatie te voorzien.

Voorzieningen in cassatie zijn niet ontvankelijk wanneer ze ingesteld zijn tegen een partij met wie de eiser geen geding heeft gevoerd en ten voordele van wie men niet veroordeeld is.

Daarom is de verzekeraar niet bevoegd om zich tegen de beklaagde in cassatie te voorzien wanneer er tussen hen geen geschil heeft bestaan en het bestreden arrest geen veroordeling van de verzekeraar ten voordele van de beklaagde uitsprekt (Cass., 24 okt. 1966, *Arr.Cass.*, 1967, 250, *Pas.*, 1967, I, 247; 20 juli 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1326, *Pas.*, 1967, I, 1285; 18 sept. 1967, *Arr.Cass.*, 1968, 88, *Pas.*, 1968, I, 83; 10 febr. 1969, *Arr.Cass.*, 1969, 551, *Pas.*, 1969, I, 522; 16 febr. 1970, *Arr.Cass.*, 1970, 563, *Pas.*, 1970, I, 527; 14 dec. 1970, *Arr.Cass.*, 1971, 377, *Pas.*, 1971, I, 354; 3 jan. 1972, *Arr.Cass.*, 1972, 422, *Pas.*, 1972, I, 419; 12 febr. 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 640, *Pas.*, 1974, I, 613). Deze regel is niet van toepassing als de bestreden beslissing uitspraak doet over een geschil tussen de verzekeraar en de verzekerde-beklaagde, zelfs indien dit geschil niet aan de eerste rechter was voorgelegd (Cass., 19 maart 1973, *Arr.Cass.*, 1973, 707, *Pas.*, 1973, I, 674).

Evenmin kan de verzekeraar zich in cassatie voorzien tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds dat eveneens tot tussenkomst werd opgeroepen, wanneer er tussen deze partijen geen geschil heeft bestaan en ten voordele van het Fonds geen enkele veroordeling van de verzekeraar is uitgesproken (Cass., 16 febr. 1970, *Arr.Cass.*, 1970, 563, *Pas.*, 1970, I, 527). Wel kan de verzekeraar zich tegen het Fonds voorzien wanneer hij in de kosten jegens genoemd Fonds veroordeeld is (Cass., 3 jan. 1972, *Arr.Cass.*, 1972, 422, *Pas.*, 1972, I, 419).

Dezelfde regels gelden voor de voorzieningen ingesteld door het Gemeenschappelijk Waarborgfonds tegen de beklaagde (Cass., 29 febr. 1972, *Arr.Cass.*, 1972, 600, *Pas.*, 1972, I, 595 en 18 juni 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 1145, *Pas.*, 1974, I, 1067) of tegen de verzekeraar van de beklaagde, die tot tussenkomst is opgeroepen (Cass., 7 dec. 1970, *Arr.Cass.*, 1971, 339, *Pas.*, 1971, I, 318; 15 maart 1971, *Arr.Cass.*, 1971, 674, *Pas.*, 1971, I, 648; 26 febr. 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 711, *Pas.*, 1974, I, 667; 10 jan. 1977, *Arr.Cass.*, 1977, 520, *Pas.*, 1977, I, 510; 18 sept. 1979, *Arr.Cass.*, 1979-80, 54, *Pas.*, 1980, I, 51).

Ook de beklaagde is niet ontvankelijk om zich in cassatie te voorzien tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds dat voor het strafrecht vrijwillig is tussengekomen, wanneer er tussen hen geen geding is aangegaan en geen veroordeling van de beklaagde ten gunste van dit Fonds is uitgesproken (Cass., 31 okt. 1972, *Arr.Cass.*, 1973, 216, *Pas.*, 1973, I, 212).

In bepaalde gevallen nochtans kan de eiser tot cassatie er belang bij hebben het arrest bindend te doen verklaren aan een partij t e g e n w i e hij voor de feitenrechter g e e n

geding had aangegaan. Dan is de vordering tot bindendverklaring van het arrest ontvankelijk. Aldus kan, hetzij de verzekeraar door een andere partij in het geding betrokken worden (Cass., 21 okt. 1977, *Arr.Cass.*, 1978, 242, *Pas.*, 1978, I, 228), hetzij de verzekeraar een andere partij in het geding betrekken (Cass., 7 nov. 1980, *Arr.Cass.*, 1980-81, 271, *Pas.*, 1981, I, 293). Het in-het-geding-betrekken geldt dan als een vordering tot bindendverklaring van het arrest.

112 De verzekeraar heeft er geen belang bij cassatieberoep in te stellen tegen het Openbaar Ministerie, als hij niet in kosten jegens de openbare partij is veroordeeld (Cass., 4 sept. 1961, *Pas.*, 1962, I, 19; 8 okt. 1962, *Pas.*, 1963, I, 164; 17 juni 1963, *Pas.*, 1963, I, 1096; 14 sept. 1964, *Pas.*, 1965, I, 41; 23 aug. 1965, *Pas.*, 1965, I, 1206; 20 sept. 1965, *Pas.*, 1966, I, 92; 24 okt. 1966, *Arr.Cass.*, 1967, 250, *Pas.*, 1967, I, 247; 3 mei 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1073, *Pas.*, 1967, I, 1041; 20 juli 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 1326, *Pas.*, 1967, I, 1285; 18 dec. 1967, *Arr.Cass.*, 1968, 562, *Pas.*, 1968, I, 525; 5 mei 1969, *Arr.Cass.*, 1969, 846, *Pas.*, 1969, I, 785; 26 okt. 1971, *Arr.Cass.*, 1972, 212, *Pas.*, 1972, I, 194; 3 jan. 1972, *Arr.Cass.*, 1972, 422, *Pas.*, 1972, I, 419; 25 april 1972, *Arr.Cass.*, 1972, 802, *Pas.*, 1972, I, 785; 13 nov. 1972, *Arr.Cass.*, 1973, 254, *Pas.*, 1973, I, 253; 12 febr. 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 640, *Pas.*, 1974, I, 613; 1 april 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 843, *Pas.*, 1974, I, 786; 14 april 1975, *Arr.Cass.*, 1975, 887, *Pas.*, 1975, I, 800; 15 febr. 1977, *Arr.Cass.*, 1977, 665, *Pas.*, 1977, I, 642; 22 maart 1977, *Arr.Cass.*, 1977, 790, *Pas.*, 1977, I, 780; 10 april 1979, *Arr.Cass.*, 1978-79, 951, *Pas.*, 1979, I, 950; 23 okt. 1979, *Arr.Cass.*, 1979-80, 236, *Pas.*, 1980, I, 245). Dezelfde regel geldt voor het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds dat voor het strafgerecht is tussengekomen (Cass., 31 okt. 1972, *Arr.Cass.*, 1973, 216, *Pas.*, 1973, I, 212; 8 maart 1965, *Pas.*, 1965, I, 698; 26 febr. 1968, *Arr.Cass.*, 1968, 844, *Pas.*, 1968, I, 794).

De verzekeraar die niet in kosten van de strafvordering is veroordeeld, heeft ook geen hoedanigheid om zich in cassatie te voorzien tegen de beslissing op de strafvordering tegen een medebeklaagde van de verzekerde (Cass., 17 febr. 1975, *Arr.Cass.*, 1975, 666, *Pas.*, 1975, I, 605; 23 sept. 1975, *Arr.Cass.*, 1976, I, 113, *Pas.*, 1976, I, 105).

Niet ontvankelijk, wegens het ontbreken van belang, is ook de voorziening in cassatie van de vrijwillig tussengekomen verzekeraar van de beklaagde tegen een beslissing waarbij de vordering van de burgerlijke partij wordt afgewezen en de verzekeraar buiten de zaak wordt gesteld (Cass., 11 maart 1981, *Arr.Cass.*, 1980-81, 770, *Pas.*, 1981, I, 753).

Omgekeerd is niet ontvankelijk bij gemis aan belang de voorziening van de beklaagde

— tegen de beslissing dat het arrest waarbij hij wordt veroordeeld bindend zal zijn voor de verzekeraar (Cass., 28 nov. 1960, *Pas.*, 1961, I, 332; 26 maart 1962, *Pas.*, 1962, I, 821; 7 febr. 1964, *Pas.*, 1964, I, 611; 25 jan. 1972, *Arr.Cass.*, 1972, 511, *Pas.*, 1972, I, 508);

— tegen de beslissing die de verzekeraar veroordeelt de beklaagde te vrijwaren voor de veroordelingen ten gunste van de burgerlijke partij (Cass., 31 okt. 1972,

Arr.Cass., 1973, 216, *Pas.*, 1973, I, 212; 12 maart 1973, *Arr.Cass.*, 1973, 680, *Pas.*, 1973, I, 649);

— tegen de beslissing die de verzekeraar veroordeelt tot het betalen van schadevergoeding aan de burgerlijke partij (*Cass.*, 19 sept. 1979, *Arr.Cass.*, 1979-80, 66, *Pas.*, 1980, I, 63).

C. AARD VAN DE BESTREDEN BESLISSING

113 Vervolgens rijst de vraag: tegen welke beslissing staat cassatieberoep open? De bestreden beslissing moet een eindbeslissing zijn.

Er kan dus geen voorziening worden ingesteld tegen een beslissing die nog door verzet kan worden aangevochten.

Wordt de beklaagde bij verstek veroordeeld om de burgerlijke partij schadeloos te stellen en wordt er op tegenspraak verklaard dat deze veroordeling bindend is voor de tot tussenkomst opgeroepen verzekeraar, dan is de voorziening van deze laatste tegen de beklaagde niet ontvankelijk, als ze binnen de gewone verzettermijn van de beklaagde wordt ingesteld (*Cass.*, 10 febr. 1969, *Arr.Cass.*, 1969, 551, *Pas.*, 1969, I, 522; 16 febr. 1970, *Arr.Cass.*, 1970, 563, *Pas.*, 1970, I, 527). Ook het cassatieberoep ingesteld door het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds, vóór het verstrijken van de gewone termijn van verzet van de beklaagde, tegen de beslissing die de beklaagde bij verstek veroordeelt ten aanzien van de burgerlijke partij, is niet ontvankelijk (*Cass.*, 18 sept. 1979, *Arr.Cass.*, 1979-80, 54, *Pas.*, 1980, I, 51, *J.T.*, 1980, 338 met noot). Wanneer een beslissing de beklaagde bij verstek en de verzekeraar op tegenspraak heeft veroordeeld, is niet ontvankelijk zo ten aanzien van de ene als van de andere partij de voorziening van de burgerlijke partij, welke tijdens de gewone verzettermijn van de beklaagde wordt ingesteld (*Cass.*, 7 febr. 1964, *Pas.*, 1964, I, 611; 28 sept. 1976, *Arr.Cass.*, 1977, 109, *Pas.*, 1977, I, 119).

Doch wanneer een beklaagde bij verstek werd veroordeeld door een arrest dat op tegenspraak is gewezen ten aanzien van de verzekeraar, is deze laatste wel ontvankelijk om zich dadelijk in cassatie te voorzien tegen de burgerlijke partij, hoewel de gewone verzettermijn welke voor de beklaagde openstaat, niet verstreken is (*Cass.*, 26 maart 1962, *Pas.*, 1962, I, 821; 23 april 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 909, *Pas.*, 1974, I, 857; 23 sept. 1975, *Arr.Cass.*, 1976, 113, *Pas.*, 1976, I, 105).

114 Beroep in cassatie tegen voorbereidende arresten en arresten van onderzoek of tegen vonnissen in laatste aanleg gewezen van dezelfde soort staat in principe eerst open na het eindarrest of het eindvonnis (art. 416 Sv.), behalve wat arresten of vonnissen inzake bevoegdheid betreft.

Daarom is niet ontvankelijk de voorziening vóór de eindbeslissing ingesteld door de verzekeraar die vrijwillig is tussengekomen, tegen de beslissing die niet over een bevoegdheidsgeschil gewezen is, een provisionele vergoeding toekent en voor het overige een onderzoeksmaatregel beveelt (*Cass.*, 23 jan. 1961, *Pas.*, 1961, I, 546; 4 april 1966, *Pas.*, 1966, I, 1023; 24 okt. 1966, *Arr.Cass.*, 1967, 250, *Pas.*, 1967, I, 247; 25 april 1972, *Arr.Cass.*, 1972, 802, *Pas.*, 1972, I, 785).

D. VORMVEREISTE

115 Alle partijen, behalve de beklaagde als dusdanig, moeten een expeditie van hun akte van cassatieberoep bij een gerechtsdeurwaarder doen betekenen aan de partij tegen wie het is gericht (art. 418 Sv.).

Hoewel de verplichting niet uitdrukkelijk door de wet wordt voorgeschreven, moet ook de voorziening van de verzekeraar die voor het strafgerecht vrijwillig is tussengekomen of tot tussenkomst werd opgeroepen, betekend worden aan de partijen tegen wie zij gericht is (P. DELAHAYE, *Allerlei over cassatieberoep in strafzaken in Recht in beweging, Opstellen aangeboden aan Prof. Mr. Ridder R. Victor*, I, blz. 243; Cass., 26 sept. 1966, *Arr.Cass.*, 1967, 101, *Pas.*, 1967, I, 95; 23 jan. 1967, *Arr.Cass.*, 1967, 623, *Pas.*, 1967, I, 618; 19 febr. 1968, *Arr.Cass.*, 1968, 811, *Pas.*, 1968, I, 762; 18 nov. 1968, *Arr.Cass.*, 1969, 299, *Pas.*, 1969, I, 278; 23 dec. 1968, *Arr.Cass.*, 1969, 400, *Pas.*, 1969, I, 377; 5 mei 1969, *Arr.Cass.*, 1969, 846, *Pas.*, 1969, I, 785; 16 febr. 1970, *Arr.Cass.*, 1970, 563, *Pas.*, 1970, I, 527; 14 dec. 1970, *Arr.Cass.*, 1971, 377, *Pas.*, 1971, I, 354; 11 okt. 1971, *Arr.Cass.*, 1972, 156, *Pas.*, 1972, I, 144; 2 mei 1972, *Arr.Cass.*, 1972, 819, *Pas.*, 1972, I, 801; 13 nov. 1972, *Arr.Cass.*, 1973, 254, *Pas.*, 1973, I, 253; 17 feb. 1975, *Arr.Cass.*, 1975, 666, *Pas.*, 1975, I, 605 en 10 okt. 1978, *Arr.Cass.*, 1978-79, 165, *Pas.*, 1979, I, 183).

Dezelfde verplichting berust op het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds (Cass., 8 dec. 1970, *Arr.Cass.*, 1971, 353, *Pas.*, 1971, I, 332; 22 nov. 1978, *Arr.Cass.*, 1978-79, 331, *Pas.*, 1979, I, 342).

De kosten van de betekening blijven ten laste van de verzekeraar, wanneer hij zijn voorziening heeft doen betekenen aan een partij tegen wie de voorziening niet gericht is zelfs indien de voorziening wordt aangenomen (Cass., 15 okt. 1973, *Arr.Cass.*, 1974, 183, *Pas.*, 1974, I, 167; 17 febr. 1975, *Arr.Cass.*, 1975, 666, *Pas.*, 1975, I, 605).

E. OMVANG VAN DE CASSATIE

116 De omvang van de cassatie doet talrijke problemen rijzen m.b.t. de gevolgen van de vernietiging.

De algemene regel is dat de vernietiging van de bestreden beslissing de vernietiging meebrengt van de beslissing die het gevolg ervan is of die met de bestreden beslissing onafscheidelijk verbonden is. Wanneer de beklaagde zich in cassatie heeft voorzien tegen een beslissing die hem veroordeelt om een motorvoertuig te hebben bestuurd zonder dat zijn burgerrechtelijke aansprakelijkheid door een verzekering was gedekt, brengt de cassatie van deze beslissing de vernietiging mede van het op dezelfde onwettelijke grond steunende beschikkend gedeelte waarbij de door de beklaagde tot tussenkomst of vrijwaring opgeroepen verzekeraar buiten de zaak wordt gesteld en waartegen de beklaagde zich regelmatig in cassatie heeft voorzien (Cass., 23 okt. 1967, *Arr.Cass.*, 1968, 287, *Pas.*, 1968, I, 268; 31 okt. 1972, *Arr.Cass.*, 1973, 216, *Pas.*, 1973, I, 212). Omgekeerd wanneer de beklaagde en zijn vrijwillig tussengekomen verzekeraar zich op regelmatige wijze hebben voorzien tegen de beslissing

waarbij zij, ieder voor het geheel, zijn veroordeeld tot schadeloosstelling van degene die in de rechten van de getroffene van een ongeval is getreden, en, op de voorziening van de vrijwillig tussengekomen partij, de beslissing te zijner opzichte wordt vernietigd, brengt dat de vernietiging mede voor de beslissing ten opzichte van de beklaagde die door dezelfde onwettigheid is aangetast, hoewel de beklaagde geen enkel middel aanvoert (Cass., 8 sept. 1981, *Pas.*, 1982, I, 27).

117 Deze regel heeft nochtans geen algemene gelding.

Beslissingen die het gevolg van de vernietigende beslissing zijn of er nauw mee verbonden zijn, worden in de regel niet vernietigd, wanneer er tegen geen cassatieberoep is ingesteld. Wanneer de beklaagde en zijn verzekeraar veroordeeld zijn tot schadevergoeding en beide beslissingen door dezelfde onwettigheid zijn aangetast, leidt de vernietiging van de veroordeling van de verzekeraar niet tot de vernietiging van de veroordeling van de beklaagde, wanneer deze geen cassatieberoep heeft ingesteld. Er blijft dus definitief beslist dat de beklaagde persoonlijk jegens de burgerlijke partij tot herstel gehouden is ingevolge zijn volle aansprakelijkheid (Cass., 19 dec. 1967, *Arr.Cass.*, 1968, 576, *Pas.*, 1968, I, 537; 14 dec. 1970, *Arr.Cass.*, 1971, 377, *Pas.*, 1971, I, 354).

118 Is echter tegen de beslissing die het gevolg is van een vernietigde beslissing, geen cassatieberoep ingesteld, dan wordt zij niettemin mede vernietigd, wanneer geen van de partijen die bij de voorziening betrokken zijn, een ontvankelijke voorziening tegen die beslissing kon instellen.

Wanneer een burgerlijke partij, regelmatig gesteld tegen de beklaagde en tegen twee verzekeraars van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid waartoe de door de beklaagde bestuurde auto aanleiding kon geven, primair tegen een der verzekeraars, en subsidiair tegen de andere conclusie heeft genomen en laatstbedoelde buiten de zaak werd gesteld, terwijl de burgerlijke rechtsvordering tegen de eerste werd aangenomen, strekt de vernietiging op de voorziening van de beklaagde tegen de beslissing waarbij hij wordt veroordeeld jegens de burgerlijke partij, zich uit tot het beschikkend gedeelte dat aan dezelfde onwettigheid lijdt en waarbij de andere verzekeraar buiten de zaak werd gesteld, tegen welk beschikkend gedeelte geen enkele van de voor de feitenrechter opgetreden partijen een ontvankelijke voorziening kon instellen (Cass., 3 nov. 1969, *Arr.Cass.*, 1970, 114, *Pas.*, 1970, I, 200).

Wanneer iemand zich burgerlijke partij heeft gesteld tegen de beklaagde en diens verzekeraar en subsidiair tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds en het Fonds buiten de zaak is gesteld, dan brengt de vernietiging van de veroordeling voor de verzekeraar de vernietiging mede van de beslissing waarbij het Fonds buiten de zaak gesteld werd, wanneer deze laatste beslissing aangetast is door dezelfde onwettigheid, zulks omdat tegen deze laatste beslissing bij gebrek aan belang geen cassatieberoep ingesteld kan worden (Cass., 6 dec. 1971, *Arr.Cass.*, 1972, 342, *Pas.*, 1972, I, 338; 24 april 1979, *Arr.Cass.*, 1978-79, 999 met noot, *Pas.*, 1979, I, 995 met noot).

De vernietiging van de eindbeslissing op de burgerlijke rechtsvordering die tegen de beklaagde en de verzekeraar is ingesteld, brengt de vernietiging mee van de niet definitieve beslissing op dezelfde vordering, die op dezelfde onwettigheid steunt, ook al is de voorziening tegen de laatstbedoelde beslissing niet ontvankelijk en al heeft de verzekeraar zonder in die beslissing te berusten afstand ervan gedaan (Cass., 12 febr. 1974, *Arr.Cass.*, 1974, 640, *Pas.*, 1974, I, 613; 24 april 1979, *Arr.Cass.*, 1978-79, 999, *Pas.*, 1979, I, 995).

Wanneer de voorziening van de verzekeraar (Cass., 11 mei 1971, *Arr.Cass.*, 1971, 904, *Pas.*, 1971, I, 835) of van het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds (Cass., 31 okt. 1972, *Arr.Cass.*, 1973, 216,

Pas., 1973, I, 212; 8 nov. 1978, *Arr.Cass.*, 1978-79, 278, *Pas.*, 1979, I, 290) gericht is tegen het onwettig bindendverklaren van de veroordeling van de beklaagde tegenover verschillende burgerlijke partijen en deze veroordelingen definitief zijn tegenover andere, brengt de vernietiging van de bindendverklaring t.a.v. een definitieve beslissing, vernietiging mee van de bindendverklaring t.a.v. de niet definitieve, wanneer alle door dezelfde onwettigheid zijn aangetast, ook al is afstand gedaan van de voorziening wat de niet definitieve beslissing betreft.

119 Beslissingen die niet op zichzelf kunnen blijven bestaan worden, wanneer de bestreden beslissing vernietigd is, zelf niet vernietigd. Met de vaststelling dat zij geen reden van bestaan meer hebben, kan worden volstaan.

Wanneer aldus de veroordeling van de beklaagde op de burgerlijke rechtsvordering op diens voorziening vernietigd wordt, dan heeft de beslissing waarbij de veroordeling voor de verzekeraar bindend wordt verklaard geen reden van bestaan meer, ongeacht of de verzekeraar geen cassatieberoep heeft ingesteld of afstand ervan heeft gedaan (*Cass.*, 15 febr. 1977, *Arr.Cass.*, 1977, 665, *Pas.*, 1977, I, 642; 22 maart 1977, *Arr.Cass.*, 1977, 790, *Pas.*, 1977, I, 780).

AFDELING III

GEZAG VAN GEWIJSDE

§ 1. De uitspraak over de strafvordering

120 Art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 laat het principe van het strafrechterlijk gewijsde onaangeroerd (CASSART/BODSON/PARDON, *L'assurance automobile obligatoire de responsabilité civile*, blz. 172).

De grondslag van het strafrechterlijk gewijsde is het vermoeden *iuris et de iure* van gerechtelijke waarheid dat aan de beslissing van de strafrechter over de strafvordering verbonden is. Deze beslissing dringt zich *erga omnes* op, ook ten aanzien van degenen die geen partij in het strafproces geweest zijn (J. D'HAENENS, *Belgisch strafprocesrecht*, I, A, blz. 162 e.v.).

Een vonnis dat beslist dat de uitspraak over de strafvordering niet kan worden tegengeworpen aan de verzekeraar, omdat hij in het strafproces niet tussengekomen is of de leiding van het geding niet waarnam, schendt het gezag van het strafrechtelijk gewijsde. De bepaling van voormeld art. 9 betreft enkel de burgerrechtelijke en niet de strafvordering (A. JANSSENS-BRIGODE, *L'assurance de responsabilité*, nr. 333; *Cass.*, 30 mei 1969, *Arr.Cass.*, 1969, 948, *Pas.*, 1969, I, 884; Kh. Bergen, 22 febr. 1960, *Bull.Ass.*, 1960, 435). De verzekeraar is zoals iedere derde gebonden door het gezag van gewijsde van het strafvonnis, ook al is hij voor het strafgerecht niet tussengekomen of heeft hij het strafproces niet geleid (Rb. Antwerpen, 14 dec. 1971, *Verz.*, 1973, 311; Kh. Leuven, 5 okt. 1971, *Verz.*, 1973, 105).

121 Het gezag van gewijsde *erga omnes* van de uitspraak over de strafvordering heeft ten gevolge dat de burgerlijke rechter die kennis neemt van een op hetzelfde feit

gegronde rechtsvordering, door de beslissing van de strafrechter gebonden is (J. RUTSAERT, *L'autorité de la chose jugée au criminel sur le civil* in *Mélanges en l'honneur de J. Dabin*, blz. 887 e.v.; P.E. TROUSSE, *L'autorité de la chose jugée au répressif sur le procès civil ultérieur*, *R.Dr.Pén.*, 1966-67, 696 e.v.).

Dat gezag is slechts bindend voor de burgerlijke rechter met betrekking tot wat de strafrechter, uitspraak doende over de strafvordering, noodzakelijk, zeker en hoofdzakelijk heeft beslist. Wanneer de strafrechter in een vrijsprekend vonnis gewezen heeft op een fout ten laste van een derde, hebben de overwegingen van het vonnis betreffende de aansprakelijkheid van deze derde geen gezag van gewijsde, noch te zijnen opzichte noch ten opzichte van de verzekeraar, daar alleen al de vaststelling dat het misdrijf niet aan de vervolgte persoon was toe te schrijven, de vrijspraak rechtvaardigt (Cass., 22 mei 1969, *Arr.Cass.*, 1969, 934, *Pas.*, 1969, I, 870). De vrijspraak van de beklaagde wegens niet-verzekering heeft niet tot noodzakelijk gevolg dat de verzekeraar enige dekking schuldig is. Zulk een beslissing impliceert immers niet noodzakelijk dat de beklaagde wel verzekerd was en nog veel minder dat hij het zou geweest zijn bij de ene of andere wel bepaalde verzekeraar (Luik, 9 april 1970, *Verz.*, 1972, 1015).

Doch wanneer de strafrechter afzonderlijke straffen uitspreekt wegens onopzettelijke doodslag of slagen en verwondingen en wegens dronkenschap aan het stuur of alcoholintoxicatie, dan volgt hieruit dat hij zeker en noodzakelijkerwijze heeft beslist dat laatstgenoemd misdrijf niet de oorzaak van de onopzettelijke doodslag of slagen en verwondingen is. Deze beslissing is bindend voor de burgerlijke rechter, al heeft de verzekeraar niet de mogelijkheid om voor de strafrechter zijn standpunt op dit punt te verdedigen. Deze rechtspraak geldt niet meer in geval van strafrechtelijke veroordeling van de verzekerde tot afzonderlijke straffen wegens inbreuk op het wegverkeersreglement enerzijds en het rijden onder invloed anderzijds. In dat geval heeft de strafrechter zich over de schade en het oorzakelijk verband niet uitgesproken en kan de burgerlijke rechter elk van de afzonderlijk bestrafte feiten als de oorzaak van de aangerichte schade beschouwen. De burgerlijke rechter zou zelfs ten onrechte oordelen dat de strafrechter, door afzonderlijke straffen uit te spreken, noodzakelijk heeft beslist dat de staat van alcoholintoxicatie en dronkenschap noch de oorzaak noch een van de oorzaken van het ongeval is geweest (zie boven, nr. 99).

122 De exceptie van het gewijsde is niet verbonden aan beslissingen van een vreemd strafgerecht (J. D'HAENENS, *Belgisch strafprocesrecht*, I, A, blz. 142). Vrijspraak van de tenlastelegging van dronkenschap door een vreemd rechtscollege kan derhalve aan de verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid in België niet worden tegengeworpen (Brussel, 11 juni 1968, *Pas.*, 1968, II, 254).

§ 2. De uitspraak over de burgerlijke rechtsvordering

123 Het beschikkend gedeelte van een vonnis, gewezen door een strafgerecht over de vordering van de burgerlijke partij heeft, met toepassing van art. 27 van het Gerechtelijk Wetboek, een b e t r e k k e l i j k g e z a g van gewijsde, in die zin dat het

slechts aan de in de zaak betrokken partijen kan worden tegengeworpen (R. DECLERCQ, *Raakvlakken gerechtelijk privaatrecht-strafprocesrecht*, T.P.R., 1980, 34 e.v.).

Vóór de Wet van 1 juli 1956 kon het vonnis gewezen in het strafgeding aan de verzekeraar worden tegengeworpen voor zover het het bestaan van het strafbaar feit betrof, doch niet ten aanzien van de uitspraak over de burgerlijke rechtsvordering. De verzekeraar kon immers in het strafproces niet tussenkomen. Daarom achtte de wetgever het wenselijk het recht te wijzigen in die zin dat de verzekeraar in het strafgeding kan worden opgeroepen opdat voortaan ook de uitspraak van de strafrechter over de rechtsvordering van de burgerlijke partij aan de verzekeraar kan worden tegengeworpen (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 30).

Art. 9, eerste lid, bepaalt dan ook dat een vonnis gewezen in een geschil ter zake van door een motorrijtuig veroorzaakte schade aan de verzekeraar kan worden tegengeworpen, indien hij in het geding partij is geweest dan wel daarin is geroepen. Dezelfde regel geldt voor de verzekerde en voor de benadeelde.

Het tweede lid van voornoemde bepaling houdt in dat het vonnis dat in een geschil tussen de benadeelde en de verzekerde is gewezen, niettemin aan de verzekeraar kan worden tegengeworpen, indien is komen vast te staan, dat deze laatste in feite de leiding van het geding op zich heeft genomen.

De wetgever heeft gemeend dat de door de verzekeraar aangenomen houding gedurende het proces een afwijking rechtvaardigt van de regel volgens welke het gezag van het gewijsde met betrekking tot de uitspraak over de burgerlijke rechtsvordering, dat tot de partijen beperkt is, aan de verzekeraar niet kon worden opgelegd (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 30).

124 De rechtspraak heeft de regels van art. 9, eerste en tweede lid, veelvuldig toegepast:

— het vonnis op de burgerlijke rechtsvordering kan slechts aan de verzekeraar worden tegengeworpen indien hij in het geding partij is geweest of ten minste de leiding van het geding op zich heeft genomen (Cass., 5 sept. 1968, *Arr.Cass.*, 1969, 11, *Pas.*, 1969, I, 16, *Bull.Ass.*, 1968, 1038 met noot R.V.G.; 30 mei 1969, *Arr.Cass.*, 1969, 948, *Pas.*, 1969, I, 884);

— het vonnis op burgerlijk gebied kan aan de verzekeraar niet worden tegengeworpen indien hij niet in de zaak opgeroepen is tijdens het geding tussen zijn verzekerde en het slachtoffer, of niet in feite de leiding van het geding waargenomen heeft (Rb. Antwerpen, 14 dec. 1971, *Verz.*, 1973, 311);

— het vonnis dat in een geschil tussen de benadeelde en de verzekerde is gewezen, heeft niet enkel gezag van gewijsde ten aanzien van deze partijen, maar ook ten aanzien van de verzekeraar die in feite de leiding van het geding van zijn verzekerde op zich heeft genomen (Rb. Charleroi, 18 jan. 1962, *J.T.*, 1963, 66).

De beslissing waarbij de beklaagde op de burgerlijke rechtsvordering wordt veroordeeld, kan worden tegengeworpen aan de tussengekomen verzekeraar, zelfs wanneer ze geen veroordeling van deze laatste ten voordele van de burgerlijke partij uitspreekt noch uitdrukkelijk voor hem bindend wordt verklaard. De tussenkomst van de verzekeraar is op zichzelf voldoende (Cass., 18 okt. 1965, *Pas.*, 1966, I, 219; 23 sept. 1975, *Arr.Cass.*, 1976, 113, *Pas.*, 1976, I, 105).

125 Het gezag van gewijsde, heersende in de rechtsverhoudingen tussen de benadeelde, de verzekerde en de verzekeraar ten gevolge van de tussenkomst, kan door alle partijen ingeroepen worden.

Zowel de benadeelde (Brussel, 28 jan. 1971, *Pas.*, 1971, II, 134) als de verzekeraar (Cass., 15 sept. 1966, *Arr.Cass.*, 1967, 63, *Pas.*, 1967, I, 59) kunnen de uitspraak van de strafrechter over de burgerlijke rechtsvordering inroepen in een later burgerlijk geding, wanneer de verzekeraar in het strafgeding is tussengekomen, althans de leiding van het geding op zich heeft genomen. Het vermogen het uitgesproken vonnis tegen te werpen is niet voorbehouden voor de verzekerde en de benadeelde. Het behoort de verzekeraar evenzeer als de andere partijen toe.

Wanneer de verzekeraar voor de strafrechter niet tussengekomen is of het proces niet geleid heeft, kunnen de benadeelde en de verzekerde de uitspraak over de burgerlijke rechtsvordering aan de verzekeraar niet tegenwerpen. De benadeelde kan de beslissing van de strafrechter niet inroepen in zover ze betrekking heeft op het oorzakelijk verband tussen de strafrechtelijke handeling en de schade en haar hoegrootheid (Kh. Leuven, 5 okt. 1971, *Verz.*, 1973, 105). In de procedure ingesteld door de verzekeraar tegen de verzekerde, kan deze laatste niet verzoeken dat het burgerlijk vonnis gewezen in de zaak waarin de verzekeraar niet betrokken werd, voor hem bindend verklaard zou worden (Brussel, 11 juni 1968, *Pas.*, 1968, II, 254). Doch ook de verzekeraar kan de uitspraak over de vordering van de burgerlijke partij niet tegenwerpen, indien hij niet voor de strafrechter is tussengekomen of er de leiding van het geding van zijn verzekerde op zich heeft genomen (Rb. Brussel, 6 nov. 1963, *R.G.A.R.*, 1965, 7503 met noot; Kh. Brussel, 30 maart 1969, *R.G.A.R.*, 1970, 8521).

126 De regels van het gezag van gewijsde van de uitspraak over de burgerlijke rechtsvordering moeten vervuld worden door de regels van de devolutive werking van het hoger beroep.

Het vonnis gewezen in eerste aanleg dat, ná op de strafvordering te hebben beslist dat het aan de beklaagde ten laste gelegde misdrijf niet bewezen is, verklaart dat de rechtbank dientengevolge onbevoegd is om kennis te nemen van de rechtsvordering van de burgerlijke partij, is ten opzichte van de rechtsvordering niet slechts inzake de bevoegdheid gewezen, het beslist ook dat het misdrijf dat ten grondslag ligt van de burgerlijke rechtsvordering, niet bewezen is.

Al is op het hoger beroep van het Openbaar Ministerie alleen (Cass., 15 sept. 1966, *Arr.Cass.*, 1967, 63, *Pas.*, 1967, I, 59; 25 mei 1973, *Arr.Cass.*, 1973, 936 met noot E.K., *Pas.*, 1973, I, 895; 18 nov. 1976, *Arr.Cass.*, 1977, 312, *Pas.*, 1977, I, 309; anders: Brussel, 6 jan. 1972, *R.W.*, 1971-72, 1197), van het Openbaar Ministerie en een andere burgerlijke partij (Brussel, 16 mei 1969, *Pas.*, 1969, II, 200) of van het Openbaar Ministerie en een andere beklaagde (Burg. Hoei, 27 okt. 1976, *J.Liège*, 1976-77, 255) de in eerste aanleg vrijgesproken verzekerde in hoger beroep veroordeeld, toch kan de benadeelde in een vordering tegen de verzekeraar voor het burgerlijk gerecht niet betogen dat de verzekerde de hem tenlastegelegde misdrijven heeft gepleegd, wanneer de beslissing van de eerste rechter, bij gebreke van hoger

beroep van de burgerlijke partij, in dat opzicht in kracht van gewijsde is gegaan (P. HUMBLET, *Un dangereux piège à loups. Les malentendus de la chose jugée au pénal et au civil quand le prévenu acquitté au premier degré est condamné au second, sans appel de la partie civile contre la décision d'incompétence*, J.T., 1972, 707).

De regel is dus dat de rechtsbetrekkingen tussen de partijen die geen hoger beroep hebben ingesteld, verder beheerst blijven door het vonnis van de eerste rechter.

Doch het hoger beroep van de beklaagde kan ten goede komen van de verzekeraar die zelf geen hoger beroep heeft ingesteld (zie boven, nr. 107). Hieruit volgt dat, wanneer op het enkele hogere beroep van de beklaagde uitgemaakt wordt dat de beweerde schade aan de beklaagde niet kan worden toegeschreven of niet bestaat, die beslissing van de rechter in hoger beroep ten gevolge heeft dat de verzekeraar aan de gevolgen van de in eerste aanleg uitgesproken veroordeling ontsnapt, nu zijn verplichting tegenover de burgerlijke partij voortaan voorkomt als zijnde zonder voorwerp (Cass., 28 okt. 1975, *Arr.Cass.*, 1976, 269, *Pas.*, 1976, I, 261).

127 Ten slotte moet in de verhoudingen tussen de verzekeraar en zijn verzekerde rekening worden gehouden met de regels die hun contractuele betrekkingen beheersen.

Dit probleem rijst het scherpst wanneer alleen de verzekeraar hoger beroep heeft ingesteld en de appelrechters, hetzij het bedrag van de schadevergoeding toegekend aan de burgerlijke partij verminderen, hetzij oordelen dat er geen fout bewezen is en de verzekeraar buiten de zaak stellen (P. DELVAUX, *Intervention devant les juridictions répressives de l'assureur de la responsabilité automobile et contradictions de jugements*, *R.Crit.J.B.*, 1980, 335 e.v.; L. SCHUERMANS, *Action directe, exceptions, déchéances et recours. Quelques réflexions sur l'opposition d'intérêts entre assureur et assuré devant le juge répressif*, *R.G.A.R.*, 1982, 10458).

Wanneer de verzekerde door de schuld van de verzekeraar zijn rechten in hoger beroep niet heeft kunnen doen gelden, heeft de beslissing op het rechtsmiddel van de verzekeraar ten opzichte van de verzekerde geen gezag van gewijsde. Dat is onder meer het geval wanneer de verzekeraar de verzekerde te laat heeft verwittigd van zijn beslissing hoger beroep in te stellen (Cass., 22 juni 1978, *R.W.*, 1978-79, 1443; Brussel, 12 mei 1982, *R.G.A.R.*, 1983, 10707). In dat geval kan de verzekerde van de verzekeraar schadeloosstelling eisen voor zijn veroordeling in eerste aanleg, zonder dat de verzekeraar aan de verzekerde de beslissing in hoger beroep kan tegenwerpen.

Doch wanneer de verzekeraar zijn verzekerde tijdig ingelicht heeft over zijn voornemen hoger beroep in te stellen, kan het verzuim van de verzekerde om het hoger beroep tegen de burgerlijke beschikkingen van het vonnis te volgen een contractuele fout zijn. In dat geval moet de verzekeraar de schadelijke gevolgen van het verzuim van de verzekerde niet lijden en kan hij hem de beslissing in hoger beroep tegenwerpen (Cass., 22 juni 1978, *R.W.*, 1978-79, 1438).

De rechtspraak vereist thans niet meer dat de verzekeraar instructies geeft aan de verzekerde opdat hij hoger beroep zou instellen (Cass., 9 dec. 1977, *Arr.Cass.*,

1978, 431 met noot E.K., *Pas.*, 1978, I, 411). Alleen wordt vereist dat de verzekerde zijn verweer tijdens het debat heeft kunnen voorbrengen. Dat is het geval wanneer de verzekerde door het Openbaar Ministerie is gedagvaard om te verschijnen voor de appelrechter (Cass., 17 febr. 1983, *R.W.*, 1983-84, 78 met noot). In dat geval kan de verzekeraar de beslissing gewezen op zijn hoger beroep aan de verzekerde tegenwerpen. De beslissing van de eerste rechter heeft dan geen gezag van gewijsde meer tegenover de verzekeraar, en dit zowel in zijn verhouding ten aanzien van de burgerlijke partijen als ten aanzien van de verzekerde.

AANHANGSEL

DE BENELUX-OVEREENKOMST BETREFFENDE DE VERPLICHTE AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING INZAKE MOTORRIJTUIGEN

128 De bepalingen van de Benelux-Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, van de bijlage bij die Overeenkomst en het Protocol van ondertekening, welke akten te Luxemburg ondertekend werden op 24 mei 1966, goedgekeurd bij de Wet van 19 februari 1968 en in werking getreden op 1 juni 1976, zijn ingevolge art. 1 van het Protocol bij die Overeenkomst dat te Brussel op 26 september 1968 ondertekend, bij de Wet van 2 februari 1971 goedgekeurd en op 1 juli 1976 in werking getreden is, voor de toepassing van de hoofdstukken III, IV en V van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof gemeenschappelijke rechtsregels, voor zover, wat betreft de bepalingen van de bijlage, de inhoud ervan is opgenomen in de wetgeving van de Staat, waarin de vraag van uitleg is gerezen.

Wanneer blijkt dat een uitspraak in een voor een nationaal rechtscollege aanhangige zaak medebrengt de beantwoording van een vraag van uitleg van een gemeenschappelijke rechtsregel, kan dat rechtscollege, indien het van mening is dat een beslissing op dit punt noodzakelijk is om vonnis te kunnen wijzen, ambtshalve zijn definitieve uitspraak opschorten ten einde de beslissing van het Benelux-Gerechtshof over de vraag van uitleg uit te lokken. Indien aan deze voorwaarden is voldaan voor een nationaal rechtscollege, tegen de uitspraken waarvan krachtens het nationale recht geen beroep kan worden ingesteld, moet de vraag van uitleg aan het Benelux-Gerechtshof voorgelegd worden (art. 6 van het Verdrag van 31 maart 1965 betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof, goedgekeurd bij de Wet van 18 juli 1969).

129 Art. 9 van de bijlage bij de Benelux-Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen is geheel gelijklopend met de tekst van art. 9, eerste, tweede en derde lid, van de Belgische Wet van 1 juli 1956.

De regel van art. 9 van de Wet van 1 juli 1956, volgens welke een vonnis gewezen in een geschil ter zake van door een motorrijtuig veroorzaakte schade, slechts aan de verzekeraar, aan de verzekerde of aan de benadeelde kan worden tegengeworpen, indien zij in het geding partij zijn geweest of daarin zijn geroepen, onder voorbehoud dat het vonnis, dat in een geschil tussen de benadeelde en de verzekerde is gewezen, kan worden tegengeworpen aan de verzekeraar, indien is komen vast te staan dat de laatste in feite de leiding van het geding op zich heeft genomen, is dan ook sinds 1 juli 1976 een voor België, Luxemburg en Nederland gemeenschappelijke rechtsregel (Cass., 24 jan. 1980, *Arr.Cass.*, 1979-80, 601, *Pas.*, 1980, 590).

Wanneer met betrekking tot die wetsbepaling een vraag van uitleg rijst, schort de

nationale rechter zijn uitspraak op om aan het Benelux-Gerechtshof de uitlegging te vragen.

Het Benelux-Gerechtshof heeft reeds beslist over een vraag van uitleg die verband hield met art. 9 van de gemeenschappelijke bepalingen behorende bij de Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (Benelux-Gerechtshof, 19 jan. 1981, *R.W.*, 1981-82, 801; Cass., 14 mei 1981, *Arr.Cass.*, 1981, 1057, *Pas.*, 1981, I, 1057) (zie boven, nr. 78).

Het Benelux-Gerechtshof legt echter alleen de bepalingen zelf van de bijlage bij die Overeenkomst en niet de nationale wet uit, ook al zijn daarin de bepalingen van de Benelux-Verdragen letterlijk overgenomen (F. DUMON, *A.P.R.*, Tw. *Benelux-Gerechtshof*, nr. 62 e.v.).

De specifieke vragen betreffende de tussenkomst van de verzekeraar in het strafproces bepaald bij art. 9, vierde, zesde en zevende lid van de Wet van 1 juli 1956 kunnen dus niet voorgelegd worden aan het Benelux-Gerechtshof, omdat ze niet voorkomen in de gemeenschappelijke bepalingen behorende bij de Benelux-Overeenkomst.

TITEL IV

KRITISCH OVERZICHT

HOOFDSTUK I

ARTIKEL 9 VAN DE WET VAN 1 JULI 1956

130 Concrete voorstellen werden door de rechtsleer en door de parlementsleden geformuleerd om art. 9 van de Wet van 1 juli 1956, betreffende de vrijwillige en gedwongen tussenkomst voor het strafrecht inzake geschillen ter zake van door motorrijtuigen veroorzaakte schade, te wijzigen.

Ze betreffen meer in het bijzonder volgende punten:

- a. het is niet langer nodig, zoals de genoemde wetsbepaling vereist, dat de burgerlijke rechtsvordering voor het strafrecht ingesteld zou zijn om de tussenkomstprocedure toe te laten;
- b. het Openbaar Ministerie moet net als de beklaagde en de burgerlijke partij de verzekeraar tot tussenkomst kunnen oproepen;
- c. de tussenkomst van de verzekeraar moet aangepast worden aan de cassatierechtspraak van 19 september 1968 (*Arr.Cass.*, 1969, 72, *Pas.*, 1969, I, 72).

Deze beslist dat, wanneer de strafrechter afzonderlijke straffen heeft uitgesproken, de ene wegens onopzettelijke doodslag of slagen en verwondingen en de andere ter zake van op een openbare plaats in staat van dronkenschap of alcoholintoxicatie een motorrijtuig te hebben bestuurd, door de uitspraak over de strafvordering zeker en noodzakelijkerwijze werd beslist dat de staat van de bestuurder noch de oorzaak noch een van de oorzaken van het ongeval is geweest.

Het Hof van Cassatie heeft eerst dezelfde theorie gehuldigd betreffende het afzonderlijk bestraffen van een loutere verkeersovertreding en de staat van dronkenschap of alcoholintoxicatie, maar is later op zijn rechtspraak teruggekomen (zie boven, nr. 99);

- d. de verzekeringnemer, indien deze tevens niet de verzekerde is, behoeft niet meer in tegenstelling met de bepaling van het zesde lid van het genoemde art. 9 in het geding opgeroepen te zijn, om de verzekeraar in de zaak te kunnen betrekken.

De voorgestelde wijzigingen berusten op de volgende stellingen:

AFDELING I

DE BURGERLIJKE PARTIJSTELLING

131 a. Volgens E. SCHEPENS is de voorwaarde dat de burgerlijke rechtsvordering vóór het strafrecht dient aanhangig te zijn overbodig en zelfs schadelijk. Ook wanneer de burgerlijke rechtsvordering niet ingesteld is, kan de verzekeraar voor een situatie komen te staan die hem schaadt, daar hij later noch het bestaan van het misdrijf, noch de schuld van zijn verzekerde zal kunnen ontkennen. De verzekeraar zou voor het strafrecht moeten kunnen tussenkomen, in alle gevallen waarin hij de burgerlijke gevolgen van het misdrijf moet dragen. Aldus zou de verzekeraar niet meer kunnen gedwongen worden tot betaling op grond van een misdrijf dat beoordeeld werd buiten zijn aanwezigheid (E. SCHEPENS, *Het gezag van het gewijsde van strafrechtelijke uitspraken*, R.W., 1968-69, 1160 e.v.). Dit voorstel sluit aan bij bedenkingen die reeds vóór de afkondiging van de Wet van 1 juli 1956 werden geformuleerd (W. VAN EECKHOUT, *Droit des assurances terrestres*, nr. 152).

Dit standpunt kan bezwaarlijk goedgekeurd worden.

De wetgever heeft de gedwongen en de vrijwillige tussenkomst van de verzekeraar voor het strafrecht toegelaten, enerzijds opdat de benadeelde onmiddellijk gebruik zou kunnen maken van zijn eigen recht tegen de verzekeraar (art. 6) en anderzijds omdat de verzekeraar geen uit de wet of uit de verzekeringsovereenkomst voortvloeiende exceptie aan de benadeelde kan tegenwerpen (art. 11) (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1954-55] nr. 1, blz. 3 e.v.). De tussenkomst van de verzekeraar in het strafgeding is dus gekoppeld aan de aanwezigheid van de benadeelde.

Wanneer de burgerlijke rechtsvordering tegen de verzekerde niet is ingesteld voor het strafrecht en desondanks de verzekeraar kan tussenkomen, zou de verzekeraar in tegenstelling met de huidige rechtspraak (zie boven, nr. 99) invloed mogen uitoefenen op het strafrechtelijk aspect van de procedure. Immers enkel de strafvordering zou in dit geval aanhangig zijn voor het strafrecht. Aldus rijst de vraag of het wenselijk is dat de beslissing over de strafvordering beïnvloed wordt door partijen, zoals de verzekeraar, die hun private belangen verdedigen. De ganse filosofie van de verhouding tussen de openbare en de burgerlijke rechtsvordering komt hier om de hoek kijken (M. VAN QUICKENBORNE, *De regresvordering van de verzekeraar tegen de verzekerde wiens staat van dronkenschap afzonderlijk bestraft werd*, nr. 97).

AFDELING II

HET INITIATIEFRECHT VAN HET OPENBAAR MINISTERIE

132 b. Het Openbaar Ministerie kan de verzekeraar niet in de zaak betrekken.

In het oorspronkelijk wetsontwerp (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1954-55] nr. 1, blz. 13) kon het Openbaar Ministerie de verzekeraar dagvaarden voor het strafgerecht, waarnaar de beklaagde en, in voorkomend geval, de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon wordt verwezen.

De regering legde echter een amendement neer, waardoor het recht om de verzekeraar in het geding te roepen niet meer toegekend wordt aan het Openbaar Ministerie, aangezien de tussenkomst in het bedoeld geval niet te verantwoorden lijkt (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 2, blz. 2).

Dit amendement lokte discussies uit in de Commissie voor de justitie van de Kamer. Enkele commissieleden waren van oordeel dat, zoals in het aanvankelijk ontwerp is bepaald, ook het Openbaar Ministerie het recht moet hebben om eventueel de verzekeraar in het geding te roepen. Anderen vroegen zich zelfs af of daarvan geen verplichting moest worden gemaakt. Nog anderen waren de mening toegedaan, dat een waarschuwing door het Openbaar Ministerie, op regelmatige wijze aan de verzekeraar gericht, van groot nut zou kunnen zijn. Ten slotte werd het regeringsamendement goedgekeurd en werd tevens de wens geuit dat de parketten zouden verzocht worden systematisch een waarschuwing aan de verzekeraars te sturen (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 4, blz. 5).

Deze wens is blijkbaar niet gevolgd. Verzekeraars worden soms verrast door de veroordeling van hun verzekerden, wanneer laatstgenoemden hun noch het ongeval aangegeven hebben noch de dagvaarding doorgezonden hebben. Een systeem van verwittiging door de parketten zou nochtans aan de verzekeraars de gelegenheid geven partij in het geding te kunnen worden. Het gezag van het strafrechtelijk gewijsde zou zich met meer rechtvaardigheid aan de verzekeraar opdringen (E. SCHEPENS, *Het gezag van het gewijsde van strafrechtelijke uitspraken*, R.W., 1968-69, 1161).

AFDELING III

DE AFZONDERLIJKE BESTRAFFING VAN DE ALCOHOLINTOXICATIE EN DE REGRESVORDERING VAN DE VERZEKERAAR

133 c. De cassatierechtspraak van 19 september 1968 (*Arr.Cass.*, 1969, 72, *Pas.*, 1969, I, 72; zie ook *Cass.*, 27 jan. 1978, *Arr.Cass.*, 1978, 637, *Pas.*, 1978, I, 617, R.W., 1977-78, 2211 met noot, *Verz.*, 1978, 193) (zie boven, nr. 99) heeft ten gevolge dat de bestuurder immuun is voor de regresvordering van zijn verzekeraar, wanneer hij tot twee afzonderlijke straffen is veroordeeld, de ene wegens onopzettelijke doodslag of slagen en verwondingen en de andere ter zake van op een openbare plaats in staat van dronkenschap of alcoholintoxicatie een motorrijtuig te hebben bestuurd. Nochtans mag de verzekeraar niet vragen dat de strafrechter een zelfde straf wegens die twee misdrijven zou uitspreken (Gent, 15 maart 1969, *Bull.Ass.*, 1969, 248 met noot R.V.G.; Corr. Nijvel, 17 dec. 1969, *Rec.jur.Niv.*,

1970, 133; Corr. Marche-en-Famenne, 16 juni 1970, *J.Liège*, 1970-71, 108). Een conclusie die zelfs onrechtstreeks daartoe zou strekken, dient als niet ontvankelijk uit de debatten geweerd te worden (Gent, 25 juni 1973, *R.G.A.R.*, 1973, 9158).

Concrete voorstellen werden gedaan in de Wetgevende Kamers (zie onder meer, *Gedr.St., Senaat*, 172 [1968-69]; *Gedr.St., Senaat*, 254 [1971-72]; *Gedr.St., Senaat*, 118 [1972-73]) en in de rechtsleer (zie onder meer R. DEKKERS, *Du recours de l'assureur contre l'assuré condamné pour homicide involontaire et pour inaptitude de conduire*, *R.Crit.J.B.*, 1970, 309; J. LIBOUTON, noot onder Gent, 6 april 1971, *J.T.*, 1971, 606; J. LIBOUTON, *Les propositions et les projets de loi relatifs au recours de l'assureur automobile contre son assuré*, *J.T.*, 1973, 327).

134 Enkel de initiatieven die betrekking hebben op art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 worden hier behandeld.

Niet ten volle overtuigend is de redenering van M. MAHIEU (noot onder Cass., 4 nov. 1971, *J.T.*, 1972, 424), die oordeelt dat de strafrechter weliswaar onrechtstreeks, doch niettemin noodzakelijkerwijze, een beslissing uitspreekt tegen de verzekeraar, wanneer hij de bestuurder tot twee afzonderlijke straffen veroordeelt. De uitspraak van de strafrechter zou in dat geval een maatregel ten laste van een derde ten gevolge hebben. Het cassatiearrest van 24 maart 1947 (*Arr.Cass.*, 1947, 93, *Pas.*, 1947, I, 123) beslist dat, wanneer de wet in uitzonderlijke gevallen de strafrechter bij wie de zaak aanhangig is, toestaat een veroordeling, een sanctie of een andere maatregel ten laste van een derde uit te spreken, deze derde in het strafgeding mag tussenkomen of erin opgeroepen worden. Dus meent MAHIEU, mag de verzekeraar niet alleen tussenkomen met betrekking tot de burgerlijke rechtsvordering die voor de strafrechter ingesteld is, doch mag hij ook op de uitspraak over de strafvordering invloed uitoefenen.

Deze redenering kan bezwaarlijk goedgekeurd worden. De rechtspraak heeft de uitzondering op het verbod van tussenkomst van derden beperkt tot het geval van een veroordeling, een sanctie of een andere maatregel die een derde oploopt ten gevolge een uitdrukkelijke wetsbepaling, waarvan de strafrechter buiten zijn aanwezigheid toepassing maakt. De derde mag dus tussenkomen wanneer de strafrechter de bijzondere verbeurdverklaring van zijn zaken beveelt of de sluiting van zijn bedrijf gelast (zie boven, nr. 32). De gevolgen van het strafrechtelijk gewijsde betreffen daarentegen geen geval waarin de wet aan de strafrechter toestaat een veroordeling, een sanctie of een andere maatregel ten laste van een derde uit te spreken. De verzekeraar kan dus op grond van de cassatierechtspraak van 24 maart 1947 niet toegelaten worden om zich te verdedigen met betrekking tot de uitspraak over de strafvordering.

Daarenboven heeft de wetgever uitdrukkelijk op suggestie van de Raad van State (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1954-55] nr. 1, blz. 6) aan de bevoegdheid van de strafrechter de beslissing betreffende de rechten die de verzekeraar kan doen gelden tegenover de verzekerde onttrokken (art. 9, vierde lid, *in fine*) (*Gedr.St., Kamer*, 351 [1955-56] nr. 2, blz. 2). De tussenkomst van de verzekeraar met het oog op de uitspraak van een enkele straf wegens

onopzettelijke doding of slagen en verwondingen en wegens dronkenschap aan het stuur of alcoholintoxicatie beslecht de vraag van de regresvordering van de verzekeraar en is dus thans niet toegestaan.

135 Omdat de tussenkomst van de verzekeraar met betrekking tot het strafrechtelijk aspect van de procedure thans niet mogelijk is noch op grond van art. 9 noch op grond van de huidige rechtspraak, hebben verschillende auteurs een wetswijziging voorgesteld, in de zin van een uitbreiding van de tussenkomstmogelijkheden (J. FONTEYNE, noot onder Cass., 4 nov. 1971, *R.G.A.R.*, 1972, 8920; L. GANSHOF, *A propos de l'arrêt de la cour de cassation du 19 septembre 1968*, *J.T.*, 1969, 181; E. SCHEPENS, *Het gezag van het gewijsde van strafrechtelijke uitspraken*, *R.W.*, 1968-69, 1158 e.v.; M. VAN QUICKENBORNE, *De regresvordering van de verzekeraar tegen de verzekerde wiens staat van dronkenschap afzonderlijk bestraft werd*, nr. 97).

136 Op 20 februari 1969, werd in de Senaat een wetsvoorstel neergelegd om het vierde lid van art. 9 te wijzigen (*Gedr.St.*, *Senaat*, 215 [1968-69]). Voorgesteld werd de verzekeraar het recht te verlenen voor het strafgerecht verhaal te nemen op de verzekerde of de verzekeringnemer die een zware fout heeft begaan welke de oorzaak is geweest van schade aan derden. Met zware fout werd gelijkgesteld het feit dat een bestuurder een voertuig in staat van dronkenschap bestuurt. Aldus werd voorgesteld dat de tussenkomst van de verzekeraar een agressieve vorm zou krijgen in tegenstelling met de huidige wetsbepaling (zie boven, nr. 100).

Onder de drie argumenten van de indieners van het wetsvoorstel zijn er twee, die van bijzonder belang zijn:

- a. de voorgestelde regeling zal voorkomen dat de strafrechter en de burgerlijke rechter eventueel tegenstrijdige beslissingen zouden uitspreken;
- b. de rechter die uitspraak doet over de strafrechtelijke aansprakelijkheid en over de burgerrechtelijke gevolgen ervan is het best aangewezen om ook de regresvordering van de verzekeraar tegenover zijn verzekerde wegens grove fout te beoordelen.

De kritiek van LIBOUTON over dit wetsvoorstel kan bezwaarlijk overtuigen (*Les propositions et le projet de loi relatifs au recours de l'assureur automobile contre son assuré*, *J.T.*, 1973, 327). Volgens hem schaft het voorstel de vrijwillige en gedwongen tussenkomst van de verzekeraar buiten het geval van de tegenvordering af. Anderzijds betreurt hij dat het wetsvoorstel een onderscheid invoert tussen de vordering van de verzekeraar gegrond op een zware fout en de andere middelen van het modelcontract. Ten slotte verplicht, volgens hem, het voorstel de verzekeraar tegen zijn verzekerde op te treden zonder te weten hoe het geschil betreffende de aansprakelijkheid zal beslist worden.

Deze eerste twee bezwaren zijn vatbaar voor betwisting. Het ligt zeker noch in de bedoeling van de auteurs noch in de tekst van hun voorstel de andere gevallen van tussenkomst, bepaald bij art. 9 van de Wet van 1 juli 1956, af te schaffen. Zeer duidelijk wordt integendeel gesteld dat de wijziging alleen op het laatste zinsdeel van het vierde lid van art. 9 betrekking heeft. Weliswaar maakt het wetsvoorstel een

onderscheid tussen de twee vermelde rechtsmiddelen van de verzekeraar tegenover zijn verzekerde, doch dit is omdat de zware fout een misdrijf kan zijn, zoals b.v. de alcoholintoxicatie, dronkenschap aan het stuur, rijden ondanks vervallenverklaring, rijden zonder houder van een rijbewijs te zijn, gebruik maken van een motorrijtuig zonder geldig schouwingsbewijs, terwijl het verhaal van de verzekeraar ook op andere grondslagen dan een misdrijf kan berusten (M. LANGHOR, *Het verhaal van de W.A.M. verzekeraar tegen de verzekerde*, R.W., 1974-75, 733 e.v.).

Het derde bezwaar ten slotte lijkt enkel geopperd te zijn om de belangen van de verzekeraar te vrijwaren.

AFDELING IV

DE AANWEZIGHEID VAN DE VERZEKERINGNEMER

137 d. De laatste kritiek op art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 is dat, naar luid van het zesde lid, de verzekeraar alleen dan in de zaak kan worden betrokken wanneer de *verzekeringsnemer*, indien deze niet tevens de verzekerde is, in het geding is geroepen.

Het wetsontwerp neergelegd op 17 juli 1964, dat een algemene herziening van de Wet van 1 juli 1956 inhield, schafte de verplichting af om de verzekeringnemer in het geding te roepen. Er werd geoordeeld dat het voldoende was in de mogelijkheid te voorzien om hem in het geding te betrekken. De verplichting bepaald in art. 9, zesde lid, was, naar het oordeel van de initiatiefnemers, slechts een bron van allerhande verwickelingen zonder groot nut. Opgemerkt werd dat de verzekeringnemer trouwens altijd het recht zou behouden om voor het strafrecht vrijwillig tussen te komen (*Gedr.St., Kamer*, 851 [1963-64] nr. 1, blz. 12 en 62).

De voorgestelde wijziging gaf aanleiding tot een ruime gedachtenwisseling in de Commissie voor de justitie van de Kamer (*Gedr.St., Kamer*, 262 [1968-69] blz. 18 e.v.). Er werd ten slotte aangenomen de verplichte inzakeroeeping van de verzekeringnemer af te schaffen. Als de verzekerde niet de verzekeringnemer is, zou deze in het geding opgeroepen kunnen worden of vrijwillig kunnen tussenkomen. Aan het oorspronkelijk wetsontwerp werd echter toegevoegd dat de verzekeraar alleen dan verhaal kan nemen op de verzekeringnemer, wanneer deze in het geding voor het strafrecht betrokken is geweest (*Gedr.St., Kamer*, 262 [1968-69] blz. 42 e.v.).

De algemene herziening van de Wet van 1 juli 1956 bleef echter uit. Alleen de artikelen van het wetsontwerp die ons land moesten in staat stellen te voldoen aan bepaalde internationale verplichtingen, werden goedgekeurd (*Gedr.St., Senaat*, 403 [1971-72] blz. 2), zodat art. 9 ongewijzigd bleef. De verplichte inzakeroeeping van de verzekeringnemer, indien deze niet tevens de verzekerde is, blijft dus bestaan. Doch de rechtspraak heeft aan de voorwaarde van art. 9, zesde lid, een gezonde interpretatie gegeven. De tegen de verzekeraar gerichte rechtstreekse dagvaarding waarin de verzekeringnemer niet betrokken werd, behoeft evenwel niet — van ambtswege —

niet ontvankelijk verklaard te worden, als de verzekeraar, in wiens belang deze bepaling geldt, geen bezwaar oppert en verkiest ten gronde te concluderen. De bepaling werd immers in het belang van de verzekeraar ingeschreven omdat het hem niet toegelaten is zelf zijn verzekeringnemer voor de strafrechter te dagen en hij soms belang kan hebben bij de bindendverklaring van het vonnis. De te vellen beslissing, uitgesproken buiten de aanwezigheid van de verzekeringnemer kan hem nochtans niet schaden vermits ze luidens art. 9, eerste lid aan hem niet kan worden tegengeworpen (Brussel, 6 dec. 1969, *R.W.*, 1969-70, 1152).

138 Rekening houdend met de huidige beginselen van de gerechtelijke organisatie en van de strafrechtspleging (zie boven, nr. 40 e.v.), rijst de vraag of de thans geldende rechtspraak inzake de tussenkomst in het strafproces het recht van verdediging van de belanghebbenden wel voldoende beschermt.

Het begrip van het recht van verdediging vertoont een dubbel aspect met betrekking tot de tussenkomst: een derde wiens rechten door de uitspraak van de strafrechter op onherstelbare wijze kunnen worden geschaad, moet in het proces vrijwillig kunnen tussenkomen en de beklagde moet ook derden in de zaak kunnen betrekken, wanneer zulk een procedure noodzakelijk is voor zijn verdediging.

Verder reikende bedenkingen zouden kunnen worden geformuleerd in verband met nieuwe wetbepalingen inzake tussenkomst in het strafproces. Ze zouden echter uitmonden in studies betreffende de vereisten van een goede rechtsbedeling en de verhouding tussen de strafvordering en de burgerlijke rechtsvordering.

AFDELING I

HET RECHT VAN VERDEDIGING VAN DE DERDEN

139 Wanneer de wet aan de strafrechter toestaat een veroordeling, een sanctie of een andere maatregel uit te spreken ten laste van een derde, kan deze derde bij wijze van uitzondering in de zaak worden betrokken of toegelaten worden om zich te verdedigen (Cass., 24 maart 1947, *Arr.Cass.*, 1947, 93, *Pas.*, 1947, I, 123).

Deze rechtspraak verleent geen volledige bescherming aan derden, wier rechten door de uitspraak van de strafrechter op onherstelbare wijze gekrenkt kunnen worden.

Art. 463 Sv. legt het hof of de rechtbank, die van een betichting van *valsheid* kennis heeft genomen, de verplichting op, wanneer authentieke akten geheel of ten dele vals verklaard worden, tevens te bevelen dat die akten zullen worden hersteld, doorgehaald of verbeterd. Deze verplichting heeft volgens de rechtspraak ook betrekking op vals verklaarde handels- en private geschriften (Cass., 14 jan. 1957, *Arr.Cass.*, 1957, 340, *Pas.*, 1957, I, 540; 21 dec. 1971, *Arr.Cass.*, 1972, 407, *Pas.*, 1972, I, 405). Wanneer b.v. een notaris vervolgd wordt wegens het valselijk opmaken van een testament, waardoor de overledene over al zijn goederen beschikte, heeft de algemene legataris er belang bij in het strafgeding tussen te komen. Bij veroordeling zal immers de nalatenschap *ab intestato* verdeeld worden (M. MERLIN, *Répertoire universel et raisonné de jurisprudence*, XVI, blz. 36).

Krachtens art. 597 W.Kh. kan het hof of de rechtbank, waarvoor een procedure

wegens bankbreuk aanhangig is, de overeenkomsten nietig verklaren ten aanzien van een ieder. De rechtspraak verklaarde echter de vrijwillige tussenkomst van een schuldeiser niet ontvankelijk hoewel ze ertoe strekte de vordering tot nietigverklaring betreffende zijn overeenkomst met de gefailleerde niet ontvankelijk te verklaren (Gent, 16 febr. 1961, *R.W.*, 1961-62, 102).

De verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen, die krachtens art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 onder bepaalde voorwaarden voor het strafrecht vrijwillig kan tussenkomen en in de zaak kan worden betrokken, mag geen invloed uitoefenen op het strafrechtelijk aspect van het geding. Hij mag niet vragen dat de strafrechter een enkele straf zou uitspreken wegens de onopzettelijke doodslag of slagen en verwondingen enerzijds en wegens de dronkenschap of de alcoholintoxicatie anderzijds (zie boven, nr. 99). Nochtans wordt sinds het arrest van 19 september 1968 (*Arr.Cass.*, 1969, 72, *Pas.*, 1969, I, 72) aangenomen dat, wanneer de bestuurder tot twee afzonderlijke straffen veroordeeld is, door de uitspraak over de strafvordering zeker en noodzakelijkerwijze is beslist dat de staat van de bestuurder noch de oorzaak noch een van de oorzaken is geweest van het ongeval, waarvoor hij aansprakelijk werd gesteld. In dat geval is de bestuurder immuun voor de regresvordering van zijn verzekeraar. Deze rechtspraak blijft in stand ondanks de kentering in de uitspraken van het Hof van Cassatie inzake de gevolgen van de strafrechtelijke veroordeling van de verzekerde tot afzonderlijke straffen wegens inbreuk op het wegverkeersreglement enerzijds en wegens rijden onder invloed anderzijds (*Cass.*, 15 jan. 1976, *Arr.Cass.*, 1976, 572, *Pas.*, 1976, I, 550, *R.W.*, 1976-77, 2230; 27 jan. 1978, *Arr.Cass.*, 1978, 637, *Pas.*, 1978, I, 617, *R.W.*, 1977-78, 2211 met noot, *Verz.*, 1978, 193; 16 okt. 1980, *Arr.Cass.*, 1980-81, 171, *Pas.*, 1981, I, 205; 16 jan. 1981, *Arr.Cass.*, 1980-81, 529, *Pas.*, 1981, I, 519), omdat in geval van veroordeling uit hoofde van onopzettelijke slagen of doding, de strafrechter noodzakelijk beslist dat een fout het door art. 418 Sw. beoogde gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg oplevert en de oorzaak is van de letsels of de dood.

Het Studiecentrum voor de hervorming van de staat stelde voor dat in de twee eerstgenoemde gevallen derden voor het strafrecht vrijwillig zouden kunnen tussenkomen (*Studiecentrum tot hervorming van de staat. De hervorming van de rechtspleging*, III, blz. 197 en 218). Bepaalde parlementaire initiatieven en studies van rechtsgeleerden hielden hetzelfde voorstel in met betrekking tot het derde geval (zie boven, nr. 135 e.v.).

140 Wat het eerste geval betreft heeft de herstelling, de doorhaling of de verbetering bepaald bij art. 463 Sv. niet tot doel een bijkomende straf aan de vervalser op te leggen, en werd dan ook door de toenmalige eerste advocaat-generaal R. HAYOIT DE TERMICOURT niet vermeld in zijn conclusie bij het cassatiearrest van 24 maart 1947 (*Pas.*, 1947, I, 123), omdat ze geen straf, sanctie of maatregel is, doch een teruggave in de brede zin van herstel, die tot doel heeft de gevolgen van de valsheid te niet te doen en het geschrift te herstellen in de staat waarin het zich zou hebben bevonden indien de valsheid niet was gepleegd. De doorhaling of de verbetering moet worden

bevolen zelfs als de derden in wier voordeel het geschrift was opgesteld, aan de valsheid niet hebben deelgenomen en in de vervolgingen ingesteld tegen de vervalser niet werden betrokken (A. MARCHAL, *Faux commis dans les écritures in Nov.*, *Droit pénal*, II, nr. 1917 e.v.; TROUSSE/RIGAU, *Les crimes et les délits du code pénal*, III, nr. 317 en 319; VAN HALEWIJN/DUPONT, *A.P.R.*, Tw. *Valsheid in geschriften*, nr. 599). De tussenkomst van de bezitter van de van valsheid betichte akte is dus onmogelijk volgens de huidige cassatierechtspraak. Het verhoor van de bezitter van een dergelijke akte als getuige is geen oplossing. Een verhoor als getuige vertoont niet dezelfde doeltreffendheid als de tussenkomst (zie boven, nr. 5). Deze procedure biedt de derde immers de mogelijkheid bij conclusie aan de rechtbank uitdrukkelijk te vragen een beslissing te nemen en tegen de uitgesproken beslissing rechtsmiddelen aan te wenden.

Wat het tweede geval betreft heeft de rechtspraak (Gent, 16 jan. 1961, *R.W.*, 1961-62, 102) bij het onderzoek van de ontvankelijkheid van de tussenkomst van een schuldeiser beslist dat zijn vordering niet viel onder de gevallen bedoeld in het cassatiearrest van 24 maart 1947. Ook in dit geval kan het verhoor als getuige geen voldoende reden opleveren om de eis tot nietigverklaring van de gesloten overeenkomst niet ontvankelijk of niet gegrond te doen verklaren.

Wat het derde geval betreft aanzagen verschillende auteurs (J. FONTEYNE, noot onder Cass., 4 nov. 1971, *R.G.A.R.*, 1972, 8920; L. GANSHOF, *A propos de l'arrêt de la cour de cassation du 19 septembre 1968*, *J.T.*, 1969, 181; E. SCHEPENS, *Het gezag van het gewijsde van de strafrechtelijke uitspraken*, *R.W.*, 1968-69, 1158 e.v.; M. VAN QUICKENBORNE, *De regresvordering van de verzekeraar tegen de verzekerde wiens staat van dronkenschap afzonderlijk bestraft werd*, nr. 97) als de oplossing op langere termijn voor de problemen gerezen naar aanleiding van de cassatierechtspraak van 19 september 1968 een uitbreiding van de tussenkomstprocedure ten behoeve van de verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen.

De thans bestaande tussenkomstmogelijkheid bepaald bij art. 9 van de Wet van 1 juli 1956 zou moeten worden uitgebreid door aan de verzekeraar de mogelijkheid te verlenen de strafrechter te verzoeken één enkele straf uit te spreken wegens het misdrijf van onopzettelijke slagen en verwondingen of doding en wegens een overtreding van het verkeersreglement, die tegelijkertijd de zware fout van de verzekeringspolis uitmaakt, zodat hij zijn rechten in verband met de uitoefening van de regresvordering voor de burgerlijke rechter kan vrijwaren. In de huidige toestand kan de verzekeraar de uitspraak van een enkele straf alleen maar suggereren aan de rechter. Indien hij conclusies in deze zin neemt, behoeft de rechtbank daarop niet te antwoorden omdat de wet aan de verzekeraar niet toelaat enige invloed uit te oefenen op de strafvordering (zie boven, nr. 99).

De voorgestelde uitbreiding van de tussenkomstprocedure door een vervollediging van het vierde lid van voornoemd art. 9 zou tevens ook niet het specifiek strafrechtelijk karakter van het proces aantasten omdat ze alleen betrekking heeft op een zware fout die tevens een misdrijf is, en niet op contractuele of geldelijke betwistingen (G. CHESNE, *L'assureur et le procès pénal*, *Rev.Sc.crim.*, 1965, 318; J. VAN DEN

BOSSCHE, *Le civilement responsable et spécialement celui de l'incapable au répressif*, R.Dr.Pén., 1966-67, 66). Zij brengt immers de regresvordering zelf niet ter sprake voor de strafrechter, doch alleen het bestaan van een zware contractuele fout indien deze fout tevens een misdrijf is.

141 De drie gevallen staan weliswaar in de bredere context van het principe gehuldigd door de oude rechtsleer: „Toutes les fois qu'un individu peut être lésé par le résultat d'un procès existant entre d'autres personnes, il a le droit d'intervenir dans l'instance pour empêcher, s'il est possible, ce résultat, et cette règle équitable ne saurait être moins vraie en matière criminelle qu'en matière civile” (J.B. HOFFMAN, *Traité théorique et pratique des questions préjudicielles*, III, nr. 670).

Een nauwkeurige omschrijving van elk afzonderlijk geval biedt echter het voordeel boven vage normstellingen de tussenkomstprocedure, rekening houdend met haar uitzonderlijk karakter in de strafrechtspleging (zie boven, nr. 39 e.v.), te concretiseren in strakke regels die een terugkeer naar de uiteenlopende rechtspraak van vóór het cassatiearrest van 16 april 1934 onmogelijk maken (POTVIN/LE GRIEL, *L'intervention des tiers devant les juridictions répressives françaises et belges*, Belg.Jud., 1934, 513 e.v.).

142 Vermeden moet worden dat ieder die er van ver of van nabij een persoonlijk belang bij heeft dat de strafwet in een bepaalde zin toegepast wordt, zonder voorbehoud in het strafproces zou kunnen tussenkomen. Het te vrijwaren recht van de derde moet rechtstreeks voortvloeien uit de uitspraak van de strafrechter. Een werkgever kan weliswaar schade lijden doordat hij de diensten van een goede werknemer, die tot een gevangenisstraf kan worden veroordeeld, zal moeten missen. Dit betreft echter een onrechtstreeks gevolg van de uitspraak, die de tussenkomstprocedure niet onontbeerlijk maakt (*Studiecentrum tot hervorming van de staat. De hervorming van de rechtspleging*, III, blz. 207 en 212).

De tussenkomst in het strafproces mag evenmin toegestaan worden wanneer zij enkel strekt om het tot stand komen van een ongunstig vonnis te voorkomen, zoals b.v. de tussenkomst van de aangever die een veroordeling tot schadevergoeding vreest, in geval van vrijspraak van de verdachte die hij heeft aangegeven (POTVIN/LE GRIEL, *L'intervention des tiers devant les juridictions répressives françaises et belges*, Belg.Jud., 1934, 489 e.v.). De tussenkomst van de derde dringt zich in dergelijke gevallen niet op omdat de belangen van de derde geen gevaar lopen op onherstelbare wijze geschonden te worden door de uitspraak van de strafrechter.

Evenmin kunnen derden zich beroepen op het belang dat zij hebben om een bepaalde rechtspraak te vestigen, om in het geding voor het strafrecht tussen te komen.

Ook mag niet uit het oog worden verloren dat er andere juridische mogelijkheden bestaan om de rechten van de derden te beschermen. De derde die reeds veroordeeld is, behoeft b.v. niet tussen te komen in de vervolgingen ingesteld tegen een andere persoon wegens hetzelfde misdrijf, om zijn onschuld te bewijzen. Hij kan een aanvraag tot herziening indienen met hetzelfde doel (R. GARRAUD, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, I, nr. 133).

Wanneer de tussenkomstmogelijkheden voor derden in het strafproces niet duidelijk afgebakend worden, ontstaat immers het gevaar dat tussenprocedures de strafverdediging ophouden en de strafrechter van de hoofdzaak afleiden.

AFDELING II

HET RECHT VAN VERDEDIGING VAN DE BEKLAAGDE

143 De tussenkomst beoogt niet enkel de bescherming van het recht van verdediging van de derden doch ook van het recht van verdediging van de beklaagde.

De beklaagde wordt in zijn recht van verdediging geschaad, wanneer hij een derde niet in de zaak voor het strafrecht kan betrekken, hoewel deze derde beschikt over eigen verdedigingsmiddelen die het strafbaar kenmerk van de handeling ten aanzien van de beklaagde wegnemen.

Deze hypothese doet zich enkel voor wanneer een voorafgaande vraag van eigendom of van een ander onroerend zakelijk recht rijst in verband met het misdrijf en dat hij die over de exceptie beschikt niet in het geding is, b.v. wanneer de beklaagde, vervolgd wegens gaan over andermans grond of jagen op andermans grond, aanvoert dat hij gehandeld heeft met toestemming van de persoon die beweert eigenaar te zijn; of wanneer hij die vervolgd wordt wegens diefstal van bomen, beweert die bomen met de toelating van de werkelijke eigenaar omgehakt te hebben (CARNOT, *De l'instruction criminelle considérée dans ses rapports généraux et particuliers avec les lois nouvelles et la jurisprudence de la Cour de Cassation*, I, blz. 103; J. MANGIN, *Traité de l'action publique et de l'action civile*, nr. 216 e.v.; A. MORIN, *Dictionnaire de droit criminel*, blz. 668).

144 Het betoog van bepaalde auteurs dat de tussenkomst van de derde, die over eigen verdedigingsmiddelen beschikt, niet onontbeerlijk is voor de beklaagde, overtuigt niet ten volle (R. GARRAÚD, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, I, nr. 136; A. VENTE, *De l'intervention en matière criminelle correctionnelle et de police*, Belg.Jud., 1853, 611 e.v.).

De beklaagde zal aan de veroordeling niet ontsnappen alleen maar door het eigendomsrecht van de burgerlijke partij te betwisten en derhalve haar gebrek aan hoedanigheid op te werpen (R. GARRAUD, *Traité théorique et pratique d'instruction criminelle et de procédure pénale*, I, nr. 136). Behalve bij klachtdelicten heeft immers het Openbaar Ministerie de volheid van het vervolgingsrecht.

Daarenboven kan de beklaagde zelf de voorafgaande vraag van andermans recht van eigendom of van enig ander onroerend zakelijk recht niet opwerpen (*anders*: A. VENTE, *De l'intervention en matière criminelle, correctionnelle et de police*, Belg.Jud., 1853, 611). De beklaagde kan enkel deze vraag aanvoeren, wanneer hij zelf beweert eigenaar of houder van een ander onroerend zakelijk recht te zijn. Het gaat hier dus niet om het prejudicieel geschil bepaald bij art. 17 van de Wet van 17 april 1878 (J. SEGERS, *Over prejudiciële geschillen*, R.W., 1950-51, 1500;

Rép.P.Dr.B., Questions préjudicielles, XI, nr. 102; A. FONTIGNY, *Les questions préjudicielles*, in *Nov., Procédure pénale*, I, 1, nr. 42; *Pand.B., Questions préjudicielles devant les tribunaux répressifs*, LXXXII, nr. 380). In de aangehaalde voorbeelden kan de beklaagde weliswaar aanvoeren dat hij het ten laste gelegde feit in bijzondere omstandigheden heeft gepleegd, doch hij kan zelf het onroerend zakelijk recht niet inroepen dat aan de tenlastelegging elk kenmerk van misdrijf ontnemt. Hiervoor moet de derde in de zaak betrokken worden.

De overtuiging dat rechtmatig gehandeld werd of het ontbreken van het opzet een misdrijf te plegen zijn evenmin voldoende verweermiddelen voor de beklaagde (anders: A. VENTE, *De l'intervention en matière criminelle, correctionnelle et de police*, *Belg.Jud.*, 1853, 611). De goede trouw rechtvaardigt niet op zichzelf, alleen de dwaling die eraan ten grondslag ligt, kan een rechtvaardigingsgrond uitmaken, wanneer ze onoverwinnelijk is. De goede trouw kan nochtans een noodzakelijk bestanddeel van het misdrijf uitschakelen, wanneer een bijzonder opzet vereist is. Voor misdrijven waarvoor geen bijzonder opzet vereist is, speelt daarentegen de goede trouw geen rol. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de meeste overtredingen waarbij de voorafgaande vraag van een onroerend zakelijk recht kan rijzen (J. CONSTANT, *Traité élémentaire de droit pénal*, nr. 517; P. TROUSSE, *Principes généraux du droit pénal positif belge*, in *Nov., Droit pénal*, I, 1, nr. 2583 e.v.; VANHOUDT/CALEWAERT, *Belgisch strafrecht*, II, nr. 828 e.v.).

Het verhoor als getuige van de derde die de beklaagde toestemming heeft gegeven en zich op een onroerend zakelijk recht zou kunnen beroepen, is geen oplossing (A. VENTE, *De l'intervention en matière criminelle, correctionnelle et de police*, *Belg.Jud.*, 1853, 613). Weliswaar is de strafrechter niet gebonden door de bepaling van art. 17 van de Wet van 17 april 1878, vermits het verweer van de beklaagde in de besproken gevallen geen echt prejudicieel geschil is, zoals eerder is aangetoond. De strafrechter mag dus wel de getuigenis van de derde in aanmerking nemen. Doch er bestaat een merkkelijk verschil tussen het verhoor van een derde als getuige en zijn tussenkomst (zie boven, nr. 5). De tussenkomende partij kan niet enkel door de rechter verhoord worden zoals een getuige. Zij kan ook conclusies nemen, waarop de rechter dient te antwoorden op straffe van vernietiging in cassatie, en kan zelfs rechtsmiddelen instellen (P. MORELLI, *L'intervention des tiers devant les juridictions répressives*, blz. 278).

Wel kan met VENTE aangenomen worden dat de afwezigheid van een dwangmiddel bij gedwongen tussenkomst problemen kan doen rijzen (A. VENTE, *De l'intervention en matière criminelle, correctionnelle et de police*, *Belg.Jud.*, 1853, 612). De strafgerechten beschikken over dergelijke middelen ten aanzien van getuigen (zie o.m. art. 157 Sv.). Een gelijkaardige bepaling is bij gedwongen tussenkomst gewenst. Anders zou de rechter besluiten kunnen trekken uit de afwezigheid van reactie van de tot tussenkomst opgeroepen derde en aldus zijn beslissing op louter negatieve elementen laten steunen.

145 Zulks neemt niet weg dat de wetgeving thans een leemte vertoont, in die zin dat de beklaagde de derde in het strafproces in de zaak niet kan betrekken, wanneer deze

derde beschikt over een recht van eigendom of een ander onroerend zakelijk recht dat elk kenmerk van misdrijf aan het ten laste gelegde feit kan ontnemen (conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 april 1934, *Belg.Jud.*, 1934, 396; *Studiecentrum tot hervorming van de staat. De hervorming van de rechtspleging*, III, blz. 206 e.v.).

146 Doch de gedwongen tussenkomst van een derde op initiatief van de beklaagde dient beperkt te blijven tot de meest strikte vereisten van het recht van verdediging. Wanneer de beklaagde voorhoudt dat een derde het ten laste gelegde misdrijf heeft gepleegd, heeft hij niet deze derde in de zaak te kunnen betrekken opdat hij in zijn plaats veroordeeld wordt. Hij kan zijn eigen onschuld staven b.v. door de derde als getuige te doen oproepen (*Studiecentrum tot hervorming van de staat. De hervorming van de rechtspleging*, III, blz. 206). Het verhoor van de derde als getuige is een afdoend middel. De oproeping tot tussenkomst van de derde zou overigens in het besproken geval ten gevolge hebben dat de beklaagde tegen hem de strafvordering in beweging brengt. Deze bevoegdheid staat enkel aan het Openbaar Ministerie en aan de burgerlijke partij. De gedwongen tussenkomst is dan ook ondenkbaar in de behandelde hypothese (conclusie L. CORNIL bij Cass., 16 april 1934, *Belg.Jud.*, 1934, 398; POTVIN/LE GRIEL, *L'intervention des tiers devant les juridictions répressives françaises et belges*, *Belg.Jud.*, 1934, 493 en 522). Het verhoor van de derde als getuige is voor de beklaagde ook dan voldoende, wanneer de derde beschikt over verdedigingsmiddelen die hem niet eigen zijn, b.v. wanneer de beklaagde gebonden is door het beroepsgeheim of bevreesd is voor bedreigingen. Ook in dat geval is de tussenkomst van de derde niet onontbeerlijk omdat de derde dan geen partij in het strafproces moet worden ten einde eigen middelen aan te voeren, waarover de rechter uitspraak moet doen om het recht van verdediging van de beklaagde te vrijwaren.

ZAAKREGISTER

A

Alcoholintoxicatie: 99, 121, 133-136.

B

Bankbreuk: 35, 139, 140.

Belgisch Bureau voor Autoverzekeraars: 76.

Benelux-overeenkomst

Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen: 128, 129.

Bevoegdheid van de strafrechter:

- bestaan van een
verzekeringsovereenkomst: 59, 96, 101.
- burgerlijke rechtsvorderingen: 40, 42.
- excepties uit verzekeringsovereenkomst: 51, 101.
- rechten van de verzekeraar tegen de
verzekerde: 51, 52, 95, 97, 100, 104.

Bindendverklaring van vonnis:

- begrip: 19.
- in cassatie: 111.
- in hoger beroep: 20, 89.
- kenmerken: 20.
- toelaatbaarheid: 25, 35, 37, 42.

Burgerlijke partij:

- begrip derde: 6, 7.
- belang bij tussenkomst van de
verzekeraar: 58.
- cassatieberoep: 113.
- eigen recht tegen de verzekeraar: 51, 54,
58, 93.
- gedwongen tussenkomst van de
verzekeraar: 51, 81-84, 89.
- gewijsde (gezag van -): 120, 125-127.
- hoger beroep: 105, 126.
- incidenteel beroep: 105.
- subrogatie: 9.
- verenigingen: 10
- veroordeling van de verzekeraar: 93-95.
- verzet: 103.
- zijdelingse vordering: 9.

Burgerlijke rechtsvordering:

- bevoegdheid van de strafrechter: 40, 42.
- bindendverklaring van vonnis: 19.
- bijkomend karakter: 41.
- eiser: 1, 42, 45.
- oproeping tot vrijwaring: 17, 18, 42.
- regels van de strafrechtspleging: 4, 25,
49.

— verweerder: 1, 45.

— voorwerp: 42.

Burgerrechtelijk aansprakelijke partij: 6, 7,
17, 42, 55.

C

Cassatie: 116-119.

Cassatieberoep:

- aard van de bestreden beslissing: 113,
114.
- belang: 112.
- burgerlijke partij: 113.
- Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds:
111, 113, 115, 118.
- hoedanigheid: 111.
- verzekeraar: 110-118.
- verzekerde: 111, 112, 116, 118, 119.
- vorm: 115.
- Curator: 9, 34.

D

Derden:

- begrip: 6, 7, 8.
- cassatieberoep: 33.
- hoger beroep: 33.
- onroerend zakelijk recht: 143-145.
- recht van verdediging: 139-142.

G

Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds:

- cassatieberoep: 111-113, 115, 118.
- hoger beroep: 104.
- niet-geïdentificeerd rijtuig: 68.
- tussenkomst: 66, 67, 69, 90.
- verzekeraar: 62-65.

Gerechtelijk Wetboek:

- artikel 2: 3, 48.
- artikel 811 e.v.: 3, 48, 88.
- toepasselijkheid voor de strafrechter: 3,
36, 48.

Gewijsde (gezag van -):

- afzonderlijke straffen: 99, 121, 133, 139,
140.
- buitenlands strafgerecht: 122.
- burgerlijke rechtsvordering: 123-125.
- hoger beroep: 126, 127.
- leiding van het geding: 77, 123.

- strafvordering: 56, 58, 60, 120, 121.

H

Hoger beroep:

- burgerlijke partij: 105, 126.
- devolutieve werking: 106, 126.
- gedwongen tussenkomst in -: 89.
- Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds: 104.
- gewijsde (gezag van -): 126, 127.
- Openbaar Ministerie: 105, 106, 126.
- verzekeraar: 104, 106, 108, 109, 126, 127.
- verzekerde: 105, 107, 126.
- vrijwillige tussenkomst in -: 90.

J

Jeugdgerechten: 35, 58.

K

Kosten:

- - van betekening van cassatieberoep: 115.
- - van tussenkomst: 84, 90.
- veroordeling in -: 90, 112.

L

Leiding van het geding:

- bewijs: 52, 78.
- gewijsde (gezag van -): 77, 123.
- tussenkomst in hoger beroep: 90.
- wetsgeschiedenis: 51, 52.

O

Onroerend zakelijk recht van een derde: 143-145.

Openbaar Ministerie:

- gedwongen tussenkomst van de verzekeraar: 51, 52, 132.
- hoger beroep: 105, 106, 126.

Oproeping tot vrijwaring:

- begrip: 17.
- in hoger beroep: 18, 89.
- kenmerken: 18
- toelaatbaarheid: 25, 26, 35, 37, 42.

P

Partijen voor de strafrechter: 1, 43, 44, 46.

R

Recht van verdediging:

- krenking van -: 138.
- - van beklaagde: 143-146.
- - van derden: 139-142.
- - van de verzekeraar: 82, 84.

Rechtspersonen vrijgesteld van de verplichting tot verzekering: 71-74.

Rechtstreekse dagvaarding: 35.

Regresvordering:

- afzonderlijke straffen: 99, 133-136.
- gewijsde (gezag van -): 121.
- leiding van het geding: 78.

S

Sluiting van de inrichting: 32.

Stedebouw: 11, 32.

Strafvordering:

- administraties: 11.
- partijen: 1, 43, 44.

T

Toelaatbaarheid:

- bindendverklaring van vonnis: 25, 35, 37, 42.
- oproeping tot vrijwaring: 25, 26, 35, 37, 42.
- tussenkomst:
 - — agressieve: 24, 31, 37.
 - — bewarende: 23, 25, 27-31, 38, 42, 46.
 - — gedwongen: 24, 25, 44, 45.
 - — vrijwillige: 22, 25, 26, 28-30.

Tussenkomst:

- agressieve:
 - — begrip: 15, 16.
 - — toelaatbaarheid: 24, 31, 37.
- begrip: 5.
- bewarende:
 - — begrip: 15, 16.
 - — toelaatbaarheid: 23, 25, 27-31, 38, 42, 46.
- gedwongen:
 - — begrip: 12, 14.
 - — toelaatbaarheid: 24, 25, 44, 45.
- kosten: 84, 90.
- tussenvordering: 5.
- uitzonderlijkheid: 32, 34, 50.
- vrijwillige:
 - — begrip: 12, 13.
 - — toelaatbaarheid: 22, 25, 26, 28-30.

V

Valsheid in geschriften: 139, 140.

Verbeurdverklaring: 32.

Verzekeraar:

— arbeidsongevallen: 35, 75.

— bedrijfsaansprakelijkheid: 75.

— burgerrechtelijke aansprakelijkheid
motorrijtuigen:

— — aanvullende verzekering: 75.

— — begrip: 62, 65, 70, 75.

— — belang bij tussenkomst: 60.

— — burgerrechtelijk aansprakelijke partij:
55.

— — cassatieberoep: 110-118.

— — gedwongen tussenkomst: 51, 81-84,
89, 131.

— — gewijsde (gezag van -): 120, 124-127.

— — hoger beroep: 90, 104-106, 108, 109,
126, 127.

— — hoger beroep van verzekerde: 107,
126.

— — incidenteel beroep: 105.

— — quasi-delictuele fout: 75, 84.

— — rechten: 82, 84, 97, 101.

— — strafvordering: 99, 134-135.

— — veroordeling tot schadevergoeding: 93,
94.

— — vrijwillige tussenkomst: 51, 85, 90,
131.

— — verzet: 103.

— burgerrechtelijke aansprakelijkheid
vliegtuigen: 75.

— tegenverzekeraar: 75.

— Z.I.V.-verzekeraar: 75.

Verzekerde:

— begrip: 84.

— belang bij tussenkomst van de
verzekeraar: 59.

— cassatieberoep: 111, 112, 116, 118, 119.

— diplomaat: 82.

— gedwongen tussenkomst: 51, 87.

— gedwongen tussenkomst van de
verzekeraar: 51, 84, 89.

— gewijsde (gezag van -): 125-127.

— hoger beroep: 90, 105-107, 126, 127.

— overlijden: 85.

— rechten: 96.

— verstek: 82, 85.

— verzet: 103.

— zware fout: 37, 98, 100, 136.

Verzekeringnemer: 52, 53, 83, 84, 86, 137.

Verzekeringsovereenkomst:

— bestaan: 59, 96, 101.

— excepties: 51, 101.

— opschorting: 82.

— opzegging: 82.

Verzet: 103.

W

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering: 2,
47.